163e Algemene Vergadering

Leeswijzer-1

Zaterdag 13 juni 2026 | Start Algemene Vergadering om 13.30 uur | Fokker Terminal

Praktische informatie

Wat:	De 163e Algemene Vergadering
Wanneer:	Zaterdag 13 juni 2026 van 13.30 uur tot 16.30 uur.
Waar:	Fokker Terminal Binckhorstlaan 249 2516 BB, Den Haag
Introducé:	Ken je iemand die graag kennis wil maken met de VVD? Neem hem/haar dan vooral mee! Introducees melden zich aan via de ticketshop.

Aanmelden

Leden kunnen zich voor dit evenement aanmelden via de ticketshop op de VVD-website. **Aanmelden kan tot en met woensdag 10 juni 2026.** In verband met de voorbereidingen vragen wij iedereen vriendelijk om zich tijdig aan te melden.

Praktische Informatie 161e Algemene Vergadering van de VVD

Actuele moties

(Actuele) moties zijn alle moties aangaande politieke actuele kwesties, of zaken met betrekking tot de vereniging en/of het door het hoofdbestuur gevoerde beleid. Een motie heeft de status van een advies aan het hoofdbestuur.

(Actuele) moties evenals amendementen dienden uiterlijk **vrijdag 29 mei 2026 12.00 uur** in het bezit van het hoofdbestuur te zijn om geldig te kunnen worden geagendeerd en besproken. Het hoofdbestuur heeft in totaal 12 moties ontvangen.

De tekst van een (actuele) motie moet terug te brengen zijn tot een kernmotie van 100 woorden. Deze kernmotie wordt ter vergadering digitaal geprojecteerd. De indieners dienen zelf zorg te dragen voor de formulering van de kernmotie. Bij het ontbreken hiervan zal het Algemeen Secretariaat hierin voorzien.

Een uitspraak van de Algemene Vergadering over een (actuele) motie heeft de status van een advies. Een overzicht van eerder (strekking) overgenomen en aangenomen moties is te vinden via deze link.

Behandeling van actuele moties

Alle actuele moties, voorzien van advies, zijn in behandelvolgorde opgenomen in dit document en tevens beschikbaar op MijnVVD.

De inhoudelijke behandeling van actuele moties vindt plaats tijdens **fysieke deelsessie** tijdens het congres op **zaterdag 13 juni 2026.** De deelsessie start om **09:30 uur** in zaal '**Gate 5**'. De indeling van de deelsessie is als volgt:

Nr.	Motie	Toelichting door:	Advies
1	Uitstel behandeling Liberaal Manifest	Ibo Gülsen	Ontraden
2	Uitstel behandeling Liberaal Manifest	Ibo Gülsen	Ontraden
3	Behandeling Liberaal Manifest in 164e ALV	Peter Smit	Ontraden
4	Aandacht voor het vertalen van het Liberaal Manifest naar de partij	Frank Magielse	Overnemen
5	Onmiddellijke aanscherping van de paspoorteisen	Maurits Richert	Strekking overnemen
6	Asielinstroom reductie – uitstappen	Eduard Mantz	Ontraden
7	Asielinstroom reductie - spreidingswet	Eduard Mantz	Ontraden
8	Tegen de doodstraf, ook voor Palestijnen	Maarten Dirkse	Strekking overnemen
9	Digitale soevereiniteit van Nederland en Europa	Jan-Kees Koning	Strekking overnemen
10	Stikstof	Monique Boskma	Strekking overnemen
11	Red de sloot, eet hem leeg!	Floris-Jan Blok	Strekking overnemen
12	Tegenkandidatuur	Peter Lamberts	Overnemen

Let op: als indiener dien je aanwezig te zijn tijdens de deelsessie voor het behandelen van de motie. Afwezigheid wordt gezien als intrekking van de motie.

De verdere spelregels voor de behandeling van moties tijdens deelsessies en de Algemene Vergadering zijn opgenomen in deze Leeswijzer en gepubliceerd op MijnVVD. De flowchart met een toelichting op de spelregels is eveneens beschikbaar op MijnVVD.

Amendementen op het Liberaal Manifest

Op vrijdag 1 mei 2026 is het concept Liberaal Manifest gepubliceerd. Ledenvergaderingen van regio's en lokale netwerken evenals besturen van thematische netwerken konden tot en met vrijdag 29 mei 2026 12:00 uur amendementen indienen op het concept Liberaal Manifest. Het hoofdbestuur heeft in totaal 154 amendementen ontvangen.

De amendementen zijn, inclusief advies, in behandelvolgorde opgenomen in dit document en tevens beschikbaar op MijnVVD.

De inhoudelijke behandeling van de amendementen vindt plaats in digitale deelsessies voorafgaand aan de Algemene Vergadering. Deze deelsessies vinden plaats op **woensdag 10 juni van 19:00 tot 22:00 uur**. Aanmelden voor de deelsessies gaat via MijnVVD.

De amendementen kunnen kort worden toegelicht tijdens deze deelsessies in een door de dagvoorzitter te bepalen volgorde. De indeling van de deelsessies is als volgt:

Welke deelsessie?	Wanneer?	Inhoud Liberaal Manifest
Deelsessie 1	10 juni 2026 19:00 tot 22:00 uur	Voorwoord, hoofdstuk 1 t/m 6 (regel 1000 t/m 1647)
Deelsessie 2	10 juni 2026 19:00 uur tot 22:00 uur	Hoofdstuk 7 t/m 9 (regel 1648 t/m 1881)

Let op: als indiener dien je aanwezig te zijn tijdens de deelsessie voor het behandelen van het amendement. Afwezigheid wordt gezien als intrekking van het amendement.

In de digitale deelsessies wordt besloten welke amendementen plenair ter stemming worden voorgelegd aan de Algemene Vergadering. Een rapportage van de deelsessies wordt op vrijdag 12 juni opgenomen in Leeswijzer-2 en gepubliceerd op MijnVVD.

Stemmen en volmachten

Leden van de VVD die zes maanden of langer lid zijn en 16 jaar of ouder zijn, hebben stemrecht. Stemmen is alleen fysiek op locatie mogelijk. Stemgerechtigde leden ontvangen uiterlijk twee dagen voor de Algemene Vergadering een stemlink via de mail. Deze unieke stemlink wordt één keer verstuurd en dient goed bewaard te worden. Na binnenkomst bij de Algemene Vergadering moet de stemlink geactiveerd worden door één van de medewerkers. De medewerkers zijn te herkennen aan de gekleurde hesjes. Na activatie van de stemlink komen leden direct in de digitale stemomgeving.

Om te kunnen stemmen moeten leden in het bezit zijn van een opgeladen telefoon, laptop of tablet. Voor leden die zelf niet bij de Algemene Vergadering aanwezig kunnen zijn, maar wel een stem willen uitbrengen, is het mogelijk om een ander stemgerechtigd lid te machtigen. Per persoon kunnen twee volmachten worden verleend. In de mail met de stemlink volgt meer informatie over het verlenen van volmachten.

Nog vragen? Neem gerust contact op via bijeenkomst@vvd.nl.

Spelregels: amendementen en moties met betrekking tot tekstvoorstellen

Algemeen

Ledenvergaderingen van lokale netwerken en regio's evenals besturen van thematische netwerken kunnen amendementen en moties indienen met betrekking tot teksten die ter vaststelling worden voorgelegd aan de Algemene Vergadering.

- Amendementen bevatten een verzoek tot wijziging van de vast te stellen tekst. Een amendement heeft de status van een wijziging en moet worden doorgevoerd.
- Moties roepen op tot het beantwoorden van vragen over het gevoerde beleid of roepen op tot een actie. Een motie heeft de status van een advies aan het Hoofdbestuur.

Nadat de amendementen en moties met betrekking tot tekstvoorstellen zijn ingediend, conform de daarvoor gestelde termijnen, worden deze voorzien van een advies van het Hoofdbestuur. Hierbij zijn drie opties: overnemen, strekking/deels overnemen of ontraden. Deze drie opties worden allen voorzien van een toelichting. Alle amendementen en moties, voorzien van advies inclusief toelichting, worden gepubliceerd in Leeswijzer-1. Op basis daarvan worden de leden uitgenodigd voor digitale deelsessies.

Werkwijze tijdens de deelsessies

- Er is een door het Hoofdbestuur aangewezen sessievoorzitter die verantwoordelijk is voor de orde van de vergadering. De sessievoorzitter kondigt telkens het amendement of de motie met bijbehorend advies aan.
- Het gesprek wordt onderling gevoerd op basis van respect. Onheuse bejegeningen of gedragingen hebben verwijdering uit de deelsessie door de sessievoorzitter tot gevolg.
- De indiener wordt verwacht aanwezig te zijn tijdens de behandeling van zijn amendement of motie. Kan de indiener niet aanwezig zijn tijdens de behandeling, dan dient de naam van een vervanger tijdig te worden doorgegeven aan Verenigingszaken via vereniging@vvd.nl. Let op: afwezigheid wordt gezien als het intrekken van de amendement of de motie.
- De indiener krijgt als eerste het woord, hierna volgt de reactie namens het Hoofdbestuur, waarna andere aanwezige leden kunnen inspreken.
- Tijdens de deelsessies geldt een spreektijd van 45 seconden voor de indiener, degene die reageert namens het Hoofdbestuur en alle verdere insprekers. Als de sessievoorzitter veronderstelt dat alle meningen voldoende aan bod zijn gekomen, kan hij de sprekersrij sluiten.
- De discussie bepaalt het verdere verloop van de behandeling van amendementen en moties. Hierbij zijn drie mogelijkheden:
    1. Wanneer de sessievoorzitter geen verdeeldheid of tegenstand, tijdens de discussie bemerkt, wordt het advies van het Hoofdbestuur opgevolgd.
    2. Wanneer het voor de sessievoorzitter onduidelijk is of er draagvlak is voor het in stemming brengen van het amendement of de motie tijdens de Algemene Vergadering, kan de sessievoorzitter bepalen dat er een peiling wordt gehouden.
        a. Wanneer de peiling wijst op draagvlak voor het in stemming brengen van het amendement of de motie, wordt deze meegenomen naar de Algemene Vergadering.
        b. Wanneer de peiling wijst op geen draagvlak voor het in stemming brengen van het amendement of de motie tijdens de Algemene Vergadering dan wordt het advies van het Hoofdbestuur opgevolgd, tenzij de indiener het amendement of de motie alsnog in stemming wil brengen tijdens de Algemene Vergadering.
    3. Wanneer de sessievoorzitter veel verdeeldheid tijdens de discussie bemerkt, wordt het amendement of de motie alsnog in stemming gebracht tijdens de Algemene Vergadering.

    Let op: Tijdens de digitale deelsessies vindt nadrukkelijk geen stemming plaats. De peiling tijdens de deelsessies is geen stemming over het al dan niet aannemen van een amendement of motie. De peiling dient er slechts toe om inzicht te krijgen of er draagvlak is voor het plenair in stemming brengen van een amendement of motie tijdens de Algemene Vergadering.

Samenvattend:

- De indiener kan er tijdens de deelsessie voor kiezen om het amendement of de motie in stemming te brengen tijdens de Algemene Vergadering.
- De indiener kan er te allen tijde voor kiezen om het amendement of de motie in te trekken. Het amendement of de motie wordt in dat geval gezien als nooit te zijn ingediend.
- Wanneer tijdens de deelsessie is bepaald dat het advies van het Hoofdbestuur wordt opgevolgd, dan wordt het amendement of de motie niet meer behandeld tijdens de Algemene Vergadering.

Uitkomst deelsessie	Status van het amendement	Status van de motie
Overgenomen	Het Hoofdbestuur neemt het amendement over. De voorgestelde wijziging wordt exact doorgevoerd.	Het Hoofdbestuur neemt de motie over. De motie heeft de status van een advies. Het is aan het Hoofdbestuur hoe en of zij de motie ten uitvoer brengt.
Strekking/deels overgenomen	Het alternatieve wijzigingsvoorstel wordt doorgevoerd.	Het Hoofdbestuur neemt de strekking van de motie over. De motie heeft de status van een advies aan het Hoofdbestuur. Het is aan het Hoofdbestuur hoe en of zij de motie ten uitvoer brengt.
Ontraden	Het amendement wordt niet overgenomen, er vindt geen wijziging plaats.	De motie wordt niet overgenomen.
Plenair besluit	Het amendement zal worden behandeld tijdens de Algemene Vergadering.	De motie zal worden behandeld tijdens de Algemene Vergadering.

Werkwijze tijdens de Algemene Vergadering

1. De voorzitter rapporteert over de uitkomst van de deelsessies en geeft telkens aan welke amendement of motie behandeld zal worden.
2. De indiener krijgt het woord en licht het amendement of de motie toe.
3. Namens het Hoofdbestuur wordt een reactie gegeven.
4. Wanneer de voorzitter dit wenselijk acht, kunnen ook andere leden inspreken.
   Als de voorzitter veronderstelt dat alle meningen voldoende aan bod zijn gekomen, kan hij de sprekersrij sluiten.
5. Het amendement of de motie wordt in stemming gebracht.
   a. Wanneer de meerderheid voor stemt, wordt het amendement of de motie aangenomen.
   b. Wanneer de meerderheid tegen stemt, wordt het amendement of de motie verworpen.

Let op: wanneer gestemd wordt over een amendement of motie met advies ‘strekking overnemen’, ziet de stemming op het oorspronkelijke amendement of de oorspronkelijke motie en niet op het alternatieve wijzigingsvoorstel.

Uitkomst Algemene Vergadering	Amendement	Motie
Aangenomen	Er is over het amendement gestemd, de meerderheid is voor. De voorgestelde wijziging wordt exact doorgevoerd.	Er is over de motie gestemd, de meerderheid is voor. Het is aan het Hoofdbestuur hoe en of zij de motie ten uitvoer brengt.
Verworpen	Er is over het amendement gestemd, de meerderheid is tegen. De voorgestelde wijziging wordt niet doorgevoerd.	Er is over de motie gestemd, de meerderheid is tegen. Het Hoofdbestuur legt de motie naast zich neer.

Spelregels: actuele moties

Algemeen

Ledenvergaderingen van lokale netwerken, regio's, besturen van thematische netwerken en tien leden tezamen kunnen actuele moties indienen.

- Actuele moties zijn alle moties, aangaande politieke actuele kwesties of zaken met betrekking tot de vereniging en/of het door het Hoofdbestuur gevoerde beleid. Een motie heeft de status van een advies aan het Hoofdbestuur.

Nadat de actuele moties zijn ingediend, conform de daarvoor gestelde termijnen, worden deze voorzien van een advies van het Hoofdbestuur. Hierbij zijn drie opties: overnemen, strekking/advies overnemen of ontraden. Deze drie opties worden allen voorzien van een toelichting. Alle actuele moties, voorzien van advies inclusief toelichting, worden gepubliceerd in Leeswijzer-1. Op basis daarvan worden de leden uitgenodigd voor (digitale) deelsessies.

Werkwijze tijdens de deelsessie

- Er is een door het Hoofdbestuur aangewezen sessievoorzitter die verantwoordelijk is voor de orde van de vergadering. De sessievoorzitter kondigt telkens de actuele motie met bijbehorend advies aan.
- Het gesprek wordt onderling gevoerd op basis van respect. Onheuse bejegeningen of gedragingen hebben verwijdering uit de deelsessie door de sessievoorzitter tot gevolg.
- De indiener wordt verwacht aanwezig te zijn tijdens de behandeling van de motie. Kan de indiener niet aanwezig zijn tijdens de behandeling, dan dient een vervanger tijdig te worden doorgegeven aan Verenigingszaken via vereniging@vvd.nl. Let op: afwezigheid wordt gezien als het intrekken van de motie.
- De indiener krijgt als eerste het woord, hierna volgt de reactie namens het Hoofdbestuur, waarna andere aanwezige leden kunnen inspreken.
- Tijdens de deelsessies geldt een spreektijd van 45 seconden voor de indiener, degene die reageert namens het Hoofdbestuur en alle verdere insprekers. Als de sessievoorzitter veronderstelt dat alle meningen voldoende aan bod zijn gekomen, kan hij de sprekersrij sluiten.
- De discussie bepaalt het verdere verloop van de motie. Hierbij zijn drie mogelijkheden:
    1. Wanneer de sessievoorzitter geen verdeeldheid of tegenstand tijdens de discussie bemerkt, wordt het advies opgevolgd.
    2. Wanneer het voor de sessievoorzitter onduidelijk is of er draagvlak is voor het in stemming brengen van de motie, kan de sessievoorzitter bepalen dat er een peiling wordt gehouden.
        a. Wanneer de peiling wijst op draagvlak voor het in stemming brengen van de motie, wordt deze meegenomen naar de Algemene Vergadering.
        b. Wanneer de peiling wijst op geen draagvlak voor het in stemming brengen van de motie, dan wordt het advies van het Hoofdbestuur opgevolgd, tenzij de indiener de motie alsnog in stemming wil brengen tijdens de Algemene Vergadering.
    3. Wanneer de sessievoorzitter veel verdeeldheid tijdens de discussie bemerkt, wordt de motie alsnog in stemming gebracht tijdens de Algemene Vergadering.

    Let op: Tijdens de digitale deelsessies vindt nadrukkelijk geen stemming plaats. De peiling tijdens de deelsessies is geen stemming over het al dan niet aannemen van de motie. De peiling dient er slechts toe om inzicht te krijgen of er draagvlak is voor het plenair in stemming brengen van de motie.

Samenvattend:

- De indiener kan er tijdens de deelsessie voor kiezen om de motie in stemming te brengen tijdens de Algemene Vergadering.
- De indiener kan er te allen tijde voor kiezen om de motie in te trekken. De motie wordt in dat geval gezien als nooit te zijn ingediend.
- Wanneer tijdens de deelsessie is bepaald dat het advies van het Hoofdbestuur wordt opgevolgd, dan wordt de motie niet meer behandeld tijdens de Algemene Vergadering.

Uitkomst deelsessie	Status van de motie
Overgenomen	Het Hoofdbestuur neemt de motie over. De motie heeft de status van een advies. Het is aan het Hoofdbestuur hoe en of zij de motie ten uitvoer brengt.
Strekking/advies overgenomen	Het Hoofdbestuur neemt de strekking van de motie over. De motie heeft de status van een advies. Het is aan het Hoofdbestuur hoe en of zij de motie ten uitvoer brengt.
Ontraden	De motie wordt niet overgenomen.
Plenair besluit	De motie zal worden behandeld tijdens de Algemene Vergadering.

Werkwijze tijdens de Algemene Vergadering

1. De voorzitter rapporteert over de uitkomst van de deelsessies en geeft telkens aan welke motie behandeld zal worden.
2. De indiener krijgt het woord en licht de motie toe.
3. Namens het Hoofdbestuur wordt een reactie gegeven.
4. Daarna krijgen andere leden de kans om in te spreken. Als de voorzitter veronderstelt dat alle meningen voldoende aan bod zijn gekomen, kan hij de sprekersrij sluiten.
5. De voorzitter vraagt de indiener of hij de motie in stemming wil brengen.
6. Wanneer de indiener dit wil, wordt de motie in stemming gebracht.
    a. Wanneer de meerderheid voor stemt, wordt de motie aangenomen.
    b. Wanneer de meerderheid tegen stemt, wordt de motie verworpen.
7. Wanneer de indiener de motie niet in stemming wil brengen, wordt het advies van het Hoofdbestuur opgevolgd.
8. Ongeacht de keuze van de indiener, kan de voorzitter er alsnog voor kiezen om de motie in stemming te brengen, wanneer hij dit wenselijk acht.

Let op: wanneer gestemd wordt over een motie met advies ‘strekking overnemen’, ziet de stemming op de oorspronkelijke motie en niet op het alternatieve wijzigingsvoorstel.

Uitkomst Algemene Vergadering	Status van de motie
Aangenomen	Er is over de motie gestemd, de meerderheid is voor. Het is aan het Hoofdbestuur hoe en of zij de motie ten uitvoer brengt.
Verworpen	Er is over de motie gestemd, de meerderheid is tegen. Het Hoofdbestuur legt de motie naast zich neer.

Zaterdag 13 juni 2026 | Start Algemene Vergadering om 13.30 uur | Fokker Terminal

Noot: *de volgorde van de agendapunten is gewijzigd. Agendapunt 6 '(Her)benoeming leden Hoofdbestuur' wordt als voorlaatste agendapunt behandeld. De overige agendapunten schuiven dienovereenkomstig op.*

De volgende punten staan op de agenda:

1. **Opening en mededelingen**

2. **Benoeming stem- en notulencommissie**

3. **Vaststellen jaarverslag van de Vereniging over 2025**

   Het jaarverslag is beschikbaar op MijnVVD.

4. **Afleggen van rekening en verantwoording over het in het boekjaar 2025 gevoerde beleid**

   Het financiële jaarrapport is beschikbaar op MijnVVD.
   Dit agendapunt bestaat uit de volgende (beslis-)punten:
   a. Behandeling financieel jaarrapport 2025;
   b. Rapportage van de Financiële Commissie over het verslagjaar 2025;
   c. Goedkeuring van de Algemene Vergadering over het financieel jaarrapport 2025;
   d. Verlenen van decharge door de Algemene Vergadering aan het hoofdbestuur over het verslagjaar 2025.

5. **(Her)Benoeming Financiële Commissie voor het verslagjaar 2026**

   De Financiële Commissie voorziet de Algemene Vergadering van een toelichting op de behandeling van de rekening en verantwoording. De Financiële Commissie bestaat uit drie leden en drie plaatsvervangende leden.

   Leden van de Financiële Commissie

   Het Hoofdbestuur stelt voor Jorn Lok als lid te herbenoemen.
   Het Hoofdbestuur stelt voor Charles Sogtoen als lid te herbenoemen.
   Het Hoofdbestuur stelt voor Barry Hoogezand als lid te herbenoemen.

   Plaatsvervangende leden van de Financiële Commissie

   Het Hoofdbestuur stelt voor Jos Dijkhof als plaatsvervangend lid te herbenoemen.
   Het Hoofdbestuur stelt voor Koen Roelands als plaatsvervangend lid te herbenoemen.
   Het Hoofdbestuur stelt voor Werner van Damme als plaatsvervangend lid te herbenoemen.

6. **Herbenoeming lid PSC**

   Het Hoofdbestuur stelt voor Arwin Yu als lid van de Permanente Scoutingscommissie te herbenoemen.

7. **(Her)benoeming Commissie van Beroep**

   De Commissie van Beroep bestaat uit één voorzitter, twee leden en drie plaatsvervangende leden. Leden van de Commissie van Beroep worden door de

Algemene Vergadering benoemd voor een periode van drie jaar. Deze periode kan eenmaal worden verlengd.

Leden van de Commissie van Beroep

Het Hoofdbestuur stelt voor Willibrord van Beek te herbenoemen tot lid van de Commissie van Beroep.

Het Hoofdbestuur stelt voor Avine Fokkens-Kelder te herbenoemen tot lid van de Commissie van Beroep.

Het Hoofdbestuur stelt voor Dries van Bergeijk te herbenoemen tot lid van de Commissie van Beroep.

Plaatsvervangende leden van de Commissie van Beroep

Het Hoofdbestuur stelt voor Fadime Örgu te herbenoemen tot plaatsvervangend lid van de Commissie van Beroep.

Het Hoofdbestuur stelt voor Hannagnes Faber te herbenoemen tot plaatsvervangend lid van de Commissie van Beroep.

Het Hoofdbestuur stelt voor Erik van der Maas te herbenoemen tot plaatsvervangend lid van de Commissie van Beroep.

8. Liberaal Manifest

Het concept-Liberaal Manifest is op vrijdag 1 mei op MijnVVD gepubliceerd. De inhoudelijke behandeling vindt plaats op **woensdag 10 juni om 19:00 tot 22:00 uur.** Er zijn 154 amendementen ingediend. Deze zijn, inclusief advies, opgenomen in deze leeswijzer en beschikbaar op MijnVVD. Voor de behandeling van amendementen gelden de spelregels zoals deze in de praktische informatie zijn opgenomen.

Ten aanzien van het Liberaal Manifest zijn vier moties ingediend. Deze moties worden behandeld bij dit agendapunt.

Moties 1 t/m 4

Motie 1: Uitstel behandeling Liberaal Manifest

Ingediend door: 31 leden
Toelichting ter vergadering door: Ibo Gülsen
Gericht aan: Hoofdbestuur

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat het concept Liberaal Manifest:

- Niet consistent is in de afweging tussen meer vrijheid of meer overheid, en ingrijpende voorstellen doet voor meer overheidsingrijpen dat op principiële punten afwijkt van ons verkiezingsprogramma.
- Geen of onvoldoende aandacht schenkt aan langlopende thema's als woningmarkt, asiel & migratie, verstikkende regelgeving en immer toenemende lastendruk die ons land tot stilstand brengen.

Overwegende dat:

- Amendering als proces niet geschikt is om fundamentele aanpassingen van de inhoud tot stand te brengen.
- Er nauwelijks tijd en gelegenheid is geweest voor leden, om een inhoudelijke en principiële discussie met elkaar te voeren na publicatie van het concept [op 1 mei].
- Er geen enkele tijdsdruk is dat vaststelling op deze korte termijn rechtvaardigt.

Roept op/ spreekt uit:

- De behandeling van het concept Liberaal Manifest van de agenda te halen van de 163e Algemene Leden Vergadering.
- De commissie Liberaal Manifest te bedanken voor deze opzet en hun inzet.
- Debat bijeenkomsten in het land te organiseren aan de hand van dit concept, eventueel in samenhang met Haya activiteiten.
- De feedback komende uit deze bijeenkomsten te verwerken in een nieuw concept dat geagendeerd zal worden voor de 164ste of 165ste ALV.

Advies: Ontraden.

Toelichting advies: Het Hoofdbestuur ontraadt deze moties. Het Liberaal Manifest is het resultaat van een zorgvuldig en breed proces dat sinds najaar 2024 loopt. Meer dan 600 leden hebben actief meegedaan, onder meer via 18 bijeenkomsten met Thematische Netwerken en 5 ledenbijeenkomsten. Ook lokale netwerken, regio's en Thematische Netwerken hebben via amendementen invloed kunnen uitoefenen.
Het manifest is bewust bedoeld als richtinggevend document tussen Beginselverklaring en verkiezingsprogramma. Het is dus geen dichtgetimmerd beleidsprogramma, maar een kompas voor de komende jaren en decennia. Waar leden inhoudelijke inconsistenties of verbeterpunten zien, is de amendementenprocedure de juiste route.
Uitstel is daarom onnodig. Het lost de inhoudelijke discussie niet op, maar schuift die vooruit. Bovendien vraagt een nieuw traject opnieuw om een beschikbare kartrekker, ondersteuning vanuit het partijbureau, inzet van netwerken en bestuurlijke aandacht. Die capaciteit is schaars en moet ook worden ingezet voor ledengroei, ondersteuning van lokale netwerken, verdere versterking van de vereniging en de voorbereiding op Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen. Daarom adviseert het Hoofdbestuur deze moties te verwerpen.

Motie 2: Uitstel behandeling Liberaal Manifest

Ingediend door: TN Migratie & Integratie
Toelichting ter vergadering door: Ibo Gülsen
Gericht aan: Hoofdbestuur

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat het concept Liberaal Manifest:

- niet consistent is in de afweging tussen meer vrijheid of meer overheid, en ingrijpende voorstellen doet voor meer overheidsingrijpen dat op principiële punten afwijkt van ons verkiezingsprogramma.
- geen of onvoldoende aandacht schenkt aan langlopende thema's als woningmarkt, asiel & migratie, verstikkende regelgeving en immer toenemende lastendruk die ons land tot stilstand brengen.

Overwegende dat:

- Amendering als proces niet geschikt is om fundamentele aanpassingen van de inhoud tot stand te brengen.
- Er nauwelijks tijd en gelegenheid is geweest voor leden, om een inhoudelijke en principiële discussie met elkaar te voeren na publicatie van het concept [op 1 mei].
- Er geen enkele tijdsdruk is dat vaststelling op deze korte termijn rechtvaardigt.

Roept op/ spreekt uit:

- De behandeling van het concept Liberaal Manifest van de agenda te halen van de 163e Algemene Leden Vergadering.
- De commissie Liberaal Manifest te bedanken voor deze opzet en hun inzet.
- Debat bijeenkomsten in het land te organiseren aan de hand van dit concept, eventueel in samenhang met Haya activiteiten.
- • De feedback komende uit deze bijeenkomsten te verwerken in een nieuw concept dat geagendeerd zal worden voor de 164ste of 165ste ALV.

Advies: Ontraden.

Toelichting advies: Het Hoofdbestuur ontraadt deze moties. Het Liberaal Manifest is het resultaat van een zorgvuldig en breed proces dat sinds najaar 2024 loopt. Meer dan 600 leden hebben actief meegedaan, onder meer via 18 bijeenkomsten met Thematische Netwerken en 5 ledenbijeenkomsten. Ook lokale netwerken, regio's en Thematische Netwerken hebben via amendementen invloed kunnen uitoefenen.
Het manifest is bewust bedoeld als richtinggevend document tussen Beginselverklaring en verkiezingsprogramma. Het is dus geen dichtgetimmerd beleidsprogramma, maar een kompas voor de komende jaren en decennia. Waar leden inhoudelijke inconsistenties of verbeterpunten zien, is de amendementenprocedure de juiste route.
Uitstel is daarom onnodig. Het lost de inhoudelijke discussie niet op, maar schuift die vooruit. Bovendien vraagt een nieuw traject opnieuw om een beschikbare kartrekker, ondersteuning vanuit het partijbureau, inzet van netwerken en bestuurlijke aandacht. Die capaciteit is schaars en moet ook worden ingezet voor ledengroei, ondersteuning van lokale netwerken, verdere versterking van de vereniging en de voorbereiding op Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen. Daarom adviseert het Hoofdbestuur deze moties te verwerpen.

Motie 3: Behandeling Liberaal Manifest in 164e ALV

Ingediend door:	LN Den Haag
Toelichting ter vergadering door:	Peter Smit
Gericht aan:	Hoofdbestuur

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat:
- Het concept Liberaal Manifest een geruime tijd door meest betrokkenen is voorbereid.

Overwegende dat:
- De leden van de VVD het concept minder dan 1 maand hebben kunnen bestuderen;
- Er geen dwingende spoed is het document nu vast te stellen.

Roept op/ spreekt uit:
- Het concept-Liberaal Manifest aan de 164e ALV ter besluitvorming voor te leggen.

Advies: Ontraden.

Toelichting advies: Het Hoofdbestuur ontraadt deze moties. Het Liberaal Manifest is het resultaat van een zorgvuldig en breed proces dat sinds najaar 2024 loopt. Meer dan 600 leden hebben actief meegedaan, onder meer via 18 bijeenkomsten met Thematische Netwerken en 5 ledenbijeenkomsten. Ook lokale netwerken, regio's en Thematische Netwerken hebben via amendementen invloed kunnen uitoefenen.
Het manifest is bewust bedoeld als richtinggevend document tussen Beginselverklaring en verkiezingsprogramma. Het is dus geen dichtgetimmerd beleidsprogramma, maar een kompas voor de komende jaren en decennia. Waar leden inhoudelijke inconsistenties of verbeterpunten zien, is de amendementenprocedure de juiste route.
Uitstel is daarom onnodig. Het lost de inhoudelijke discussie niet op, maar schuift die vooruit. Bovendien vraagt een nieuw traject opnieuw om een beschikbare kartrekker, ondersteuning vanuit het partijbureau, inzet van netwerken en bestuurlijke aandacht. Die capaciteit is schaars en moet ook worden ingezet voor ledengroei, ondersteuning van lokale netwerken, verdere versterking van de vereniging en de voorbereiding op Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen. Daarom adviseert het Hoofdbestuur deze moties te verwerpen.

Motie 4: Aandacht voor het vertalen van het Liberaal Manifest naar de partij

Ingediend door: TN Economische Zaken & Innovatie
Toelichting ter vergadering door: Frank Magielse
Gericht aan: Hoofdbestuur

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat:

- De VVD de afgelopen anderhalf jaar op initiatief van een brede vertegenwoordiging van leden een intensief en zorgvuldig proces heeft doorlopen om tot het nieuwe Liberaal Manifest te komen, waarbij leden via tientallen sessies input konden leveren.
- Veel leden hun expertise willen blijven delen en betrokken willen blijven bij het helpen vertalen van de lange termijn visie in het Liberaal Manifest naar keuzes voor de komende jaren, en in het verder uitdiepen van grotere thema's.

Overwegende dat:

- Het vorige Liberaal Manifest 21 jaar geleden is vastgesteld en amper uitvoering heeft gekregen in de partij.

Roept op/ spreekt uit:

- Dat het hoofdbestuur de komende jaren tijd, geld en aandacht beschikbaar stelt voor de vertaling van de inzichten uit het Liberaal Manifest naar de hele partij, en voor de verdere inhoudelijke verdieping, in nauwe samenwerking met de Thematische Netwerken.

Advies: Overnemen.

Toelichting advies: Het Hoofdbestuur staat positief tegenover deze motie en adviseert de Algemene Vergadering vóór deze motie te stemmen.
Het Liberaal Manifest is bedoeld als richtinggevend document voor de hele vereniging. Juist daarom is het belangrijk dat de inhoud niet op papier blijft staan, maar actief wordt vertaald naar het werk van leden, lokale netwerken, regio's, Thematische Netwerken en volksvertegenwoordigers. Deze motie sluit aan bij de bedoeling van het manifest: richting geven, het inhoudelijke debat versterken en leden helpen om liberale keuzes te maken in de praktijk.
Het Hoofdbestuur ziet daarbij nadrukkelijk een rol voor samenwerking met de Thematische Netwerken en voor eventuele ondersteuning vanuit het partijbureau, binnen de beschikbare capaciteit en prioriteiten van de vereniging. Zo kan het Liberaal Manifest bijdragen aan een sterkere inhoudelijke basis, betere uitwisseling van ideeën en verdere groei van de vereniging.

Amendementen

Amendement 1

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Willem van Katwijk
Netwerk: Gezondheid en Zorg
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1045 - 1045

Originele tekst:
7 Welvaart 20

Amendement:
Welvaart en welzijn
geldt ook voor regel 1113 en 1648

Toelichting:
Zeer veel mensen vinden welzijn belangrijker dan welvaart

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Deze aanpassing kan worden overgenomen.

Amendement 2

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Albertine Nube Franca Kerstens Victor Cillekens
Netwerk: Liberaal Netwerk Senioren
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1097 - 1097

Originele tekst:
Vrijheid impliceert verantwoordelijkheid én verantwoordelijkheid beschermt zowel vrijheid als de waarden die haar dragen — verdraagzaamheid, sociale rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid — en zo de samenleving die wij nastreven.

Amendement:
De overige thema's zullen aan de hand van deze liberale waarden worden behandeld.

Toelichting:
De toevoeging bevordert de leesbaarheid en het begrip van de tekst.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
mooie verduidelijking

Amendement 3

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Maria Eldering en Ineke Uitterhoeve
Netwerk: Liberaal Vrouwennetwerk
Wijzigingstype: Toevoegen

Regelnummers: 1103 - 1103

Originele tekst:
Wij streven naar een samenleving waarin mensen zoveel mogelijk voor zichzelf kunnen zorgen.

Amendement:
Wij streven naar een samenleving waarin mensen zoveel mogelijk voor zichzelf kunnen zorgen en hun leven zelfstandig vorm kunnen geven.

Toelichting:
De context van deze alinea is het thema 'Ontplooiing en ontwikkeling'. Deze aanpassing verbreedt de focus van "voor zichzelf kunnen
zorgen" naar het bredere liberale principe van vrijheid en de mogelijkheid om het eigen leven bewust, zelfstandig en met perspectief in te richten.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Toevoeging sluit aan bij strekking/idee van de tekst, dus de kerngroep neemt deze graag over.

Amendement 4

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Karin Straus
Netwerk: Zuid
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1104 - 1104

Originele tekst:
De conclusie is dat goed, toegankelijk en praktijkgericht onderwijs essentieel is voor persoonlijke ontplooiing, innovatie en economische kracht, en daarmee voor een veerkrachtige samenleving.

Amendement:
De conclusie is dat goed en toegankelijk onderwijs essentieel is voor persoonlijke ontplooiing, innovatie en economische kracht, en daarmee voor een veerkrachtige samenleving. Daarbij is het van belang om van jongs af aan ook ruimte te maken voor praktische vaardigheden, ook in het theoretisch onderwijs.

Toelichting:
Goed en toegankelijk onderwijs zijn termen in de huidige wetgeving. Onduidelijk is wat er met praktijkgericht onderwijs wordt bedoeld? Is dit het beroepsonderwijs? Zo ja, dan deze term toevoegen. Zo nee, dan weglaten want de reikwijdte van de term praktijkgericht is onduidelijk.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Belangrijk is dat duidelijk blijft dat praktijkgerichte vaardigheden onderdeel blijven van het onderwijs. Dat is met deze wijziging het geval. Om die reden neemt de kerngroep deze graag over.

Amendement 5

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Roeland Donker
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1114 - 1114

Originele tekst:
Minder complexe regels, en meer aandacht voor uitvoerbaarheid en effectiviteit zijn noodzakelijk om ondernemerschap te faciliteren, afhankelijkheid te verminderen en duurzame welvaart te creëren.

Amendement:
Minder complexe regels, en meer aandacht voor uitvoerbaarheid en effectiviteit, zijn noodzakelijk om ondernemerschap te faciliteren. De overheid stelt de kaders en schept de voorwaarden om ongewenste afhankelijkheden te verminderen en duurzame welvaart te realiseren.

Toelichting:
Afhankelijkheden zullen niet per se afnemen door minder complexe regels. Soms zijn afhankelijkheden juist ontstaan door gebrek aan regulering. Voor de verduurzaming van onze economie willen we weliswaar geen complexe regels, maar soms wel ándere regels. Zoals een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid of emissierechten voor broeikasgassen.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Deze aanpassing kan worden overgenomen.

Amendement 6

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: André Schuurman
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1148 - 1148

Originele tekst:
Dit vraagt om de moed om zelf in te durven staan voor onze onafhankelijkheid, onze democratische instituties en processen, en onze liberale waarden.

Amendement:
Dit vraagt om de moed om zelf in te durven staan voor onze onafhankelijkheid, onze democratische en rechtstatelijke instituties en processen, en onze liberale waarden.

Toelichting:
Onze rechtstaat is ook worth fighting for

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
goede verduidelijking

Amendement 7

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Onno de Wal
Netwerk: Internationaal

Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1151 - 1151

Originele tekst:
Deze voorwaarden kunnen wij minder eenvoudig in ons eentje garanderen.

Amendement:
Deze voorwaarden kunnen wij niet in ons eentje garanderen.

Toelichting:
Deze voorwaarden zijn vrede, veiligheid, en welvaart. Als klein, internationaal georiënteerd land dat rijk is geworden door handel zijn we in hoge mate afhankelijk van internationale samenwerking met partners en buurlanden. De huidige verwoording suggereert dat we ons ook volledig zélf kunnen redden, en dat is m.i. niet zo.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
goede verduidelijking

Amendement 8

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Roeland Donker, Basten Cobelens, Dop van Ulzen
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1170 - 1170

Originele tekst:
Wij hebben ook een verantwoordelijkheid ten opzichte van volgende generaties.

Amendement:
Wij zijn verantwoordelijk voor hoe we ons land doorgeven aan volgende generaties.

Toelichting:
Zo duidelijker en actiever geformuleerd.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
inderdaad duidelijker

Amendement 9

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Willem van Katwijk
Netwerk: Gezondheid en Zorg
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1184 - 1184

Originele tekst:
Het vraagt ook om individueel respect voor de persoonlijke vrijheid van anderen en dus om wederzijdse verdraagzaamheid.

Amendement:
Het vraagt ook om individuele acceptatie en respect voor de persoonlijke vrijheid van de ander en dus om wederzijdse verdraagzaamheid.

Toelichting:
Het gaat hier altijd om een tweetrapsraket: eerst acceptatie en daarna respect. Daarmee ontstaat ruimte om in vrijheid contact te maken en verbinding te zoeken.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
mooie verduidelijking

Amendement 10

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Bart Sipma Franca Kerstens Victor Cillekens
Netwerk: Liberaal Netwerk Senioren
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1221 - 1221

Originele tekst:
We komen actief op voor mensen die worden gediscrimineerd op basis van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, handicap, seksuele gerichtheid of door willekeur van de overheid.

Amendement:
We komen actief op voor mensen die worden gediscrimineerd.

Toelichting:
De opsomming limiteert in feite de gronden waarvoor wij willen opkomen

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Amendement omvat zo alle discriminatiegronden en doet daarmee recht aan alle groepen in de samenleving. Om die reden neemt de kerngroep het amendement graag over.

Amendement 11

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1285 - 1285

Originele tekst:
Mensen ervaren de toepassing ervan als willekeur.

Amendement:
Mensen ervaren de toepassing ervan als betutteling en willekeur

Toelichting:
In mijn ervaring klagen mensen vaker over betutteling en inperking dan over willekeur wanneer het over regulering gaat.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Deze aanpassing kan worden overgenomen.

Amendement 12

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Karin Straus
Netwerk: Zuid
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1297 - 1297

Originele tekst:
We staan voor de rechtsstaat, voor een onafhankelijke rechtspraak, voor een integere ambtelijke dienst, voor een vrije, kritische pers, voor wetenschappelijke vrijheid en voor gedegen onderwijs.

Amendement:
Wij staan voor.....en voor goed en toegankelijk onderwijs.

Toelichting:
“Gedegen” is een waardeoordeel en sluit bovendien niet aan bij begrippen in de huidige wetgeving. Daarmee is de reikwijdte van deze term onduidelijk.
“Goed en toegankelijk onderwijs” zijn begrippen die in de huidige wetgeving zijn verankerd.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners van dit amendement en neemt dit voorstel graag over.

Amendement 13

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1310 - 1310

Originele tekst:
Nodeloze regels schaffen we af.

Amendement:
De overheid moet selectief zijn in het aannemen van nieuwe taken, en bereid zijn zaken over te laten aan de maatschappij; nodeloze regels worden sowieso afgeschaft.

Toelichting:
Initiële zin is te vaag/algemeen (natuurlijk zouden ‘nodeloze’ regels er niet moeten zijn…); de wijziging maakt duidelijk waar VVD voor staat en waarom we e.e.a. willen veranderen / versimpelen. Alleen het schrappen van regels is heilloos als dat niet ook gepaard gaat met duidelijkheid over dat de overheid selectief moet zijn in het aannemen van nieuwe taken, en ook benoemen dat zaken aan de samenleving mogen worden overgelaten. Bijv. de overheid kan niet beschermen tegen alle risico’s; bepaalde risico’s zullen moeten worden geaccepteerd als onderdeel van de menselijke conditie.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Deze aanpassing kan worden overgenomen.

Amendement 14

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Maria Eldering en Ineke Uitterhoeve
Netwerk: Liberaal Vrouwennetwerk
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1341 - 1341

Originele tekst:
Wij streven naar een samenleving waarin mensen zoveel mogelijk voor zichzelf kunnen zorgen.

Amendement:
Wij streven naar een samenleving waarin mensen zoveel mogelijk voor zichzelf kunnen zorgen, zich kunnen ontwikkelen en zelfstandig hun leven vormgeven.

Toelichting:
Net als het amendement voor regel 1103 is de context van deze alinea het thema ‘Ontplooiing en ontwikkeling’.
Deze aanpassing verbreedt de focus van alleen “voor zichzelf kunnen zorgen” naar het bredere liberale principe van vrijheid en de mogelijkheid om het eigen leven bewust, zelfstandig en met perspectief in te richten.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners van dit amendement. Deze toevoeging sluit aan bij strekking/idee van de tekst en vult amendement 3 aan. De kerngroep neemt dit amendement daarom graag over.

Amendement 15

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Maria Eldering en Ineke Uitterhoeve
Netwerk: Liberaal Vrouwennetwerk
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1373 - 1373

Originele tekst:
Verdraagzaamheid betekent dat we deze verschillen accepteren en respecteren, ook wanneer keuzes of overtuigingen afwijken van wat gebruikelijk is.

Amendement:
Verdraagzaamheid betekent dat we deze verschillen accepteren en respecteren, ook wanneer keuzes of overtuigingen afwijken van wat je gewend bent.

Toelichting:
Deze wijziging maakt de formulering concreter en persoonlijker, waardoor we beter aansluiten bij hoe mensen verdraagzaamheid in de praktijk ervaren. Wat “gebruikelijk” is, kan sterk verschillen tussen groepen, generaties, leefomgevingen en persoonlijke achtergronden. Door te kiezen voor “wat je gewend bent” wordt duidelijk dat verdraagzaamheid begint bij het eigen referentiekader.
Vanuit een liberale benadering gaat het er niet om dat iedereen hetzelfde denkt of leeft, maar dat er ruimte is voor verschil, zolang dat binnen de grenzen van de rechtsstaat gebeurt. Het

respecteren van die verschillen is essentieel voor een open samenleving waarin vrijheid van keuze en individuele verantwoordelijkheid centraal staan.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners van dit amendement en neemt deze nuancering graag over.

Amendement 16

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Willem van Katwijk
Netwerk: Gezondheid en Zorg
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1375 - 1375

Originele tekst:
Zij vraagt om wederzijds respect en de bereidheid elkaar de ruimte te geven, binnen de grenzen van de democratische rechtsstaat.

Amendement:
Zij vraagt om wederzijdse acceptatie en respect en de bereidheid om elkaar de ruimte te gunnen, binnen de grenzen van de democratische rechtsstaat.

Toelichting:
Ruimte te geven is alsof jij die ruimte bezit en die weggeeft aan de ander. Bij gunnen is er geen sprake van bezit. Vrijheid is een universele immateriële, ook liberale ruimte die geen grenzen kent en voor iedereen toegankelijk zou moeten zijn. (Voer voor dictators en godsdienstfanaten.....)

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners van dit amendement en neemt dit voorstel graag over.

Amendement 17

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Karin Straus
Netwerk: Zuid
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1381 - 1381

Originele tekst:
Goed onderwijs is belangrijk om ook kinderen die opgroeien in minder gunstige omstandigheden voldoende kansen te geven op zelfstandigheid en ontplooiing.

Amendement:
Goed en toegankelijk onderwijs...

Toelichting:
Sluit qua terminologie aan bij huidige wetgeving.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners en neemt dit voorstel om de wetsbegrippen te volgen graag over.

Amendement 18

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Karin Straus
Netwerk: Zuid
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1430 - 1430

Originele tekst:
Goed onderwijs draagt niet alleen bij aan individuele ontwikkeling, maar ook aan innovatie en groei.

Amendement:
Goed en toegankelijk onderwijs...

Toelichting:
Terminologie sluit aan bij huidige wetgeving

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners voor het amendement en neemt dit voorstel om de wetsbegrippen te volgen graag over.

Amendement 19

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Rink Slotema
Netwerk: Migratie en Integratie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1440 - 1440

Originele tekst:
Onderwijs dat de democratie ondermijnt, accepteren we niet.

Amendement:
Onderwijs dat de democratie ondermijnt, accepteren we niet en de overheid dient hierop toe te zien en te handhaven.

Toelichting:
Expliciet maken dat we niet onderwijs dat de democratie ondermijnt niet alleen niet accepteren maar ook verwachten dat de overheid hierop toe ziet en handhaaft.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners voor dit amendement en neemt het graag over. Past in het uitgangspunt van de VVD dat de overheid voorziet in een veilig leerklimaat, o.a. in het informeel onderwijs.

Amendement 20

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Rink Slotema
Netwerk: Migratie en Integratie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1548 - 1548

Originele tekst:
Laten we trots zijn op onze Nederlandse cultuur.

Amendement:
We zijn trots op onze Nederlandse cultuur.

Toelichting:
We zijn – ik ben – al trots op onze Nederlandse cultuur: laten we dit ook op deze manier benoemen.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Dit is een goede aanvulling.

Amendement 21

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Maria Eldering, Ineke Uitterhoeve en Ida van Veldhuizen
Netwerk: Liberaal Vrouwennetwerk
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1564 - 1564

Originele tekst:
Denk aan huiselijk geweld, bedreigingen of geweld op straat, diefstal, cyberaanvallen van criminelen en vijandige regimes.

Amendement:
Denk aan huiselijk geweld, bedreigingen of geweld op straat, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, diefstal, cyberaanvallen van criminelen en buitenlandse bedreigingen.

Toelichting:
Dit betreft een toevoeging en wijziging.
Deze alinea behandelt veiligheid, ‘die onder druk staat wanneer dreigingen van binnen- en buitenaf toenemen.’
Gezien de ontwikkelingen rond (seksueel) grensoverschrijdend gedrag in recente jaren, is het van belang om dit richting de toekomst ook te benoemen als voorbeeld.
Deze toevoeging verbreedt het begrip veiligheid, in lijn met het liberale uitgangspunt dat vrijheid alleen kan bestaan wanneer mensen zich veilig voelen in hun directe leefomgeving én online. Veiligheid gaat daarbij niet alleen over klassieke criminaliteit of externe dreigingen, maar ook over gedrag tussen mensen in het dagelijks leven.
De expliciete benoeming van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag sluit aan bij maatschappelijke ontwikkelingen waarin dit thema steeds meer aandacht krijgt en beter zichtbaar is geworden. Door dit te benoemen wordt onderstreept dat veiligheid ook draait om respectvolle omgangsvormen en het beschermen van individuele integriteit.
Zo ontstaat een vollediger beeld van veiligheid als fundament onder een vrije samenleving, waarin iedereen zich beschermd en gelijkwaardig kan bewegen.

Het aanpassen van de woorden ‘vijandige regimes’ in ‘buitenlandse bedreigingen’ vergroot de scope, omdat niet alleen regimes, maar ook anders georganiseerde structuren, zoals internationale bendes, een bedreiging van buitenaf kunnen zijn.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
De toevoeging van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag in regel 1564 sluit aan bij de tekst in regel 1645 tm 1647. Goed om deze ontwikkeling hier ook toe te voegen. De wijziging van vijandige regimes naar buitenlandse bedreigingen nemen we ook over, omdat dit inderdaad de reikwijdte verbreedt naar niet-statelijke actoren.

Amendement 22

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Andre Schuurman
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1587 - 1587

Originele tekst:
Waar we kunnen dragen we ook bij aan de vrijheid van mensen in andere landen.

Amendement:
Terwijl het beschermen van Nederland en onze bondgenoten centraal staat, dragen we waar mogelijk en gewenst ook bij aan de vrijheid van mensen in andere landen.

Toelichting:
We moeten niet te missionair worden … dat hebben we hopelijk geleerd van Irak en Afghanistan. Primair is de verdediging van ons grondgebied en dat van EU/NAVO landen.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Hartelijk dank voor deze waardevolle toevoeging. We nemen dit amendement graag over.

Amendement 23

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1592 - 1592

Originele tekst:
Het Westen wordt minder dominant.

Amendement:
We zien de opkomst van een multipolaire wereldorde waarin het Westen minder dominant wordt.

Toelichting:
Deze zin was te algemeen en maakte niet duidelijk welke trend er aan de gang is. De voorgestelde wijziging maakt duidelijk dat de wereldorde verschuift naar een multipolaire orde, i.e. een orde met daarin niet 1 maar meerdere grote machtsblokken. In die orde is het dan ook duidelijk dat het Westen minder dominant is dan voorheen.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Hartelijk dank voor deze waardevolle toevoeging. We nemen dit amendement graag over.

Amendement 24

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Henk Krijnen
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1601 - 1604

Originele tekst:
Daarnaast leven we in een tijd van ongekende informatieovervloed.Informatie kan ons verrijken, verbinden en versterken, maar maakt ons ook kwetsbaar.Nieuwe communicatiekanalen kunnen worden misbruikt en gekaapt door buitenlandse mogendheden en onderneming

Amendement:
Tegelijkertijd leven we in een wereld van razendsnelle technologische ontwikkeling en ongekende informatieovervloed.
Technologische suprematie, desinformatie, manipulatie en beïnvloeding zijn moderne wapens geworden in geopolitieke conflicten.

Toelichting:
Het lijkt geëeigend om in deze paragraaf aandacht te vragen voor de overweging dat in de 21e eeuw technologie een machtsfactor is, nog meer dan olie in de 20e eeuw dat was. De consequentie is dat we technologische ontwikkeling niet louter liberaal-economisch kunnen benaderen maar dat een strategische analyse aan beleid ten grondslag zal moeten liggen. Hetzelfde geldt voor de informatievoorziening, die nu al voor een flink deel in buitenlandse handen is.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Het amendement verduidelijkt de strekking van de bovenliggende paragraaf.

Amendement 25

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Pieter van der Heijde
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1622 - 1622

Originele tekst:

Amendement:
Ook uitbreiding van de EU met andere Europese landen met een sterke(re) economie en ver-gelijkbaar democratisch rechtssysteem, kan de positie van de EU versterken. Tegelijkertijd dienen we vooralsnog terughoudend te zijn met de toetreding van landen die de positie van Europa mogelijk kunnen verzwakken.

Toelichting:
Uitbreiding van de EU met landen met sterke economieën en vergelijkbare democratische rechtstaten zoals Groot Britannië, Noorwegen en IJsland zal de slagkracht van Europa

vergroten. Tegelijkertijd dienen we op korte termijn terughoudend te zijn met de toetreding van landen die de positie van Europa mogelijk kunnen verzwakken. Dit omdat de EU in het mondiale krachtenveld momenteel kwetsbaar is.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Dit amendement voegt terecht een zin over EU-uitbreiding toe, een onderwerp wat fundamenteel genoeg is dat het ook hoort binnen een liberaal manifest. Geadviseerd wordt dan ook om dit amendement over te nemen, met de opmerking dat het benoemen van specifieke landen (zoals in de toelichting wordt gedaan), wel meer thuishoort in een verkiezingsprogramma.

Amendement 26

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Onno de Wal
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1623 - 1623

Originele tekst:
Daarnaast moeten we ons richten op het aangaan van nieuwe en het verstevigen van bestaande strategische partnerschappen en handelsverdragen ter ondersteuning van onze geopolitieke invloed.

Amendement:
Daarnaast moeten we ons richten op het aangaan van nieuwe en het verstevigen van bestaande strategische partnerschappen en handelsverdragen om onze geopolitieke positie te versterken en Nederlandse belangen wereldwijd te behartigen.

Toelichting:
Het buitenlandbeleid van de VVD is voor mij een combinatie van het Liberalisme en het Realisme (realpolitik). Vanuit het Realisme is geopolitieke invloed geen doel op zich: het is een middel om uiteindelijk je belangen te kunnen behartigen/je doelen te behalen. Dit mogen we m.i. expliciet benoemen om een gezonde dosis Realisme in het Liberaal Manifest te borgen.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Hartelijk dank voor deze waardevolle toevoeging. We nemen dit amendement graag over.

Amendement 27

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1638 - 1638

Originele tekst:
Nederland heeft een veilige en robuuste digitale infrastructuur nodig, zodat vitale systemen bestand zijn tegen digitale dreigingen en aanvallen.

Amendement:

Nederland heeft een veilige en robuuste digitale infrastructuur nodig, zodat vitale systemen bestand zijn tegen digitale en fysieke dreigingen en aanvallen.

Toelichting:
De systemen kunnen inderdaad bedreigd worden door digitale aanvallen (van buiten NL) maar ook fysiek bedreigd worden (binnen NL), bijv. door sabotage van kabels, installaties, etc.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
We danken de indiener voor het amendement en nemen de suggestie over.

Amendement 28

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Rink Slotema
Netwerk: Noord-Holland
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1643 - 1643

Originele tekst:
We staan voor de veiligheid van onze politie en brandweer zoals zij ook voor die van ons staan.

Amendement:
We staan voor de veiligheid van onze politie, brandweer, ambulancepersoneel en andere hulpverleners, zoals zij ook voor die van ons staan.

Toelichting:
Toevoegen "ambulancepersoneel en andere hulpverleners", want ook zij staan op straat voor onze veiligheid en gezondheid in.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
We danken de indiener voor het amendement en nemen de suggestie over.

Amendement 29

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Albertine Nube Franca Kerstens Victor Cillekens
Netwerk: Liberaal Netwerk Senioren
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1074 - 1074

Originele tekst:

Amendement:
Onze in het Liberaal Manifest neergelegde visie vormt het kader
voor de inhoud van onze verkiezingsprogramma's

Toelichting:
Zo wordt helder hoe het LM en de verkiezingsprogramma's zich tot elkaar verhouden

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:

De kerngroep is het eens met indieners dat het Liberaal Manifest van belang is voor toekomstige verkiezingsprogramma's. Daarom is reeds onder het voorwoord de volgende tekst opgenomen: "Tegelijkertijd nodigen wij nadrukkelijk het Hoofdbestuur uit dit manifest altijd als leidraad te laten fungeren voor toekomstige verkiezingsprogramma's." We zijn daarmee van mening dat de strekking van het amendement wordt overgenomen.

Amendement 30

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Obbe van der Meer, Paul de Bruijn en Tomas Friedhoff
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1075 - 1075

Originele tekst:
Dit Liberaal Manifest kiest voor een nuchtere en optimistische koers voor Nederland.

Amendement:
De VVD buigt niet naar links of naar rechts, maar houdt een stevige liberale koers.

Toelichting:
Deze toevoeging na regel 1075 geeft richting aan de fundamentele liberale beginselen in het manifest. De politiek is veranderlijk en kan van links naar rechts verschuiven binnen een korte tijd. Met deze toevoeging wordt expliciet benoemd dat het liberaal manifest geen links of rechts verhaal is, maar een uitwerking van het liberalisme.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep is van mening dat een positieve formulering aansluit bij het manifest en de strekking van amendement indiener: "We kiezen voor een stevige liberale koers."

Amendement 31

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1087 - 1088

Originele tekst:
In dit Liberaal Manifest kiezen wij bewust voor twee leidende uitgangspunten, die samen de rode draad vormen door het hele manifest: een kleine, effectieve overheid die doet wat nodig is en betrokken burgers die verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf, v

Amendement:
In dit Liberaal Manifest kiezen wij bewust voor twee leidende uitgangspunten, die samen de rode draad vormen door het hele manifest: een efficiënte en effectieve overheid die doet wat nodig is en betrokken burgers die verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf, voor elkaar en voor de samenleving.

Toelichting:
Een kleinere overheid kan nog steeds inefficiënt zijn. De focus op ‘een kleine overheid’ kan ondoordacht overkomen, adresseert niet het belangrijkste probleem en wordt vooral als een bezuinigingsmaatregel gezien. Het probleem bij de overheid (en niet alleen in Nederland) is vooral de matige kwaliteit van de uitvoering van de overheidstaken. Hierdoor wordt ook het

vertrouwen in de overheid aangetast (voedingsbodem voor populisme). Een efficiënte en effectieve overheid ‘die doet wat nodig’, zal ook kleiner kunnen zijn maar dit is dan meer een afgeleid effect.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Voorstel: kleine, effectieve overheid vervangen door: "kleine, efficiënte en effectieve overheid". In een liberale visie is er een grote ruimte voor de samenleving en is de rol van de overheid beperkt. Daarom spreken we ook over een "kleine" overheid.

Amendement 32

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1164 - 1164

Originele tekst:
Wij streven naar een staat die de voorwaarden schept waarbinnen burgers voor zichzelf (kunnen) zorgen.

Amendement:
Wij streven naar een staat die de voorwaarde schept waarbinnen burgers zichzelf en elkaar (kunnen) verzorgen, 'en elkaar' toegevoegd in de zin.

Toelichting:
Conform tekstverbanden elders bij bv1341/1476 waar dit ook steeds benadrukt wordt.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
"Wij streven naar een staat die de voorwaarden schept waarbinnen burgers voor zichzelf en elkaar kunnen zorgen"

Amendement 33

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Nick Ottens, Roeland Donker, Basten Cobelens
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1169 - 1169

Originele tekst:

Amendement:
Verantwoordelijkheid naar de toekomst

Toelichting:
Voegt tussenkop toe.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Mooie toevoeging, wel adviseren wij om er taaltechnisch "verantwoordelijkheid voor de toekomst" van te maken

Amendement 34

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Roeland Donker, Nick Ottens, Dop van Ulzen
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1171 - 1171

Originele tekst:
Liberalen lossen problemen nú op, zodat die niet op de schouders van onze (klein)kinderen terechtkomen.

Amendement:
We wentelen milieuschade ook niet af op de rest van de wereld, en verduurzamen onze economie.

Toelichting:
We verduurzamen onze economie om toekomstige generaties niet op te zadelen met bijvoorbeeld afval en vervuiling, maar we wentelen opgaven en schade ook niet af op andere landen. Bijvoorbeeld door hier fabrieken te sluiten en vervolgens te importeren uit Azië, waar een fabriek alsnog vervuilt.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Eens met de indieners dat dit een belangrijk punt is. In hoofstuk 7 wordt dit ook genoemd. Daarom wordt de strekking van dit amendement overgenomen in de zin "Daarnaast vraagt klimaatverandering dat we meer verantwoordelijkheid nemen voor de neveneffecten van onze productie en ons gedrag, terwijl we ook maatregelen willen nemen om de gevolgen van de klimaatverandering te beperken en schade te voorkomen" uit hoofdstuk 7.

Amendement 35

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: André van Schie
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1177 - 1177

Originele tekst:
Zij bewaakt de wet en de liberale kernwaarden, zodat wij in vrijheid kunnen leven.

Amendement:
Verantwoordelijkheid naar elkaar
Vrijheid betekent nooit vrijblijvendheid.
Wie mee wil doen in de samenleving en dat kán, draagt ook verantwoordelijkheid voor die samenleving.
In een vrije samenleving hoort geen eenrichtingsverkeer te bestaan: rechten horen samen te gaan met verantwoordelijkheden, en verplichtingen moeten hand in hand gaan met kansen en perspectief.
Dat geldt voor mensen, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden.
Zo houden we onze samenleving eerlijk, verbonden en toekomstbestendig.

Toelichting:
Vrijheid kan alleen duurzaam bestaan wanneer mensen niet alleen gebruikmaken van hun rechten en kansen, maar ook verantwoordelijkheid nemen voor elkaar, voor de samenleving

en voor toekomstige generaties. Wederkerigheid vormt daarmee een belangrijk onderdeel van het liberale beginsel van verantwoordelijkheid.
Daarmee versterkt dit amendement de samenhang tussen vrijheid, verantwoordelijkheid en burgerschap binnen het Liberaal Manifest.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Zodat het iets beter past in de stijl van de rest van de tekst, voorstel:
"Wederkerigheid, Vrijheid en verantwoordelijkheid horen bij elkaar. Wie wil profiteren van de voordelen van de maatschappij, moet ook verantwoordelijkheid nemen voor de ander, de samenleving en toekomstige generaties. Rechten bestaan immers niet zonder verplichtingen. Dat geldt voor mensen, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden. Zo houden we onze samenleving eerlijk, verbonden en toekomstbestendig."

Amendement 36

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Willem van Katwijk
Netwerk: Gezondheid en Zorg
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1180 - 1180

Originele tekst:
Wanneer je vrijheid hebt, gun je deze ook aan anderen.

Amendement:
Verdraagzaamheid is elkaar de vrijheid gunnen om anders te zijn, te denken en al of niet te geloven.

Toelichting:
Het is het begin van het thema Verdraagzaamheid. Het is goed om meteen eerst duidelijk te maken wat dat inhoudt.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De eerste zin verbindt met een ander liberaal beginsel, daarom in plaats van die vervangen daaraan toevoegen: Verdraagzaamheid betekent elkaar de vrijheid gunnen om anders te zijn, te denken en al of niet te geloven.

Amendement 37

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1215 - 1215

Originele tekst:
Wij zien een rechtvaardige overheid als een kleine en effectieve overheid.

Amendement:
Wij zien een rechtvaardige overheid als een efficiënte en effectieve overheid die doet wat nodig is en niet meer dan dat.

Toelichting:

Een kleinere overheid kan nog steeds inefficiënt zijn. De focus op ‘een kleine overheid’ kan ondoordacht overkomen, adresseert niet het belangrijkste probleem en wordt vooral als een bezuinigingsmaatregel gezien. Het probleem bij de overheid (en niet alleen in Nederland) is vooral de matige kwaliteit van de uitvoering van de overheidstaken. Hierdoor wordt ook het vertrouwen in de overheid aangetast (voedingsbodem voor populisme). Een efficiënte en effectieve overheid ‘die doet wat nodig is en niet meer dan dat’, zal ook kleiner kunnen zijn maar dit is dan meer een afgeleid effect.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Voorstel: "Wij zien een rechtvaardige overheid als een kleine, efficiënte en effectieve overheid die doet wat nodig is en niet meer dan dat." In een liberale visie is er een grote ruimte voor de samenleving en is de rol van de overheid beperkt. Daarom spreken we ook over een "kleine" overheid.

Amendement 38

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Robert Kat
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1241 - 1241

Originele tekst:
Iedereen die zich aan de regels houdt, hoort zich beschermd te voelen.

Amendement:
De overheid is bovenal gehouden rechterlijke uitspraken voortvarend na te leven en in haar beleidsvoornemens te anticiperen op ontstane jurisprudentie. De overheid mag haar juridische en financiële overwicht niet gebruiken om burgers uit te putten in procedures, zeker niet wanneer bestaande jurisprudentie al duidelijk richting geeft.

Toelichting:
Nederland functioneert internationaal nog steeds goed, maar er zijn wel signalen dat de rechtstaat onder druk staat. Niet zozeer omdat rechters hun werk niet doen, maar omdat de overheid regelmatig juridisch wordt teruggefloten en vervolgens (te) traag of selectief handelt. (Toeslagen. Stikstof, Asielopvang). De rechtstaat functioneert formeel nog wel, maar het bestuur maakt er soms een rommeltje van.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Er is begrip voor de zorg van de indiener, de tekst dekt deze kern al: 1241 zegt dat iedereen die zich aan de regels houdt, zich beschermd hoort te voelen. Daarin ligt onder meer besloten dat de overheid geen onnodige procedures voert richting burgers. Door het overnemen van de strekking in 1255/1256 bij amendement 40 "De overheid handhaaft het recht", wordt ook het overheidsgedrag geaddresseerd dat de indiener bedoelt. Daarnaast is de voorgestelde tekst van de indiener te gedetailleerd voor een manifest dat op hoofdlijnen de liberale visie verwoordt.

Amendement 39

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging

Regelnummers: 1247 - 1247

Originele tekst:
Een democratie met evenredige vertegenwoordiging beschermt tegen gedwongen conformisme en laat ruimte voor verschillen.

Amendement:
Een democratie met evenredige vertegenwoordiging beschermt tegen gedwongen conformisme, laat ruimte voor verschillen en borgt maatschappelijk draagvlak voor veranderingen.

Toelichting:
Tijden veranderen, en de maatschappij moet mee veranderen.
Evenredige vertegenwoordiging borgt het maatschappelijk draagvlak voor de benodigde aanpassingen en moderniseringen die daarbij horen.
Dit dient aan de bestaande zin toegevoegd te worden omdat dit een ander belangrijk voordeel is van evenredige vertegenwoordiging. Het gaat niet alleen om het beschermen tegen gedwongen conformisme en het ruimte laten voor verschillen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Het klopt dat de samenleving continu aan verandering onderhevig is en zich daarvoor open moet stellen. Het is goed als er in het algemeen draagvlak is voor veranderingen. Voorstel voor tekst: "en borgt draagvlak voor veranderingen".

Amendement 40

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Hans Mojet
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1255 - 1255

Originele tekst:
Tegelijkertijd rust er een verantwoordelijkheid op de overheid om haar macht zorgvuldig en terughoudend te gebruiken.

Amendement:
De overheid dient het recht te handhaven.

Toelichting:
Een rechtsstaat is een rechtsstaat, omdat het recht niet zonder betekenis is. Die betekenis krijgt het door het recht te handhaven. De VVD heeft sinds haar oprichting de traditie om zich in te zetten voor rechtshandhaving. Die notie ontbreekt nu. Dit geldt voor Nederlands, maar ook voor Europees en internationaal recht (van belang voor Nederland als betrouwbare partner en voor ons investeringsklimaat).

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Eens om het belang van rechtshandhaving mee te nemen. We zetten achter zin 1255: "De overheid handhaaft het recht."

Amendement 41

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Robert Kat
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1263 - 1263

Originele tekst:
Een vrije pers speelt daarin een belangrijke rol.

Amendement:
Een vrije pers speelt daarin een belangrijke rol. Die persvrijheid vraagt een permanente en ondubbelzinnige borging van haar journalistieke bronnen.

Toelichting:
De vertrouwelijkheid van journalistieke bronnen staat onder druk onder andere door ruimere bevoegdheden van opsporings- en inlichtingendiensten in het kader van het onderscheppen van communicatie. Het onvoldoende borgen van de vertrouwelijkheid van journalistieke bronnen raakt direct de persvrijheid en dus het controleren van de macht.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners van dit amendement. Natuurlijk moeten we de persvrijheid maximaal borgen. Echter het kan mogelijk zijn dat bepaalde wetgeving onze diensten meer bevoegdheden geeft om in te grijpen in het publieke debat, zoals bijvoorbeeld de wet strafbaarstelling verheerlijken terrorisme. Dat heeft ook invloed op de journalistieke praktijk. In dat geval is het altijd belangrijk dat de noodzaak, afbakening en proportionaliteit duidelijk zijn. Voorstel tekst: "We beschermen de persvrijheid en borgen journalistieke bronnen. Bij nieuwe wetgeving die hier voor spanning zorgt, toetsen we altijd uitvoerig op noodzaak en proportionaliteit".

Amendement 42

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Rink Slotema
Netwerk: Migratie en Integratie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1270 - 1270

Originele tekst:
Gedrag dat de vrijheid en veiligheid van anderen ondermijnt of de democratische rechtsorde aantast, wordt niet geaccepteerd.

Amendement:
Gedrag dat de vrijheid en veiligheid van anderen ondermijnt of de democratische rechtsorde aantast, wordt niet geaccepteerd en de overheid treedt hier actief tegen op. Er is bestaat geen tolerantie voor intolerantie vanuit levensbeschouwingen, religies en overtuigingen.

Toelichting:
Expliciet benoemen dat er wordt opgetreden tegen gedrag dat vrijheid en veiligheid van anderen ondermijnt of de democratische rechtsorde aantast.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Eens om te benoemen dat de overheid actief optreedt. Voorgestelde tekst: "Gedrag dat de vrijheid en veiligheid van anderen ondermijnt of de democratische rechtsorde aantast, wordt niet geaccepteerd, ongeacht het motief ervan. De overheid treedt hier actief tegen op."

Amendement 43

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: André van Schie
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1270 - 1270

Originele tekst:
Gedrag dat de vrijheid en veiligheid van anderen ondermijnt of de democratische rechtsorde aantast, wordt niet geaccepteerd.

Amendement:
Actief burgerschap
Een sterke democratische rechtsstaat vraagt betrokken burgers, sterke instituties en een overheid die vrijheid en rechtszekerheid beschermt.
Burgers mogen rekenen op vrije verkiezingen, onafhankelijke rechtspraak, bescherming van grondrechten en een vrije pers die macht controleert en ruimte biedt aan open debat.
Een vrije democratie vraagt daarnaast actief burgerschap: dat mensen deelnemen, zich informeren, stemmen, de democratische rechtsorde respecteren en verantwoordelijkheid nemen voor de vrijheid van anderen.
Alleen wanneer overheid, instituties en burgers over en weer vertrouwen verdienen en verantwoordelijkheid nemen, blijft de democratische rechtsstaat sterk en weerbaar.

Toelichting:
Juist in een tijd waarin ook in vrije westerse samenlevingen democratische instituties, persvrijheid en vertrouwen onder druk staan, is het van belang te benadrukken dat democratie geen vanzelfsprekendheid is. Een vrije samenleving vraagt betrokken burgers die actief bijdragen aan het in stand houden van de democratische rechtsstaat.
Daarmee versterkt dit amendement de weerbaarheid van de democratische rechtsstaat en geeft het concreter invulling aan actief liberaal burgerschap.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We voegen toe na regel 1270: "De democratische rechtsstaat is geen vanzelfsprekendheid en vraagt om burgers die daaraan een actieve bijdrage leveren." De andere onderdelen van het amendement worden al in hoofdstuk 3 besproken; in regels 1238-1242, regels 1253-1254 en 1256. De zin die we toevoegen explicieteert dat burgers een actieve rol hebben; dat werd nog niet benoemd in de tekst en is wel een liberaal principe.

Amendement 44

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Michael van Os de Man, Hans Niemeyer
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1312 - 1312

Originele tekst: -

Amendement:
Regels rondom dierenwelzijn moeten helder, uitvoerbaar en handhaafbaar zijn, zodat ondernemers die investeren in kwaliteit en dierenwelzijn niet worden benadeeld.

Toelichting:
Dierenwelzijn mag explicieter gemeld worden. Zo laten we zien dat liberalen zich inzetten voor mens en dier.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
Tekst onder 'gezond verstand' heeft een vrij algemeen karakter. Niet wenselijk om enkel het dierenwelzijnsperspectief te benadrukken. Hierin wordt overigens al voorzien middels amendement 97.

Amendement 45

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1314 - 1314

Originele tekst:
Wij streven naar een evenwichtige verhouding tussen de wetgevende, uitvoerende en rechtsprekende macht.

Amendement:
‚waarbij de balans tussen Tweede en Eerste Kamer weer wordt hersteld naar de oorspronkelijk toebedeelde taken.

Toelichting:
De politisering van de Eerste Kamer moet weer terug worden gebracht naar haar oorspronkelijke taak van o.a. Chambre de reflection oftewel het toetsen op uitvoerbaarheid en wetskwaliteit.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Het klopt dat de Tweede en Eerste Kamer, hoewel beide volksvertegenwoordigingen, andere rollen hebben. Deze rollen zijn tijdonafhankelijk. Dit daarom algemener formuleren. Voorstel: "waarbij de Tweede en Eerste Kamer ieder hun eigen verantwoordelijkheid hebben als het gaat om hun rol en verantwoordelijkheid".

Amendement 46

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1320 - 1320

Originele tekst:
Ook in de verhouding tussen Nederland, de Europese Unie en internationale verdragen is een zorgvuldige balans nodig.

Amendement:
waar bij de ratificatie de Nederlandse ruimtelijke situatie en concurrentiepositie mee moeten wegen en de uitwerking ervan in Nederlandse wet- en regelgeving niet zwaarder moet zijn dan de oorspronkelijk intenties.

Toelichting:
Nederland tekende internationale verdragen vaak zonder uitzonderingsgronden of degelijke juridisch en feitelijke consequenties in beeld te hebben.
Daar ca. 75% van de Nederlandse wetgeving van Europese komaf is , is dit optoppen belangrijk te melden.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De inhoud van dit amendement sluit goed aan bij de ambitie van de VVD om geen nationale koppen op Europees beleid door te voeren, en om de regeldruk voor ondernemers zo beperkt mogelijk te houden. Echter, het amendement in de huidige vorm komt dicht in de buurt van een verkiezingsprogramma in plaats van een liberaal manifest. Suggestie: "waarbij ratificatie en uitwerking de belangen van Nederland expliciet worden meegewogen."

Amendement 47

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Hans Mojet
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1322 - 1322

Originele tekst:

Amendement:
Verdragen moeten worden nageleefd, maar zijn niet in beton gegoten en behoeven in multilateraal verband aanpassing om aan te sluiten bij de behoeften van deze tijd.

Toelichting:
We houden ons als betrouwbare partner aan verdragen, maar we moeten wel blijven nadenken over de inhoud. Verdragen zijn niet sacrosanct en moeten kunnen worden aangepast, omdat we anders het risico lopen dat het draagvlak wegvalt en verdragen verworden tot een dode letter.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De indiener doet een terecht voorstel. Internationale verdragen moeten mee kunnen bewegen met de dynamiek van de wereld. Daarom adviseren wij de strekking van het amendement over te nemen. We erkennen de noodzaak om in multilateraal verband in te zetten op actuele verdragen die aansluiten bij de behoeften van deze tijd. De precieze bewoordingen van het amendement vinden wij echter te gedetailleerd voor de context van het manifest.
Daarom stellen we voor de volgende tekst op te nemen:
"Wij hechten aan de internationale rechtsorde en het nakomen van afspraken. Tegelijkertijd zetten wij ons actief in voor het moderniseren van verdragen, zodat deze in een veranderende wereld relevant blijven en antwoord bieden op de vraagstukken van deze tijd."

Amendement 48

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Ronnie Hossain
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1329 - 1329

Originele tekst:
Zo ontstaat een overheid die compact en krachtig is én haar beloften kan waarmaken.

Amendement:
Dergelijke subsidiariteit en krachtige democratie vragen ook om een zichtbare en democratisch gelegitimeerde lokale en regionale belastingbasis. Gemeenten en provincies kunnen eigen keuzes maken, de lasten daarvan horen niet eenzijdig te worden gelegd bij enkele groepen zoals ondernemers, woningbezitters of automobilisten. Liberalen streven daarom naar vereenvoudiging van het decentrale belastinggebied, waarbij een ingezetenenbelasting in de plaats van OZB en provinciale opcenten dient te komen.

Toelichting:
Dit amendement verduidelijkt het belang van een duidelijk en goed gekaderd lokaal en regionaal belastinggebied voor krachtige en betekenisvolle lokale en regionale democratie waarin inwoners meer zijn dan burger of klant, maar actief belanghebbende zijn in een overheid die zich tot haar kerntaken beperkt en deze effectief uitvoert.
Concreet betekent dit het niet zo kan zijn gemeenten en provincies hun verkiezingsbeloften en ambities enkel voor rekening van deelgroepen zoals ondernemers, huizenbezitters, en automobilisten laat komen. Een levendige en krachtige democratie betekent dat gemeenten en provincies AL hun inwoners laten bijdragen aan ambities die voorbijgaan aan wat het gemeente- en provinciefonds dekken. Dit door de opcenten en OZB te vervangen met een ingezetenenbelasting.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
Indieners hebben volstrekt gelijk dat de rekening van lokale ambities niet enkel bij autorijders, huizenbezitters en ondernemers terecht mag komen. Het hervormen van het lokale belastinggebied kan daarin uitkomst bieden. We moeten echter constateren dat het opnemen van een zodanig concrete (beleids)maatregel een paar slagen te concreet is voor dit liberaal manifest. Vandaar het besluit om dit amendement nu te ontraden.

Amendement 49

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Wouter Hoge
Netwerk: Gezondheid en Zorg
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1336 - 1336

Originele tekst:
Tot slot leggen we bevoegdheden zo veel mogelijk op het niveau waar de betreffende kwesties het best kunnen worden opgelost: vaak is dat de provincie of de gemeente.

Amendement:
Tot slot .. gemeente. Daarbij geven we dan ook voldoende juridische basis om zelf als gemeente of provincie te kunnen sturen en voldoende budget om de taken goed uit te kunnen voeren.

Toelichting:
Op o.a. het gebied van jeugdzorg, huishoudelijke ondersteuning is wel een zorgplicht bij de gemeenten neergelegd in het verleden, maar geen juridische basis om inwoners zorg te kunnen onthouden, mee te laten betalen of lichter uit te voeren. Daarnaast werd het een bezuiniging waardoor grote tekorten ontstonden die later weer moesten worden aangevuld.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Advies en tekstvoorstel geldt ook voor amendement 50. We delen de strekking van dit amendement: als decentrale overheden taken en/of bevoegdheden gedelegeerd krijgen moeten zij over de juiste middelen beschikken om deze naar de wettelijke opdracht uit te kunnen voeren. We doen daarom het volgende voorstel om beide amendementen te verwerken: "We waarborgen daarbij dat taken, juridische en financiële middelen voldoende in balans zijn".

Amendement 50

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Edwin Löhring
Netwerk: Overijssel
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1336 - 1336

Originele tekst:
Tot slot leggen we bevoegdheden zo veel mogelijk op het niveau waar de betreffende kwesties het best kunnen worden opgelost: vaak is dat de provincie of de gemeente.

Amendement:
Na 1336: We zorgen ervoor dat, in samenspraak met decentrale overheden, deze bevoegdheden altijd gepaard gaan met passende middelen voor uitvoering.

Toelichting:
Te vaak gaan bevoegdhedenverschuivingen samen met een taakstelling waardoor initieel er vooral problemen ontstaan in het op een goede manier uitvoeren van de decentrale bevoegdheden. Als een effectieve overheid wil je dit voorkomen, liever dan repareren.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Advies en tekstvoorstel geldt ook voor amendement 49. We delen de strekking van dit amendement: als decentrale overheden taken en/of bevoegdheden gedelegeerd krijgen moeten zij over de juiste middelen beschikken om deze naar de wettelijke opdracht uit te kunnen voeren. We doen daarom het volgende voorstel om beide amendementen te verwerken: "We waarborgen daarbij dat taken, juridische en financiële middelen voldoende in balans zijn".

Amendement 51

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Pieter van der Heijde
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1336 - 1336

Originele tekst:
Tot slot leggen we bevoegdheden zo veel mogelijk op het niveau waar de betreffende kwesties het best kunnen worden opgelost: vaak is dat de provincie of de gemeente.

Amendement:
Tot slot leggen we de bevoegdheden, volgens het uitgangspunt ‘decentraal wat kan en centraal wat moet', zo veel mogelijk op het niveau waar de betreffende kwesties het best kunnen worden opgelost: vaak is dat de provincie of de gemeente.

Toelichting:
Dit betreft toevoeging van een liberaal grondbeginsel die de bestaande tekst, kernachtiger weergeeft. Het voordeel is dat hier gemakkelijk naar verwezen kan worden.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
Is een ander principe. "Bevoegdheden zo veel mogelijk leggen op het niveau waar de betreffende kwesties het best kunnen worden opgelost" en "decentraal wat kan en centraal wat moet" zijn twee verschillende principes. In dit manifest is gekozen voor het eerste principe.

Amendement 52

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1356 - 1356

Originele tekst:
Vrijheid veronderstelt ook het vermogen om kritisch te denken.

Amendement:
Toevoegen na 'denken': en ons niet te laten leiden door rekenmodellen of AI gegenereerde outputs zonder kritische beschouwing van het resultaat.

Toelichting:
Toevoeging benoemd ook om ons niet zondermeer door AI uitkomsten te laten leiden

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners van dit amendement. Het idee van de kerngroep was dat deze zin vrij alomvattend was, ook m.b.t. kritisch denken ten opzichte van rekenmodellen/AI. Voorstel tekst: "Vrijheid veronderstelt ook het vermogen om kritisch te denken en uitkomsten van dat denken kritisch te beschouwen."

Amendement 53

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Edwin Löhring
Netwerk: Overijssel
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1363 - 1363

Originele tekst:
Het biedt kennis en vaardigheden, én leert hoe je je aanpast aan een veranderende wereld.

Amendement:
1363 Het biedt ontwikkeling van kennis, vaardigheden en een open en vrijzinnige houding, én het leert je sturing te geven aan jouw plek in een veranderende wereld.

Toelichting:
Ik miste in dit deel de liberale houding waarin ruimte is voor nieuwe inzichten, initiatieven en innovaties. Daarnaast vond ik het ‘aanpassen’ te passief. Wij liberalen willen en verwachten dat mensen zelf sturing geven aan hun plek in de wereld en zich niet louter aanpassen aan wat er gebeurt.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners van dit amendement. Het voorstel vanuit de kerngroep zou zijn: "Het biedt ontwikkeling van kennis, vaardigheden en kritisch denkvermogen én leert je bovendien een open en vrijzinnige houding die je nodig hebt om jouw plek te vinden in een veranderende wereld." Dit voorstel vult amendement 54 aan.

Amendement 54

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: André Schuurman
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1363 - 1363

Originele tekst:
Het biedt kennis en vaardigheden, én leert hoe je je aanpast aan een veranderende wereld.

Amendement:
Het biedt kennis en vaardigheden, stimuleert kritisch denken én leert hoe je je aanpast aan een veranderende wereld.

Toelichting:
Juist kritisch denken is cruciaal om onze samenleving verder te brengen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners van dit amendement. Het voorstel vanuit de kerngroep zou zijn: "Het biedt ontwikkeling van kennis, vaardigheden en kritisch denkvermogen én leert je bovendien een open en vrijzinnige houding die je nodig hebt om jouw plek te vinden in een veranderende wereld." Dit voorstel vult amendement 53 aan.

Amendement 55

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1364 - 1364

Originele tekst:
Onderwijs maakt het ons mogelijk talenten te ontwikkelen en ons eigen leven richting te geven.

Amendement:
Mensen kunnen zich daarnaast ontwikkelen en ontplooien, bijvoorbeeld ook via hun werk en verenigingen.

Toelichting:
Deze toevoeging is na de initiële zin 1364. Onderwijs alleen is niet voldoende; mensen ontwikkelen en ontplooien zich ook in grote mate via het werk dat ze doen en de stappen (opwaartse mobiliteit) die ze maken en/of voorgehouden krijgen. Daarnaast biedt werk een continu proces van interactie met de medemens: zeer waardevol in het creëren van wederzijds begrip (bijv. voor culturele verschillen).

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners van dit amendement. Het voorstel vanuit de kerngroep zou zijn: "Onderwijs maakt het (...) richting te geven. Daarnaast kunnen mensen zich blijven ontplooien, bijvoorbeeld via hun werk of verenigingen."

Amendement 56

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: André van Schie
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1370 - 1370

Originele tekst:

Amendement:
Ontwikkeling en ontplooiing vragen een sterke wisselwerking tussen inwoners en samenleving.
Een vrije samenleving biedt mensen de kans om hun talenten te ontwikkelen, zich te blijven ontplooien en een eigen pad te kiezen.
Daar tegenover staat ook de verantwoordelijkheid om die talenten naar vermogen in te zetten voor de samenleving.
Wanneer alle mensen in lijn met hun talenten, interesses en vakmanschap bijdragen aan de samenleving, versterkt dat niet alleen individuele vrijheid en zingeving, maar ook innovatie, betrokkenheid en (brede) welvaart.

Toelichting:
Dit amendement verduidelijkt dat ontwikkeling en ontplooiing niet alleen individuele vrijheid mogelijk maken, maar ook bijdragen aan de kracht en welvaart van de samenleving als geheel.

Advies: Deels overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep dankt de indieners van dit amendement. Het voorstel vanuit de kerngroep zou zijn: "De vrije samenleving biedt mensen de kans om hun talenten te ontwikkelen. Daartegenover staat daar de verantwoordelijkheid om die talenten naar vermogen in te zetten voor de samenleving."

Amendement 57

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1381 - 1381

Originele tekst:
Goed onderwijs is belangrijk om ook kinderen die opgroeien in minder gunstige omstandigheden voldoende kansen te geven op zelfstandigheid en ontplooiing.

Amendement:
Goed onderwijs is belangrijk om ook kinderen die opgroeien in minder gunstige omstandigheden zo veel mogelijk gelijke kansen te geven op zelfstandigheid en brede ontplooiing.

Toelichting:
Het gaat niet alleen om voldoende kansen maar om zoveel mogelijk gelijke kansen.
Ook moet onderwijs niet alleen gericht zijn op cognitieve intelligentie maar op bredere vaardigheden.
De theorie van meervoudige intelligentie stelt dat intelligentie niet slechts één algemene vaardigheid is. Hij onderscheidt 8 primaire vormen, waarbij iedereen een unieke combinatie van deze bredere talenten bezit.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
Hoewel we iedereen zo veel mogelijk kansen gunnen, kan gelijkheid van kansen alleen worden gerealiseerd door degenen die onder gunstiger omstandigheden opgroeien kansen te ontnemen. Dat is niet liberaal. Een liberale benadering richt zich volgens de kerngroep namelijk op het creëren van reële mogelijkheden voor ieder kind om zijn of haar talenten te ontwikkelen, ongeacht zijn achtergrond of omstandigheden. Verschillen in uitkomsten zijn daarbij voor liberalen acceptabel, zolang de uitgangspositie en kansen voldoende eerlijk en toegankelijk zijn.

Amendement 58

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Edwin Löhring
Netwerk: Overijssel
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1409 - 1410

Originele tekst:
Tegelijk moeten we niet vergeten dat kunstmatige intelligentie geen hamer kan vasthouden, niet kan verplegen en geen orde kan handhaven.Waar veel kennis- en administratief werk zal worden geautomatiseerd, zal de relatieve waarde van menselijke aandacht to

Amendement:
1409 Kunstmatige intelligentie kan echter geen hamer vasthouden, kan niet verplegen en geen orde handhaven. De waarde van ambachtelijk en menselijk werk zal haar waarde voor de samenleving behouden.
1410 En waar veel kennis- en administratief werk zal worden geautomatiseerd, zal de relatieve waarde van menselijke aandacht toenemen.

Toelichting:
Ik vind dat met de drie delen ervoor die worden gewijd aan technologie de zin met ‘tegelijkertijd’ een naar ik hoop onbedoelde prioritering aanbrengt (oh ja, dit moeten we ook zeggen) en het praktische en intermenselijke werk minder belangrijk lijkt te maken dan we dat daadwerkelijk vinden. Dat probeer ik te herstellen met deze wijziging.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We danken initiatiefnemer voor het amendement. Om aan alle amendementen die zijn ingediend bij deze passage te voldoen (nr. 58 t/m 63) wijzigen we de tekst naar "Kunstmatige intelligentie kan echter geen hamer vasthouden, kan niet verplegen en geen orde handhaven. Ambachtelijk en menselijk werk zal haar waarde voor de samenleving behouden. Waar veel kennis- en administratief werk zal worden geautomatiseerd, is meer kritische menselijke aandacht nodig. Verschillen in uitkomsten horen bij vrijheid, maar mogen nooit tot een zichzelf in standhoudende situatie en blijvende achterstand leiden. Deels kan dit leiden tot her- en bijscholing van grote groepen mensen. Tegelijkertijd kunnen snelle veranderingen ook juist gevolgen hebben voor de kansenongelijkheid. Daar moeten we bovenop zitten."

Amendement 59

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1410 - 1411

Originele tekst:
Waar veel kennis- en administratief werk zal worden geautomatiseerd, zal de relatieve waarde van menselijke aandacht toenemen.Een deel van de kansenongelijkheid zal daardoor verdwijnen.

Amendement:
Wijzigen naar:
regel 1410: Waar veel kennis-en administratief werk zal worden geautomatiseerd, is meer kritische menselijke aandacht nodig.
regel 1411: Deels kan dit leiden tot meer kansengelijkheid en deels tot her-en bijscholing van grote groepen mensen.

Toelichting:
Gewijzigde teksten 1410/ 1411 zijn iets explicieter dan de originele.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We danken initiatiefnemers voor het amendement. Om aan alle amendementen die zijn ingediend bij deze passage te voldoen (nr. 58 t/m 63) wijzigen we de tekst naar "Kunstmatige intelligentie kan echter geen hamer vasthouden, kan niet verplegen en geen orde handhaven. Ambachtelijk en menselijk werk zal haar waarde voor de samenleving behouden. Waar veel kennis- en administratief werk zal worden geautomatiseerd, is meer kritische menselijke aandacht nodig. Verschillen in uitkomsten horen bij vrijheid, maar mogen nooit tot een zichzelf in standhoudende situatie en blijvende achterstand leiden. Deels kan dit leiden tot her- en bijscholing van grote groepen mensen. Tegelijkertijd kunnen snelle

veranderingen ook juist gevolgen hebben voor de kansenongelijkheid. Daar moeten we bovenop zitten"

Amendement 60

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1411 - 1411

Originele tekst:
Een deel van de kansenongelijkheid zal daardoor verdwijnen.

Amendement:
Een deel van de kansenongelijkheid kan daardoor verdwijnen.

Toelichting:
Meer genuanceerd, geen reden om stellig te zijn. Er zijn vele toekomstscenario's mogelijk.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We danken initiatiefnemer voor het amendement. Om aan alle amendementen die zijn ingediend bij deze passage te voldoen (nr. 58 t/m 63) wijzigen we de tekst naar "Kunstmatige intelligentie kan echter geen hamer vasthouden, kan niet verplegen en geen orde handhaven. Ambachtelijk en menselijk werk zal haar waarde voor de samenleving behouden. Waar veel kennis- en administratief werk zal worden geautomatiseerd, is meer kritische menselijke aandacht nodig. Verschillen in uitkomsten horen bij vrijheid, maar mogen nooit tot een zichzelf in standhoudende situatie en blijvende achterstand leiden. Deels kan dit leiden tot her- en bijscholing van grote groepen mensen. Tegelijkertijd kunnen snelle veranderingen ook juist gevolgen hebben voor de kansenongelijkheid. Daar moeten we bovenop zitten."

Amendement 61

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1411 - 1411

Originele tekst:
Een deel van de kansenongelijkheid zal daardoor verdwijnen.

Amendement:
Deze snelle veranderingen kunnen ook disruptieve gevolgen hebben zoals nieuwe kansenongelijkheid, en daar moeten we bovenop zitten.

Toelichting:
De zin is een toevoeging na regel 1411 en sluit de paragraaf over "Snelle veranderingen" af. Het is belangrijk om niet met een roze bril op naar alle veranderingen te kijken. We weten dat het positief kán uitpakken voor het verminderen van kansenongelijkheid. Maar dat zal niet vanzelf gaan. Daar heeft de overheid als marktmeester een grote rol in.
Ook zal het tempo van de verandering tot flinke disrupties in de gevestigde orde kunnen leiden. Daar moeten we bovenop zitten.

Huidige tekenen wijzen er bijvoorbeeld op dat AI op de middellange termijn wellicht tot een reductie van kenniswerk en mogelijk een nieuwe ongelijkheid zal leiden.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We danken initiatiefnemer voor het amendement. Om aan alle amendementen die zijn ingediend bij deze passage te voldoen (nr. 58 t/m 63) wijzigen we de tekst naar "Kunstmatige intelligentie kan echter geen hamer vasthouden, kan niet verplegen en geen orde handhaven. Ambachtelijk en menselijk werk zal haar waarde voor de samenleving behouden. Waar veel kennis- en administratief werk zal worden geautomatiseerd, is meer kritische menselijke aandacht nodig. Verschillen in uitkomsten horen bij vrijheid, maar mogen nooit tot een zichzelf in standhoudende situatie en blijvende achterstand leiden. Deels kan dit leiden tot her- en bijscholing van grote groepen mensen. Tegelijkertijd kunnen snelle veranderingen ook juist gevolgen hebben voor de kansenongelijkheid. Daar moeten we bovenop zitten."

Amendement 62

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Ronnie Hossain
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1411 - 1411

Originele tekst:
Een deel van de kansenongelijkheid zal daardoor verdwijnen.

Amendement:
Verschillen in uitkomsten horen bij vrijheid, maar mogen nooit tot een zichzelf in standhoudende situatie en blijvende achterstand leiden. Reële kansen voor iedereen zijn het liberale antwoord op ongelijkheid, mensen met de slechtste uitgangspositie mogen nooit veroordeeld zijn tot daar blijven. De overheid toetst of onderwijs, zorg, belastingen en arbeidsmarkt de vrijheid en kansen in het bijzonder voor deze achtergestelde groepen vergroten.

Toelichting:
Een zekere meritocratisch ideaal is de VVD niet vreemd. We mogen trots zijn dat onze beweging iedereen in vrijheid de kans wil geven zichzelf te verheffen. Dit amendement scherpt dit uitgangspunt aan.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We danken initiatiefnemer voor het amendement. Om aan alle amendementen die zijn ingediend bij deze passage te voldoen (nr. 58 t/m 63) wijzigen we de tekst naar "Kunstmatige intelligentie kan echter geen hamer vasthouden, kan niet verplegen en geen orde handhaven. Ambachtelijk en menselijk werk zal haar waarde voor de samenleving behouden. Waar veel kennis- en administratief werk zal worden geautomatiseerd, is meer kritische menselijke aandacht nodig. Verschillen in uitkomsten horen bij vrijheid, maar mogen nooit tot een zichzelf in standhoudende situatie en blijvende achterstand leiden. Deels kan dit leiden tot her- en bijscholing van grote groepen mensen. Tegelijkertijd kunnen snelle veranderingen ook juist gevolgen hebben voor de kansenongelijkheid. Daar moeten we bovenop zitten."

Amendement 63

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Rink Slotema
Netwerk: Noord-Holland
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1411 - 1411

Originele tekst:
Een deel van de kansenongelijkheid zal daardoor verdwijnen.

Amendement:
De zin in 1411 schrappen.

Toelichting:
Het is maar de vraag of het toenemen van de relatieve waarde van menselijke aandacht er inderdaad voor gaat zorgen dat een deel van de kansenongelijkheid gaat afnemen. De zin in 1411 is dan ook niet een logisch gevolg uit de voorgaande zinnen in de alinea. Daarom deze zin schrappen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Met het overnemen van amendementen 59 en 60 is de stelligheid voor wat betreft het effect van kunstmatige intelligentie op kansengelijkheid uit de tekst weggenomen. De tekst luidt nu als volgt "Kunstmatige intelligentie kan echter geen hamer vasthouden, kan niet verplegen en geen orde handhaven. Ambachtelijk en menselijk werk zal haar waarde voor de samenleving behouden. Waar veel kennis- en administratief werk zal worden geautomatiseerd, is meer kritische menselijke aandacht nodig. Verschillen in uitkomsten horen bij vrijheid, maar mogen nooit tot een zichzelf in standhoudende situatie en blijvende achterstand leiden. Deels kan dit leiden tot her- en bijscholing van grote groepen mensen. Tegelijkertijd kunnen snelle veranderingen ook juist gevolgen hebben voor de kansenongelijkheid. Daar moeten we bovenop zitten."

Amendement 64

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: André van Schie
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1475 - 1481

Originele tekst:
WederkerigheidVanwege het belang van individuele vrijheid voelen burgers in een liberale democratie zich verantwoordelijk die vrijheid ook voor elkaar te beschermen.Dat doen zij door hun eigen vrijheid én die van de ander serieus te nemen.De liberale demo

Amendement:
Een vrije samenleving vraagt balans tussen individu en samenleving.
Burgerschap betekent meer dan het bezitten van rechten alleen; het betekent ook deelnemen, bijdragen en verantwoordelijkheid nemen voor de samenleving waarvan we deel uitmaken.
De samenleving moet mensen de ruimte geven om zich te ontwikkelen, hun talenten te benutten en volwaardig mee te doen.
Daar tegenover staat ook respect voor de vrijheid van anderen en de verantwoordelijkheid om naar vermogen bij te dragen aan de samenleving en aan toekomstige generaties.

Wanneer mensen actief participeren en vanuit hun talenten en vakmanschap bijdragen aan de samenleving, versterkt dat voor iedereen vrijheid, sociale samenhang en brede welvaart.

Toelichting:
Dit amendement verduidelijkt dat burgerschap in een vrije samenleving meer vraagt dan het bezitten van rechten alleen. Een sterke samenleving ontstaat wanneer mensen niet alleen ruimte krijgen om zich te ontwikkelen en zelfstandig mee te doen, maar zich ook verbonden voelen met de samenleving en verantwoordelijkheid nemen voor anderen en voor toekomstige generaties.

Advies: Deels overnemen
Toelichting advies:
Het amendement lijkt het uitgangspunt van wederkerigheid te schrappen en ook de verwijziging naar de liberale democratie. Het tekstvoorstel vervangt daarmee helemaal het voorstel van de kerngroep. Voorstel is om in te voegen in tekst: "Burgerschap betekent daarbij meer dan het bezitten van rechten alleen; het betekent ook deelnemen, bijdragen en verantwoordelijkheid nemen voor de samenleving waarvan we deel uitmaken. De samenleving moet mensen de ruimte geven zich te ontwikkelen, hun talenten te benutten en volwaardig mee te doen. Daartegenover staat respect voor de vrijheid van anderen en de verantwoordelijkheid om naar vermogen bij te dragen aan de samenleving en aan toekomstige generaties." Op die manier blijft de oorspronkelijk bedoeling van de kerngroep overeind, met de toevoeging rondom burgerschap uit het amendement erin verwerkt.

Amendement 65

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Edwin van der Graaf, Rodney Schinkel
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1491 - 1493

Originele tekst:
Die pluriformiteit en openheid vraagt om begrip voor de authenticiteit van het vrije individu en daarmee om wederzijdse verdraagzaamheid.
Zonder wrijving geen glans: juist onze verschillen geven onze samenleving uniciteit, creativiteit en innovatie.

Amendement:
--

Toelichting:
Staat haaks op andere stukken van verdraagzaamheid en past niet bij eigen verantwoordelijkheid.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
Zie de toelichting bij amendement 66.

Amendement 66

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Edwin van der Graaf, Rodney Schinkel
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1491 - 1495

Originele tekst:
Die pluriformiteit en openheid vraagt om begrip voor de authenticiteit van het vrije individu en daarmee om wederzijdse verdraagzaamheid.
Zonder wrijving geen glans: juist onze verschillen geven onze samenleving uniciteit, creativiteit en innovatie.

Amendement:
Tolerantie vereist géén instemming en alleen non-agressie en rechtsgelijkheid. De grootste zorg is dat verdraagzaamheid niet langer vrijheid beschermt, maar maatschappelijke homogeniteit organiseert. Dus: men wordt niet alleen geacht anderen vrij te laten, maar ook de “juiste” maatschappelijke houding aan te nemen. En zodra de staat of instituties bepalen wat die houding is, ontstaat spanning met individuele vrijheid van denken.

Toelichting:
De kritiek is dat het concept van verdraagzaamheid in het manifest minder neutraal wordt, sterker moreel geladen raakt, gekoppeld wordt aan sociale normen en daardoor risico loopt vrijheid van denken indirect te beperken. In die visie hoort liberalisme niet te bepalen hoe burgers moeten denken, maar alleen hoe zij vreedzaam naast elkaar kunnen leven.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
De oorspronkelijke tekst bevat een zorgvuldige balans tussen aan de ene kant een open en liberale samenleving, en aan de de andere kant de harde voorwaarde dat zo'n liberale samenleving alleen werkt als iedereen in Nederland verdraagzaam is richting mensen met een andere mening, achtergrond, geaardheid of geloofsovertuiging. Hierdoor bevat de huidige tekst een 'zachte' en een 'harde' dimensie van het begrip verdraagzaamheid. Het voorgestelde amendement doorkruist deze tweeledige dimensie, en staat juist een meer passieve houding ten opzichte van verdraagzaamheid voor. Om deze reden wordt het amendement ontraden.

Amendement 67

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Pepijn Goverse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1492 - 1492

Originele tekst:
Zonder wrijving geen glans: juist onze verschillen geven onze samenleving uniciteit, creativiteit en innovatie.

Amendement:
Zonder wrijving geen glans: juist onze verschillen geven onze samenleving uniciteit, creativiteit en innovatie — Openheid is onderdeel van onze cultuur.

Toelichting:
Het Manifest noemt openheid als kenmerk van de liberale democratie (1490) en stelt heldere eisen aan nieuwkomers (1542-1548, specifiek 1547). Wat naar mijn mening ontbreekt, is wat ons als Nederlands volk zelf kenmerkt. Deze aanvulling tracht dat gat te sluiten — niet ter verzachting van de eis, maar als pendant: wat we van een ander vragen, mogen we ook over onszelf zeggen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Indieners benadrukken terecht het open karakter van de Nederlandse samenleving. Geadviseerd wordt wel om deze zin meteen na regel 1490 toe te voegen, omdat dat extra benadrukt dat openheid niet alleen belangrijk is voor de liberale democratie, maar ook onderdeel is van onze cultuur.

Amendement 68

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Maurice Piette
Netwerk: West Betuwe
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1498 - 1499

Originele tekst:
Wij zullen, kortom, de liberale en democratische waarden moeten kennen, aanvaarden en respecteren.

Amendement:
Toevoegen:
Burgerschap vergt ook inzet en onderhoud. Het blijkt bijvoorbeeld vaak moeilijk om bij nieuwe ontwikkelingen ook het bredere belang mee te wegen als men zich betrokken voelt.

Toelichting:
Bij elke nieuwe ontwikkeling, of het nu gaat om het bouwen van woningen, het aanleggen van wegen of het realiseren van huisvesting voor bijzondere groepen, wordt geprocedeerd tot de hoogste rechter en soms zelfs geweld gebruikt. De samenleving dreigt hierdoor vast te lopen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Dit amendement gaat over de zorg dat de samenleving juridiseert. Dit is een terechte zorg, maar past qua inhoud beter bij hoofdstuk 3. Geadviseerd wordt daarom om regel 1253 aan te passen in "Burgers dragen verantwoordelijkheid voor hun eigen keuzes, maar ook voor het goed functioneren van de samenleving als geheel."

Amendement 69

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Rink Slotema
Netwerk: Migratie en Integratie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1505 - 1505

Originele tekst:
Dat is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de betrokkene.

Amendement:
Wie in Nederland wil leven, zal moeten integreren. De overheid stimuleert nieuwe Nederlanders hierin, door ze op eigen benen te laten staan en hun minimaal te ondersteunen.

Toelichting:
Doelstelling hierbij is nieuwe Nederlanders zelfstandig hun weg te laten vinden en door hun geen onnodige uitkeringen en toeslagen te verstrekken te stimuleren te werken en vanuit die positie zich te integreren.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Dit sluit goed aan bij de strekking van de paragraaf waar dit amendement op ziet. Om deze reden wordt strekking overnemen geadviseerd.

Amendement 70

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Reinier Geerligs
Netwerk: Migratie en Integratie
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1517 - 1521

Originele tekst:
BegripDie veranderingen beperken zich niet tot aantallen alleen.Mensen brengen uiteenlopende ervaringen, overtuigingen en culturele referentiekaders mee.Dit brengt nieuwe perspectieven en ideeën met zich mee, en kan onze samenleving op tal van manieren verrijken.Dat vraagt om voortdurende aandacht voor ontmoeting, begrip en verbondenheid, juist omdat gedeelde vanzelfsprekendheden minder vanzelfsprekend worden.

Amendement:
<Gehele tekst schrappen>

Toelichting:
Deze tekst wekt ten onrechte de indruk dat Nederlanders zich aan de culturele waarden van groepen nieuwkomers moeten aanpassen.
Natuurlijk zijn er mensen die toegevoegde waarde hebben, maar culturele patronen en referentiekaders zijn vaak juist een uitdaging voor de integratie. Wij zouden daar selectief in moeten zijn. Nederlandse en westerse waarden moeten leidend zijn en de onze verworvenheden en omgangsvormen uitgangspunt bij inburgering.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Indieners hebben de terechte zorg dat deze tekst suggereert dat Nederland geen controle heeft over de komst van nieuwkomers en hun opvattingen. Het is daarom goed dat dit juist op deze plek terugkomt Echter, de tekst in zijn geheel schrappen zou een lacune in het liberaal manifest opleveren. Om dit op te lossen wordt geadviseerd om (nogmaals) de volgende tekst toe te voegen: "Nieuwkomers die onze liberaal-democratische waarden niet aanvaarden hebben geen plek in Nederland."

Amendement 71

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Edwin van der Graaf, Rodney Schinkel
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1517 - 1521

Originele tekst:
Begrip
Die veranderingen beperken zich niet tot aantallen alleen.
Mensen brengen uiteenlopende ervaringen, overtuigingen en culturele referentiekaders mee.
Dit brengt nieuwe perspectieven en ideeën met zich mee, en kan onze samenleving op tal van manieren verrijken.
Dat vraagt om voortdurende aandacht voor ontmoeting, begrip en verbondenheid, juist omdat gedeelde vanzelfsprekendheden minder vanzelfsprekend worden.

Amendement:
Van Begrip naar Grip
De komende twintig jaar krijgen we steeds meer te maken met grote migratiestromen dat je niet meer spreekt over asielopvang maar over complete volksverhuizingen zoals we die in de geschiedenis eerder hebben meegemaakt. Dat is het gevolg van geopolitieke spanningen en de verandering van het klimaat. Het woningtekort zal verder stijgen en de verzorgingsstaat is niet meer te handhaven als er geen maatregelen komen om een instroom crisis te voorkomen. Aanmelden voor een procedure kan dan alleen in de regio waar ze worden opgevangen en niet in Nederland.

Toelichting:

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Dit amendement benoemt terechte zorgen. De tekst op deze manier wijzigen, specifiek het benoemen van opvang in de regio, zou de tekst meer doen lijken op een verkiezingsprogramma. Daarom wordt geadviseerd om de paragraaf te wijzigen conform het advies bij amendement 70.

Amendement 72

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Edwin Löhring
Netwerk: Overijssel
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1521 - 1521

Originele tekst:
Dat vraagt om voortdurende aandacht voor ontmoeting, begrip en verbondenheid, juist omdat gedeelde vanzelfsprekendheden minder vanzelfsprekend worden.

Amendement:
1522 Tot slot, de nieuwe perspectieven en ideeen vragen om een duiding van hoe deze nieuwe perspectieven en ideeen zich verhouden tot de liberale democratie die met haar waarden leidend zijn voor onze samenleving. Vanuit dat goede gesprek dient een gezamenlijke begripsvorming te ontstaan passend binnen de liberale democratie.

Toelichting:
Ik vond de tekst onder dit kopje ‘Begrip’ iets te zacht en met een open einde. We mogen mijns inziens ook verwachten dat dit gesprek leidt tot een concrete gezamenlijke stap voorwaarts.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De tekst van indiener is een goede aanvulling op deze paragraaf. Omdat, als het advies bij amendement 70 gevolgd wordt, deze zin niet meer logisch voortvloeit uit de zin daarvoor, wordt geaccepteerd om de woorden "tot slot" uit het amendement niet door te voeren en dit amendement voor de tekstsuggestie van amendement 70 te plaatsen. Ook wordt geadviseerd om de tekst iets in te korten, wat zou leiden tot de volgende tekstsuggestie: "Deze nieuwe verbondenheid kunnen wij alleen samen in goed gesprek vormen, waarbij de waarden van de liberale democratie te allen tijden leidend moeten zijn voor onze samenleving."

Amendement 73

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Bakir Lashkari
Netwerk: Migratie en Integratie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1551 - 1553

Originele tekst:
Voor het versterken van de liberale democratie is het nodig dat nieuwkomers de liberale en democratische waarden aanvaarden en respecteren.Een snelle immigratieprocedure is belangrijk om kansarme aanvragers snel te laten vertrekken, en om kansrijke aanvra

Amendement:
Wij streven naar snelle en zorgvuldige asielprocedures, waarbij echte vluchtelingen die wij opvang willen bieden in Nederland bescherming krijgen en afgewezen aanvragen consequent worden opgevolgd met terugkeerbeleid, binnen de kaders van de Nederlandse rechtsstaat en internationale verdragen.”
Daarnaast verwachten wij van nieuwkomers actieve participatie in de samenleving, respect voor de democratische rechtsorde en inspanning op het gebied van taal en integratie.

Toelichting:
Deze tekst is juridisch aanvaardbaar en toepasbaar.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Het voorgesteld amendement sluit qua inhoud goed aan bij de oorspronkelijke tekst. Wel is dit amendement net iets concreter, waardoor het gevaar ontstaat dat door dit amendement de tekst meer het karakter van een verkiezingsprogramma krijgt. Wel wordt geadviseerd om "kansrijke aanvragen" conform amendement aan te passen in "echte vluchtelingen", om zo de tekst in ieder geval een ietwat minder bestuursrechtelijk karakter te geven.

Amendement 74

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Rink Slotema
Netwerk: Migratie en Integratie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1553 - 1553

Originele tekst:
Een intensief integratieproces helpt om immigranten, die het recht hebben verkregen om hier te blijven, op volwaardige wijze deel te laten nemen en bij te dragen aan onze liberale samenleving.

Amendement:
... en bij te dragen aan onze liberale samenleving. Het is belangrijk dat immigranten zo snel mogelijk onafhankelijk zijn door middel van werk en beheersing van de Nederlandse taal.

Toelichting:
Spreekt voor zich

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Dit amendement is een goede toevoeging. Wel wordt geadviseerd om "immigranten" te vervangen door "immigranten die een verblijfsrecht hebben". Hierdoor wordt voorkomen dat dit amendement kan worden gelezen alsof wij immigranten die geen verblijfsrecht hebben recht op arbeid en taalles willen geven.

Amendement 75

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Henk Krijnen
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1561 - 1567

Originele tekst:
Wij willen dat Nederlanders en Nederland vrij blijven, als individu en als natie.Maar vrijheid is niet vanzelfsprekend.Zij staat onder druk wanneer dreigingen van binnen- en buitenaf toenemen.Denk aan huiselijk geweld, bedreigingen of geweld op straat, di

Amendement:
6 - Veiligheid en geopolitiek
De geopolitieke ontwikkelingen van de afgelopen decennia hebben grote invloed gehad op de liberale democratie. In veel landen had dit maatschappelijke onzekerheid, politieke fragmentatie, onveiligheid en druk op de sociale cohesie en democratische instituties tot gevolg. Wij willen dat Nederlanders en Nederland vrij blijven, als individu en als natie. Maar vrijheid is niet vanzelfsprekend. Zij staat onder druk wanneer dreigingen van binnen- en buitenaf toenemen. Denk aan huiselijk geweld, bedreigingen of geweld op straat, diefstal, cyberaanvallen van criminelen en vijandige regimes. Daarom zullen wij ons actief en realistisch moeten verhouden tot een veranderende en meer onveilige wereld. Onze vrijheid en welvaart vragen om bescherming en strategische bezinning.

Toelichting:
De oorspronkelijke tekst suggereert dat geopolitieke ontwikkelingen alleen van invloed zijn op onze veiligheid. Het is van belang te benoemen dat de geopolitieke ontwikkelingen zoals globalisering en verschuivende machtsverhoudingen op verschillende manieren een diepgaande invloed hebben op het functioneren van de liberale democratieën. Deze invloed strekt zich niet alleen uit tot het veiligheidsdomein maar heeft ook economische, sociale en culturele dimensies. Dit betekent dat we - beter dan tot nu toe gebeurd is - oog moeten hebben voor de gevolgen van deze invloeden op langere termijn en beleid daarop strategisch moeten aanpassen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De indiener snijdt terecht het punt aan dat geopolitieke ontwikkelingen zich niet beperken tot fysieke veiligheid, maar ook direct raken aan onze welvaart, sociale cohesie en democratische weerbaarheid. Wij nemen de strekking van dit amendement daarom graag over. We laten de inleiding van deze sectie ongewijzigd, maar hebben de voorgestelde punten later in de tekst verwerkt.
De tekst luidt dan:
"Wij willen dat Nederlanders en Nederland vrij blijven, als individu en als natie. Maar vrijheid is niet vanzelfsprekend. In een wereld waarin geopolitieke verschuivingen onze veiligheid en onze welvaart onder druk zetten, is die vrijheid minder vanzelfsprekend dan voorheen. Dreigingen van binnen- en buitenaf nemen toe: denk aan huiselijk geweld, bedreigingen of geweld op straat, diefstal, cyberaanvallen van criminelen en vijandige regimes. Daarom zullen wij ons actief en realistisch moeten verhouden tot een veranderende en meer onveilige wereld. Onze manier van leven vraagt om bescherming en strategische bezinning."

Amendement 76

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Andre Schuurman
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1593 - 1593

Originele tekst:
In deze veranderde wereld wordt het liberalisme niet overal omarmd en hebben liberale landen niet automatisch het laatste woord.

Amendement:
In deze veranderende wereld wordt het liberalisme niet overal omarmd en hebben liberale landen niet automatisch het laatste woord. Wij dienen ons opnieuw te verhouden tot deze verschuivende wereldorde, gebaseerd op liberale principes en tevens pragmatisch en consistent, samen met gelijkgestemde partners in Europa en waar mogelijk daarbuiten.

Toelichting:
We hebben wellicht niet meer het laatste woord, maar we hoeven ons er ook niet zomaar bij neer te leggen. In lijn met de toespraken van Carney en Stubb staan wij voor een liberaal, pragmatisch en consistent beleid in samenwerking met gelijkgestemde landen (e.g. middle powers als EU, VK, Canada).

Advies: Deels overnemen
Toelichting advies:
Hartelijk dank voor deze waardevolle toevoeging. We nemen dit amendement graag deels over. Concreet stellen we voor het woord "mogelijk" uit de zin te schrappen. Nederland werkt al samen met landen buiten Europa (denk bijvoorbeeld aan landen als Australië en Japan) en het voegt weinig toe om deze samenwerking in twijfel te trekken. Het zins deel "tevens pragmatisch en consistent" stellen we voor ook te schrappen omdat het concept van een realistisch buitenlandbeleid al op meerdere punten in te tekst terugkomt.
De zin luidt dan:
"In deze veranderende wereld wordt het liberalisme niet overal omarmd en hebben liberale landen niet automatisch het laatste woord. Wij dienen ons opnieuw te verhouden tot deze verschuivende wereldorde, gebaseerd op liberale principes, samen met gelijkgestemde partners in Europa en daarbuiten."

Amendement 77

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1599 - 1599

Originele tekst:
Economische afhankelijkheden kunnen worden ingezet als geopolitiek machtsmiddel.

Amendement:
Nederland moet zorgen dat het unieke capaciteiten in internationale waardeketens heeft, om economische afhankelijkheden waar mogelijk wederzijds te maken.

Toelichting:
In deze toevoeging na regel 1599 is het goed om expliciet te duiden wat Nederland kan doen. Gezien het bepaalde afhankelijkheden hoe dan ook zal houden (gezien het internationale karakter van NL).

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Dit is een goede toevoeging. Wel wordt geadviseerd om regel 1599 te behouden, en het amendement daaronder toe te voegen. Vervolgens wordt geadviseerd om van "Nederland", "Nederland en Europa" te maken. Dit sluit beter aan bij het verhaal van de VVD dat het Nederland en Europa zijn wat strategisch autonoom moeten worden.

Amendement 78

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Onno de Wal
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1608 - 1609

Originele tekst:
In een wereld waarin liberale landen een minderheid vormen, is het van cruciaal belang dat het liberalisme zich internationaal weet te organiseren.Wij willen dat liberale landen samen optrekken en elkaar versterken, zodat de we internationaal op kunnen ko

Amendement:
De internationale rechtsorde, waar Nederland enorm belang bij heeft, staat onder druk. Daarom is het van cruciaal belang dat landen die deze orde onderschrijven eensgezind optrekken en haar actief verdedigen. Binnen deze brede coalitie willen wij ons in het bijzonder verbinden met gelijkgestemde liberale democratieën om elkaar te versterken en gezamenlijk voor onze belangen op te komen.

Toelichting:
De originele tekst focust volledig op samenwerking met andere "liberale landen" en internationaal liberalisme. M.i. is het waardevol om de focus te verbreden: Nederland profiteert van de internationale rechtsorde (vrijhandel, verdragen...) en dient samen te werken met ALLE landen die deze orde onderschrijven en in stand willen houden, óók landen die niet per se "liberaal" zijn (o.a. Singapore en de Golfstaten). Binnen deze brede coalitie is er natuurlijk ruimte om dieper samen te werken met andere liberale democratieën.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De indiener doet een zeer waardevol voorstel. Het is een scherpe en terechte observatie dat Nederland als open handelseconomie niet uitsluitend kan opereren binnen een club van liberale landen. Daarom adviseren wij dat de strekking van die amendement over kan worden genomen. Voor onze welvaart en stabiliteit zijn we afhankelijk van goede relaties met een breed scala aan partners wereldwijd, waarmee we fundamentele belangen delen zoals vrijhandel, veilige transportroutes en economische samenwerking. Hoewel we de nadruk minder willen leggen op de juridische term ‘internationale rechtsorde’ en meer op de pragmatische realiteit van handelsbelangen en stabiliteit, nemen we de gedachte dat we de banden met alle relevante partners moeten aanhalen graag over. Tegelijkertijd behouden we in de voorgestelde tekst de belangrijke liberale kern: juist in een versplinterende wereld moeten we binnen die brede verbanden extra stevig optrekken met gelijkgestemde liberale democratieën om onze waarden te beschermen.
De zin luidt dan:
"Nederland is een open handelseconomie die gebaat is bij wereldwijde stabiliteit. Daarom is het van belang dat we de banden aanhalen met alle landen waarmee we belangen delen, zoals op het gebied van handel en veiligheid. Binnen deze brede samenwerking moet Nederland in het bijzonder optrekken met gelijkgestemde liberale democratieën om onze waarden te versterken en internationaal gezamenlijk op te komen voor onze belangen."

Amendement 79

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Pieter van der Heijde
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1615 - 1621

Originele tekst:
Europese landen delen belangen, waarden en kwetsbaarheden.Nauwe militaire en economische samenwerking binnen de Europese Unie is noodzakelijk om onze veiligheid te waarborgen, onze economie concurrerend te houden en buitenlandse beïnvloeding tegen te gaan

Amendement:
Europese landen delen vrijheid, waarden, belangen en kwetsbaarheden. Om onze soeve-reiniteit en welvaart te behouden moeten we op kunnen boksen tegen buitenlandse rivalen en bedreigingen. Gezien de huidige geopolitieke ontwikkelingen in de wereld is het cruciaal dat we hiertoe de strategische en economische macht van Europa versterken. Vanuit ons liberale uitgangspunt: ‘decentraal wat kan en centraal wat moet’ is het voor de versterking van de EU belangrijk om buitenlandse zaken, defensie, migratie, economie, energie en internationale mobiliteit op Europees niveau te organiseren. Ter voorbereiding hierop kunnen we samen optrekken in kopgroepen van gelijkgestemde landen. Daarnaast dient de EU effectiever te opereren met minder wet- en regelgeving en snelle besluitvormingsprocessen.

Toelichting:
De EU mist door fragmentatie en nationaal primaat de slagkracht om onze veiligheid te waarborgen. Op economisch en technologisch gebied blijft Europa achter en zijn we te afhankelijk van de VS en China. Ook door interne Europese handelsbeperkingen blijft onze concurrentiekracht achter. Daarnaast wordt Europa geconfronteerd met substantiële migratiestromen. Om onze mondiale positie te versterken is verdere integratie van de EU noodzakelijk op buitenlandse zaken, defensie, migratie, economie, energie en internationale mobiliteit. Daarnaast is het van belang dat de effectiviteit van de EU verbetert. Dit vraagt om

minder wet- en regelgeving en snelle besluitvormingsprocessen. Daarnaast dienen volgens het liberale principe ‘Decentraal wat kan, centraal wat moet’ zoveel mogelijk taken die niet strategisch van belang zijn voor Europa, overgelaten te worden aan de lidstaten.

Advies: Deels overnemen
Toelichting advies:
Het amendement benoemt een aantal onderwerpen waarvan indieners menen dat deze primair op Europees niveau geregeld moeten worden. Dit schuurt te dicht aan tegen een verkiezingsprogramma. Daarnaast worden er onderwerpen genoemd waarvan de lijn van de VVD-fractie op dit moment niet is dat dit primair in Europa geregeld moet worden. Op migratie pleiten wij bijvoorbeeld voor een combinatie van nationale én Europese maatregelen. Ook op defensie zijn wij sceptisch om dit primair op Europees niveau te regelen. Tot slot zijn wij voorstander van meer Europese eenheid op buitenlandbeleid, maar dit wil niet zeggen dat wij voorstander zijn van dit primair bij Europa te beleggen.
De laatste zin "Daarnaast ... besluitvormingsprocessen" sluit wel goed aan bij onze liberale opvatting over Europa, en kan wel worden overgenomen.

Amendement 80

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Henk Krijnen
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1625 - 1625

Originele tekst:

Amendement:
Betrokkenheid bij het mondiale zuiden blijft van strategisch en moreel belang. Ontwikkelingssamenwerking en internationale partnerschappen dragen niet alleen bij aan geopolitieke invloed, stabiliteit en internationale verbondenheid, maar geven ook uitdrukking aan medemenselijkheid en de liberale waarden van verantwoordelijkheid en sociale rechtvaardigheid.

Toelichting:
In het manifest staat niets over onze verhouding tot het mondiale zuiden. Hoewel aan de ontwikkelingssamenwerking in klassieke zin bezwaren kleven kunnen we niet voorbij gaan aan de schrijnende armoede die er in delen van de wereld nog steeds is. Initiatieven op dit vlak kunnen op gepaste wijze geïntegreerd worden met handelsactiviteiten en met oog voor positieve ‘soft power’ effecten in de geopolitieke context.

Advies: Deels overnemen
Toelichting advies:
Hartelijk dank voor deze waardevolle toevoeging. We willen graag adviseren om deze deels over te nemen. Specifiek adviseren we om begrippen als moreel belang en medemenselijkheid te de tekst uit te schrappen. Wij onderschrijven het belang hiervan, maar vinden het niet passen in een tekst die vooral uit probeert te stralen dat we gebaat zijn aan een realistisch buitenlandbeleid.
De tekst komt dan te luiden: "Brede internationale betrokkenheid blijft voor Nederland van strategisch belang. Ontwikkelingssamenwerking en internationale partnerschappen dragen niet alleen bij aan geopolitieke invloed, stabiliteit en internationale verbondenheid, maar geven ook uitdrukking aan de liberale waarden van verantwoordelijkheid en rechtvaardigheid."

Amendement 81

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Wouter Hoge
Netwerk: Gezondheid en Zorg
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1627 - 1627

Originele tekst:
In een onzekere en onveilige wereld kunnen we niet uitsluitend vertrouwen op de staat om onze veiligheid te waarborgen.

Amendement:
Een sterke samenleving organiseert niet alleen efficiëntie, maar ook veerkracht. Daarom moeten vitale voorzieningen beschikken over voldoende buffers, redundantie en strategische reserves om crises, schaarste en maatschappelijke ontwrichting op te kunnen vangen. We kunnen daarbij echter niet alleen op de staat vertrouwen om onze veiligheid te waarborgen. Een veilige samenleving vraagt ook om betrokken burgers, maatschappelijke verantwoordelijkheid en onderling vertrouwen. Veiligheid ontstaat ook door gemeenschappen die verantwoordelijkheid nemen voor hun leefomgeving in moeilijke tijden; dat willen we als liberalen dan ook faciliteren.

Toelichting:
Sommige zaken zijn niet door inwoners of ondernemers zelf te organiseren zonder daarvoor aansprakelijk te worden gesteld later of zijn te groots/kostbaar/juridisch niet mogelijk. Denk daarbij bijvoorbeeld aan:
- Voedsel, communicatie apparatuur en drinkwater voorraden voor in ieder geval onze hulpverleningsdiensten (dit is nu niet op orde)
- Een wettelijke basis om positief te kunnen handelen bij tijdelijke overbelasting van het politieapparaat in een noodsituatie, bijvoorbeeld door tijdelijke instelling van burgerwachten of (zoals vroeger) een dienst binnenlandse burgerbescherming met gescreende en getrainde vrijwilligers. Zoals dit in diverse landen het geval is.
- Een wettelijke basis voor apotheken en supermarkten om open te kunnen/moeten gaan in een noodsituatie waarbij eventueel de (voedsel)veiligheidsnormen tijdelijk kunnen worden verlaagd. Een verplichting voor supermarkten en apotheken om een noodstroomvoorziening te kunnen aansluiten in een noodsituatie (die zijn daar momenteel niet voor ingericht).
- Voldoende noodstroomaggregaten beschikbaar in een gemeente en een landelijk of regionaal brandstofdistributiemodel
- Strategische medicijnen voorraden
- Productiecapaciteit voor kritische zaken (bijvoorbeeld het beschikbaar houden van raffinage van kerosine en diesel in Europa, waar we nu steeds meer importafhankelijk worden)

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We zijn het grotendeels eens met de toelichting op het amendement van de indieners. De voorgestelde tekst is wat ons betreft wel een te gedetailleerde uitwerking voor het manifest. Daarbij worden in de regels 1626-1634 al veel behandeld wat de indieners beogen. Het enige wat nog niet voldoende in de huidige tekst naar voren komt is de rol van vitale sectoren. Daarom stellen we voor na regel 1628 toe te voegen: "Vitale sectoren moeten beschikken over voldoende buffers en reserves om crises en schaarste op te vangen. Deze zin is sluit aan bij de kern van wat de indieners beogen en versterkt de alinea binnenlandse weerbaarheid zonder de opbouw te doorbreken."

Amendement 82

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Ronnie Hossain
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1646 - 1646

Originele tekst:
Een samenleving waarin vrouwen of minderheden zich geïntimideerd, bedreigd of onveilig voelen, is geen vrije samenleving.

Amendement:
Veiligheid beschermt vrijheid, maar kan haar ook uithollen. Liberaal veiligheidsbeleid concentreert nooit onnodig veel macht bij een overheid, en respecteert de privacy en recht op vrije en vertrouwelijke communicatie van inwoners en bedrijven.

Toelichting:
In de discussies over bestrijden van buitenlandse mogendheden en georganiseerde misdaad worden steeds vaker maatregelen geopperd (zoals achterdeuren inbouwen in encryptie) die op de korte termijn goedbedoeld zijn, maar op langere termijn inwoners, bedrijven en vitale infrastructuur kwetsbaarder maken en bovendien onevenredig veel macht aan de overheid geeft.
Maatregelen tegen ondermijning en buitenlandse inmenging dienen proportioneel, transparant en toetsbaar te zijn en mogen geen structurele kwetsbaarheden creëren in bijvoorbeeld encryptiestandaarden die onze vrij samenleving op termijn juist kwetsbaarder maken.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We delen de strekking van initiatiefnemer. Om de strekking van het amendement tekstueel in te passen nemen we tussen regel 1645 en 1647 op "Veiligheidsmaatregelen zijn geen vrijbrief om grondrechten te beperken en gaan altijd gepaard met rechtsstatelijke waarborgen."

Amendement 83

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: Rink Slotema
Netwerk: Migratie en Integratie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1647 - 1647

Originele tekst:

Amendement:
Specifieke aandacht is nodig voor onze Kleine Nederlandse Joodse gemeenschap die gebukt gaat onder onacceptabel antisemitisme.

Toelichting:
De Joodse gemeenschap staat in Nederland onder grote druk en dient expliciet te worden benoemd als minderheid

Advies: Ontraden
Toelichting advies:

We danken de indiener voor het amendement en delen met indiener dat de Joodse gemeenschap wanneer het gaat om veiligheid, racisme en discriminatie specifieke aandacht behoeft omdat de Joodse gemeenschap een relatief kleine groep betreft die in verhouding ongelofelijk veel haat op zich af krijgt. Wat ook te zien is in het aantal geregistreerde antisemitische incidenten wat de afgelopen jaren sinds 7 oktober 2023 de pan uit gerezen is. In het liberaal manifest is gekozen om te spreken in algemeenheden. We stellen daarom voor de tekst te wijzigen in "Een samenleving waarin vrouwen of minderheidsgroepen zich geïntimideerd, bedreigd of onveilig voelen, is geen vrije samenleving."

Amendement 84

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Roeland Donker, Riche Hiemcke, Obbe van der Meer
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1673 - 1673

Originele tekst:
Maar een geheel vrije markt kan ook ongewenste effecten hebben.

Amendement:
Maar de vrije markt kan ook ongewenste effecten hebben.

Toelichting:
Een geheel vrije markt is anarchie en heeft altijd ongewenste effecten.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Deze aanpassing kan worden overgenomen.

Amendement 85

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1674 - 1674

Originele tekst:
Denk aan uitbuiting van mens en natuur, vervuiling, onveilig voedsel en gevaarlijke producten.

Amendement:
Denk aan uitbuiting van mens en natuur, zoals vervuiling, onveilig voedsel, gevaarlijke producten en inbreuken op privacy.

Toelichting:
In het tweede deel van deze zin “, vervuiling, onveilig voedsel, gevaarlijke producten” worden een paar voorbeelden van die uitbuiting van mens en natuur genoemd.
Door “inbreuken op privacy” daar expliciet als 21e-eeuws voorbeeld aan toe te voegen wordt duidelijk dat we aandacht hebben voor het feit dat internationale techreuzen telkens weer laks blijken te zijn met onze data, online privacy en waardigheid, en dat de vrije markt hierop best wat mag worden ingeperkt.

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om hiermee een volledige lijst te maken van alle manieren waarop mens en natuur uitgebuit kunnen worden in een vrije markt. Maar om de lijst met concreet genoemde voorbeelden met een 21e eeuws voorbeeld aan te vullen.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
We danken indiener voor het amendement en nemen de tekstsuggestie over.

Amendement 86

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Samer Mansour
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1694 - 1695

Originele tekst:
Wij kiezen nadrukkelijk voor economische groei.Dat vereist, waar mogelijk, minder regels zodat er meer ruimte is voor ondernemen en innovatie.

Amendement:
Nederland moet zorgen dat het unieke capaciteiten in internationale waardeketens heeft, om economische afhankelijkheden waar mogelijk wederzijds te maken.

Toelichting:
Nederland is op te veel terreinen afhankelijk van derde landen buiten Europa en kan beperkt haar eigen keuzes maken. Op veel terreinen is er het recht van de sterkste en dat betekent dat ook in wetgeving ruimte nodig is om nieuwe vormen van ondernemen en innovatie tot wasdom te laten komen.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Deze aanpassing kan worden overgenomen.

Amendement 87

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1702 - 1702

Originele tekst:
De overheid stimuleert innovatie en vernieuwende oplossingen voor een duurzame economie.

Amendement:
Toevoegen aan het einde van de zin: en draagt zorg voor voldoende leveringszekerheid en betaalbare energie voor bedrijven en consumenten. Kernenergie biedt daarbij een stabiele emissieloze energiebron. (Agrarische) ondernemers die investeren in verduurzaming, dierenwelzijn en innovatie verdienen ruimte en stabiel beleid

Toelichting:
Energie en innovatie komen te weinig aan bod in dit manifest, maar zijn een harde randvoorwaarde voor groene economische groei.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Goede suggestie van de indieners. Het amendement zal dan ook worden overgenomen. Amendement nr. 120 gaat over dezelfde tekstpassage, ook dit amendement wordt overgenomen. De volledige tekst zal er als volgt uit komen te zien "De overheid stimuleert innovatie en vernieuwende oplossingen voor een schone economie. Ook draagt de overheid bij aan voldoende leveringszekerheid en betaalbare energie voor bedrijven en consumenten. Kernenergie biedt daarbij een stabiele emissieloze energiebron. Ondernemers die investeren in verduurzaming en innovatie verdienen ruimte en stabiel beleid. We zetten in op een diervriendelijke agrarische sector."

Amendement 88

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Riche Hiemcke, Daan Spaargaren, Hans Niemeyer
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1706 - 1706

Originele tekst:
Om de ongewenste gevolgen van een volledig vrije markt te verhelpen, zal de overheid moeten optreden als een bescheiden maar effectieve marktmeester.

Amendement:
Om de ongewenste gevolgen van een volledig vrije markt te verhelpen, zal de overheid moeten optreden als een bescheiden maar effectieve marktmeester.

Toelichting:
Een volledig vrije markt is anarchie en bestaat niet. Dat de overheid ‘zal’ moeten optreden als een ‘bescheiden’ marktmeester is een vreemde stelling, want de overheid is allang meer dan bescheiden in het reguleren van de economie. Dit leest alsof wordt geredeneerd uit een jaar nul in plaats vanuit het nu.
Daarnaast doet de doorstreep knop in dit formulier het niet bij mij

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Deze aanpassing kan worden overgenomen.

Amendement 89

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Roeland Donker, Riche Hiemcke, Daan Spaargaren
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1708 - 1708

Originele tekst:
Dit betekent bijvoorbeeld dat economische groei niet zomaar een excuus mag zijn om fundamentele vraagstukken op die themas voor ons uit te schuiven.

Amendement:
Economische groei gaat niet voor alles.

Toelichting:
Zwakke formulering. Dat kan beknopter.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Deze aanpassing kan worden overgenomen.

Amendement 90

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Roeland Donker, Wouter van As, Riche Hiemcke
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1707 - 1707

Originele tekst:
Welvaart moet in een passende balans zijn met gezondheid, veiligheid, natuur, klimaat en dierenwelzijn.

Amendement:
Groei moet in een passende balans zijn met gezondheid, veiligheid, natuur, klimaat en dierenwelzijn.

Toelichting:
Oorspronkelijke tekst wekt de suggestie dat welvaart tegenstrijdig kan zijn aan gezondheid, veiligheid, natuur, klimaat en dierenwelzijn. Terwijl daar ook voorwaarden voor welvaart tussen zitten. ‘Groei’ beperkt de stelling tot economische activiteit.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Goed om deze wijziging over te nemen.

Amendement 91

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Basten Cobelens, Tim Frikkee, Hans Niemeyer
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1709 - 1709

Originele tekst:
Wanneer er schade of vervuiling is, is de veroorzaker in beginsel de eerstverantwoordelijke voor herstel van de schade of het betalen van herstel.

Amendement:
Tot slot zetten we nadrukkelijk in op de ontwikkeling van duurzame energie. Dit versterkt onze economie én energie-onafhankelijkheid.

Toelichting:
Ontwikkeling van duurzame energie heeft ook voordelen m.b.t. energie-onafhankelijkheid en strategische autonomie.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Goed punt, daarom het advies dit voorstel over te nemen.

Amendement 92

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ibo Gülsen, Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1711 - 1711

Originele tekst:
Keuzes

Amendement:
Ruimtelijke keuzes

Toelichting:
De paragraaf waar het over gaat is specifiek gericht op ruimtelijke vraagstukken. Een specifiekere paragraaftitel is hierin passend

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Terecht punt en als zodanig overnemen.

Amendement 93

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Hans Niemeyer, Wouter van As, Obbe van der Meer
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1714 - 1714

Originele tekst:
Tegelijk is meer ruimte nodig voor wonen, mobiliteit, industrie, water en natuur.

Amendement:
Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie.

Toelichting:
Positievere insteek en klimaatadaptatie in de breedte noemen als één van de claims op de beperkte ruimte. Dat kan water zijn (zoals ruimte voor de rivier), maar ook groenblauwe dooradering, het verbreden van duinen en dijken, en het vernatten van veenweiden. ‘Nieuwe technieken’ volgt op bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling uit voorgaande amendement van Liberaal Groen op regel 1713.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Goed aanpassingsvoorstel. Hiermee wordt inderdaad uitgegaan van een positievere grondtoon. Kan worden overgenomen. Verwerkt i.c.m. amendement 124 t/m 132. Het tekstvoorstel voor de gehele passage luidt: "Ruimtelijke keuzes en gezonde leefomgeving. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. De Nederlandse landbouw levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselvoorziening, economie en leefomgeving. Daarnaast neemt de Nederlandse landbouw internationaal een sterke positie in op gebieden als bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling. Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor

extensivering, klimaatadaptiatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie. Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en concurrerende economie. Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem. Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw."

Amendement 94

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ronnie Hossain
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1722 - 1722

Originele tekst:
Dit uitgangspunt heeft verschillende consequenties: Allereerst worden toeslagen en belastingen vereenvoudigd, zodat ze begrijpelijk zijn en geen perverse prikkels veroorzaken.

Amendement:
Meer werken moet écht lonen.

Toelichting:
De vitaliteit van onze samenleving is gebaat bij mensen die ruim aan de slag willen gaan met hun talenten om daarmee waarde aan de maatschappij toe te voegen. Gun hen ruimte en beloning voor extra inzet.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Dit kan niet vaak genoeg benadrukt worden. Dit nemen we graag over.

Amendement 95

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Basten Cobelens, Roeland Donker, Daan Spaargaren
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1724 - 1724

Originele tekst:
Daarnaast richten we arbeidsmigratie meer op hogere toegevoegde waarde, bijvoorbeeld voor hoogtechnologische bedrijven, onderwijs en onderzoek.

Amendement:
Daarnaast richten we arbeidsmigratie op hogere toegevoegde waarde, bijvoorbeeld voor hoogtechnologische bedrijven, onderwijs en onderzoek.

Toelichting:
Schrapt ‘meer’ om standpunt te verduidelijken.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Dit amendement maakt terecht duidelijk dat arbeidsmigratie primair onze hoogwaardige economie moet dienen. Geadviseerd wordt dan ook dit amendement over te nemen.

Amendement 96

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1737 - 1739

Originele tekst:
Ook willen we een gezonde en veilige omgeving voor iedereen.De natuurlijke omgeving waarin we leven draagt bij aan onze fysieke en mentale gezondheid, en verdient daarom bescherming en zorg.Natuur en dieren zijn van waarde, wat vraagt om verantwoord gebru

Amendement:
Originele tekst schrappen.

Toelichting:
Deze tekst wordt samengevoegd met de passages onder regelnummer 1777-1779 en 1813-1817 en vervangen door één integrale tekst in het amendement inzake leefomgeving en klimaat. Hiermee wordt overlap voorkomen en ontstaat een meer samenhangende en leesbare tekst.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Terecht punt in het kader van de leesbaarheid/opbouw van het manifest. De tekst vanaf regelnummer 1813 luidt dan als volgt: "Wij willen een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen. Een ecologisiche robuuste natuurlijke omgeving is voor mens en dier van waarde en vraagt om verantwoord gebruik. Keuzes en regelgeving worden gebaseerd op een zorgvuldige afweging van maatschappelijke belangen. Veranderende omstandigheden vragen om aanpassingen in de manier waarop we wonen, werken en produceren. De overheid heeft daarbij een rol in het scheppen van duidelijke kaders en het ondersteunen van burgers en bedrijven waar dat nodig is. Beleid wordt zo ingericht dat ruimte ontstaat voor eigen initiatief en verantwoordelijkheid, met ook voor een duurzame en toekomstbestendige samenleving."

Amendement 97

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1813 - 1817

Originele tekst:
Tot slot zullen we ons leven moeten aanpassen aan een veranderend klimaat.Dit is een collectieve opgave die vraagt om gezamenlijke inspanning.De overheid beschermt de natuur, schept er voldoende ruimte voor en stuurt in de aanpassingen die nodig zijn voor

Amendement:
Tekst wijzigen/vervangen naar: Wij willen een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen. Een ecologisch robuuste natuurlijke omgeving is voor mens en dier van waarde en vraagt om verantwoord gebruik.
Keuzes en regelgeving worden daarbij gebaseerd op meetbare en haalbare doelen, mede in het licht van klimaatverandering.

Klimaatverandering vraagt daarnaast om aanpassingen in wonen, werken en voedselproductie en om alertheid op gevolgen voor de volksgezondheid. De overheid kan burgers en bedrijven ondersteunen bij het aanpassen van hun leef- en productieomgeving.

Toelichting:
Met deze wijziging worden verschillende passages over leefomgeving, natuur en klimaat samengebracht in één samenhangende tekst. Hiermee wordt overlap voorkomen en de leesbaarheid van hoofdstuk 8 verbeterd.
De voorgestelde tekst sluit beter aan bij het huidige beleid, waarin reeds uitgebreide wet- en regelgeving bestaat ter bescherming van natuur en leefomgeving. Uitgangspunt is een robuuste natuur die uitgaat van het functioneren van ecosystemen en rekening houdt met klimaatverandering.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Voorstel is de voorgestelde tekst van amendement 97 wat abstracter te formulen, zodat het beter aansluit bij de vorm/inhoud van het liberaal manifest als geheel (zie voorstel hieronder). Amendement nr. 97 en nr. 146 gaan daarnaast over dezelfde tekstpassages. Nr. 97 kan volledig worden overgenomen, nr. 146 is het advies strekking overnemen. Het alternatieve tekstvoorstel zou onder amendement nr. 97 kunnen worden toegevoegd. Dan luidt de tekst als volgt "Wij willen een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen. Een ecologisiche robuuste natuurlijke omgeving is voor mens en dier van waarde en vraagt om verantwoord gebruik. Keuzes en regelgeving worden gebaseerd op een zorgvuldige afweging van maatschappelijke belangen. Veranderende omstandigheden vragen om aanpassingen in de manier waarop we wonen, werken en produceren. De overheid heeft daarbij een rol in het scheppen van duidelijke kaders en het ondersteunen van burgers en bedrijven waar dat nodig is. Beleid wordt zo ingericht dat ruimte ontstaat voor eigen initiatief en verantwoordelijkheid, met ook voor een duurzame en toekomstbestendige samenleving."

Amendement 98

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Wouter Hoge
Netwerk: Gezondheid en Zorg
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1748 - 1748

Originele tekst:
Als liberalen willen wij dat iedereen kan meedoen, en goede en toegankelijke zorg is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde.

Amendement:
Als liberalen willen wij dat iedereen kan meedoen. Goede en toegankelijke zorg is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde. Vrijheid en solidariteit vragen ook om een toekomstbestendig zorgstelsel dat betaalbaar blijft, zonder de menselijke maat uit het oog te verliezen.

Toelichting:
Zonder grenzen te stellen aan wat we als samenleving willen vergoeden zullen de zorgpremies en belastingen exploderen. Daarom is het belangrijk om na te blijven denken over wat we essentiële gezondheidszorg vinden. En wanneer we nieuwe dure innovatieve behandelingen ook willen gaan vergoeden vanuit gemeenschapsgeld.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Dit is een goede toevoeging. De toekomstbestendigheid van het zorgstelsel staat onder druk. Juist daarom goed om te benoemen dat dit prioriteit heeft. Daarom nemen we het amendement graag over.

Amendement 99

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1777 - 1779

Originele tekst:
Daarnaast verandert het klimaat in rap tempo. Dit heeft directe gevolgen voor onze gezondheid en onze leefomgeving. Extremer weer, hitte, droogte en wateroverlast vragen om aanpassingen in hoe en waar we wonen, werken en voedsel verbouwen.

Amendement:
De tekst schrappen.

Toelichting:
Deze tekst wordt samengevoegd met de passages onder regelnummer 1777-1779 en 1813-1817 en vervangen door één integrale tekst in het amendement inzake leefomgeving en klimaat. Hiermee wordt overlap voorkomen en ontstaat een meer samenhangende en leesbare tekst.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Deze tekst wordt verwerkt in amendement 100, dan is deze passage overbodig. Goed om het daarom te schrappen.

Amendement 100

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Thom van Gerwe, Nick Ottens, Obbe van der Meer
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1779 - 1779

Originele tekst:
Extremer weer, hitte, droogte en wateroverlast vragen om aanpassingen in hoe en waar we wonen, werken en voedsel verbouwen.

Amendement:
Extremer weer, hitte, droogte en wateroverlast vragen om aanpassingen in hoe en waar we wonen, werken en voedsel produceren.

Toelichting:
Innovaties buiten wat we nu tot de land- en tuinbouw rekenen, zoals (precisie)fermenatie, bieden kansen om in een veranderend klimaat en onder extremere weersomstandigheden voedsel te (blijven) produceren. ‘Verbouwen’ is niet voor al deze technieken het geschikte woord.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Terecht punt en daarmee een goede aanpassingssugestie. 'Verbouwen' gebruik je meestal voor gewassen en landbouwproducten die op land groeien. Produceren is breder en betekent iets maken of voortbrengen. De term 'produceren' past dus beter bij innovaties.

Amendement 101

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Nupur Kohli
Netwerk: Gezondheid en Zorg
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1786 - 1786

Originele tekst:
Meer aandacht is nodig voor het belang van een fijne leefomgeving en het hebben van een sociale gemeenschap, waarbij mensen beter voor zichzelf en voor elkaar kunnen zorgen.

Amendement:
Meer aandacht is nodig voor het belang van een fijne leefomgeving en het hebben van een sociale gemeenschap, waarbij mensen beter voor zichzelf en voor elkaar kunnen zorgen en wij hen faciliteren om ziekte te voorkomen.

Toelichting:
Bij meer verantwoordelijkheid voor onze gezondheid moeten mensen ook gefaciliteerd worden om ziekte te kunnen voorkomen door middel van preventie, daarom de toevoeging.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Dit is een goede toevoeging. Door voor elkaar te zorgen kan ook ziekte worden voorkomen. Daarom nemen we dit amendement graag over.

Amendement 102

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ibo Gülsen
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1810 - 1810

Originele tekst:
Dit principe heeft ook betrekking op handelingen van (rechts)personen die de natuur en het klimaat aantoonbaar schade toebrengen.

Amendement:
--

Toelichting:
‘De natuur’ en ‘het klimaat’ zijn container begrippen, en niet geschikt om (rechts)personen aansprakelijk te houden voor directe of indirecte schade daaraan. Het zou gepast zijn eerst een (liberale) visie te formuleren wat wij als liberalen verstaan onder natuur, klimaat en hoe zij zich verhouden tot (rechts)personen en hun handelen. Er is nogal een verschil tussen moedwillig gif-afval storten in een natura 2000 gebied, en het gebruik van fossiele brandstoffen waarvan de CO2 in de wereldwijde atmosfeer terecht komt.

De huidige formulering, maakt de weg vrij voor verdere juridisering en beprijzen en normeren van de markt, waardoor ons land verder op slot draait en bedrijvigheid de grenzen wordt overgejaagd.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Dit is een terecht punt. Begrippen als natuur en klimaat zijn vrij breed en kunnen verschillende discussies omvatten. Wanneer deze worden gekoppeld aan zorgkosten, persoonlijke keuzes en de vraag in hoeverre iemand de gevolgen van andermans keuzes zou moeten dragen, verschuift het gesprek naar een ander thema. Daardoor raakt de discussie wat verder verwijderd van de oorspronkelijke context.

Amendement 103

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Hans Mojet
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1816 - 1816

Originele tekst:
Daarnaast willen wij dat de overheid burgers en bedrijven ondersteunt bij deze transitie, onder meer door het subsidiëren en faciliteren van de overstap naar duurzame energie en een toekomstbestendige handelswijze.

Amendement:
De overheid waarborgt de pandemische paraatheid.

Toelichting:
We moeten lessen blijven trekken uit de coronapandemie en andere pandemieën. In een wereld die steeds internationaler wordt, neemt het risico van pandemieën toe. Nederland en Europa zijn alleen weerbaar, als ze hierop zijn voorbereid en als budgetten hiervoor niet met groot gemak worden weggebezuinigd.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
Dit is een goede toevoeging. Pandemische paraatheid blijkt juist nu een belangrijke investering. Daarom nemen we dit amendement graag over.

Amendement 104

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Maria Eldering en Ineke Uitterhoeve
Netwerk: Liberaal Vrouwennetwerk
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1872 - 1872

Originele tekst:
Ook kiezen wij voor een samenleving waarin mensen zoveel mogelijk voor zichzelf kunnen zorgen.

Amendement:
Ook kiezen wij voor een samenleving waarin mensen zoveel mogelijk voor zichzelf kunnen zorgen en hun leven zelfstandig vorm kunnen geven.

Toelichting:
Net als de amendementen voor regel 1103 en 1341 is de context van deze alinea het thema ‘Ontplooiing en ontwikkeling’.
Deze aanpassing verbreedt de focus van “voor zichzelf kunnen zorgen” naar het bredere liberale principe van vrijheid en de mogelijkheid om het eigen leven bewust, zelfstandig en met perspectief in te richten.

Advies: Overnemen
Toelichting advies:
mooie verduidelijking

Amendement 105

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Edwin van der Graaf, Rodney Schinkel
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1649 - 1649

Originele tekst:

Amendement:
Vijfde industriële Revolutie
Centrale aandacht zou de vijfde industriële revolutie moeten zijn waar kansen liggen voor ondernemers die de economie circulair kunnen gaan vormgeven, de verdere uitbouw van een gedigitaliseerde samenleving tot stand brengen en waar geen beperkingen meer hoeven te worden gelegd op mobiliteit omdat de vervoersmiddelen geen co2 uitstoot meer geven en een garantie geven op mobiliteit voor ouderen in een vergrijsde samenleving.

Toelichting:
Het manifest is geen verkiezingsprogramma maar werpt haar blik vooruit voor de komende 20 jaar.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep snapt de gedachte achter dit voorstel, maar meent dat er voldoende aandacht is gegeven aan duurzaamheid en klimaatverandering, bijvoorbeeld onder het kopje 'groene groei'. De kerngroep heeft begrip voor de wens tot meer aandacht voor digitalisering. Voorgesteld wordt daarom om na zin 1694 een zin toe te voegen, te weten: "Ons streven is om als land bij te dragen aan de ontwikkeling van nieuwe technologieën, in plaats van enkel afnemer te zijn."

Amendement 106

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Edwin van der Graaf, Rodney Schinkel
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1649 - 1649

Originele tekst:

Amendement:
Robotica en AI

Nederland is kwetsbaar voor cyberaanvallen en digitale ontwrichting van vitale infrastructuur, zoals incidenten bij overheden en in het bedrijfsleven laten zien. In een geopolitiek instabiele wereld is het daarom noodzakelijk dat Nederland en Europa niet alleen gebruiker zijn van buitenlandse technologie, maar zelf actief bijdragen aan de ontwikkeling, productie en het beheer van AI-systemen, robotica, digitale infrastructuur, chips, cloudvoorzieningen en datacenters. Strategische digitale technologie moet zoveel mogelijk binnen Europa worden ontwikkeld, geproduceerd en beheerd. Niet uit protectionisme, maar uit noodzaak: wie afhankelijk is van buitenlandse platforms, toeleveranciers, datacenters en AI-modellen, verliest uiteindelijk grip op veiligheid, continuïteit, privacy, economische zelfstandigheid en democratische besluitvorming. Europese controle over deze technologie is daarom een essentieel onderdeel van digitale soevereiniteit en nationale veiligheid.
Met robotica kunnen we bovendien proberen productie terug te halen naar Nederland en Europa. Daarmee worden we minder afhankelijk van kwetsbare internationale logistieke ketens en lage lonenproductie elders. Tegelijkertijd versterken we ons vestigingsklimaat, vergroten we de weerbaarheid van de maakindustrie en bieden we een antwoord op vergrijzing, personeelstekorten en hoge loonkosten. Hoewel de concurrentiepositie van de Nederlandse maakindustrie nu nog relatief goed is, staat deze onder toenemende druk. Corona heeft laten zien hoe kwetsbaar lange productieketens zijn. Robotica maakt het mogelijk om goedkoper en efficiënter te produceren en gevaarlijk, zwaar of repeterend werk te automatiseren. Historisch leidt technologische vooruitgang meestal tot lagere prijzen, hogere productiviteit, een hogere levensstandaard en nieuwe sectoren. Robotica en AI kunnen mensen ook onafhankelijker maken, bijvoorbeeld met huishoudrobots, medische robots, exoskeletten en persoonlijke AI-assistenten. Dat past sterk bij het liberale idee van technologie als vergroting van individuele vrijheid. Gedecentraliseerde automatisering kan kleine bedrijven concurrerender maken, productie lokaler organiseren en toetredingsdrempels verlagen. Daarmee kan technologie macht juist weghalen bij grote staten, monopolies en centrale planners. Voorwaarde is wel dat Europa niet alleen de regels schrijft, maar ook zelf de systemen bouwt, beheert en beveiligt.

Toelichting:
Nederland is kwetsbaar voor cyberaanvallen en digitale ontwrichting van vitale infrastructuur – denk aan incidenten bij overheden en in het bedrijfsleven. In een geopolitiek instabiele wereld is het belangrijk dat we actief bijdragen aan de ontwikkeling en toepassing van AI systemen, in plaats van alleen passieve consumptie. Denk aan het aansporen van de productie van Nederlandse digitale infrastructuur, AI systemen en datacenters. Met robotica moeten we proberen de productie weer naar Nederland te halen om minder afhankelijk te zijn van het buitenland qua logistiek en lossen we de lage lonenproblematiek meteen op en versterken we ons vestigingsklimaat.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep heeft begrip voor de strekking van het amendement. De kerngroep vindt het echter te verstrekkend om de voorgestelde tekst integraal over te nemen. Voorgesteld wordt daarom om de strekking over te nemen, door na zin 1694 een zin toe te voegen, te weten: "Ons streven is om als land bij te dragen aan de ontwikkeling van nieuwe technologieën, in plaats van enkel afnemer te zijn."

Amendement 107

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Jan van der Kleij Franca Kerstens Victor Cillekens
Netwerk: Liberaal Netwerk Senioren
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1650 - 1650

Originele tekst:
Welvaart draagt bij aan een gezonde, veilige, zelfstandige en gelukkige bevolking en vormt daarmee een onmisbare basis voor persoonlijke ontplooiing en maatschappelijke stabiliteit.

Amendement:
Brede welvaart draagt bij aan een gezonde, veilige, zelfstandige en gelukkige bevolking en vormt daarmee een onmisbare basis voor persoonlijke ontplooiing en maatschappelijke stabiliteit.

Toelichting:
Toevoeging woordje brede.
Welvaart en welzijn zijn twee verschillende zaken. Welvaart gaat over geld en economische groei. Welzijn heeft meer betrekking op de geestelijke gezondheid en zaken zoals: goede balans tussen werk en privé, ruimtegebrek, duurzaamheid, maatschappelijk verantwoord ondernemen en goede voorzieningen zoals bereikbaarheid van voorzieningen zoals bv een bibliotheek, huisarts etc. De toevoeging van het woordje brede dekt dit af.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We delen de strekking dat brede welvaart belangrijk is. Het punt dat hier gemaakt wordt, is dat welvaart een belangrijke voorwaarde is voor brede welvaart. Zonder welvaart kunnen de genoemde zaken als duurzaamheid, MVO en goede voorzieningen niet gerealiseerd worden. Dit staat ook in iets andere bewoordingen in dezelfde alinea, maar dit willen we explicieter opnemen. Daarom de volgende suggestie: "Welvaart draagt bij aan een gezonde, veilige, zelfstandige en gelukkige bevolking en vormt daarmee een onmisbare basis voor persoonlijke ontplooiing en maatschappelijke stabiliteit. Voor liberalen is welvaart een voorwaarde voor vrijheid. Zonder voldoende welvaart worden mensen afhankelijker van anderen of van de overheid. Het behoud en de groei van welvaart zijn noodzakelijk om onze liberale waarden, onze sociale voorzieningen en onze kwaliteit van leven ook in de toekomst veilig te stellen."

Amendement 108

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Nick Ottens, Riche Hiemcke, Roeland Donker
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1652 - 1652

Originele tekst:
Zonder voldoende welvaart worden mensen afhankelijker van anderen of van de overheid.

Amendement:
Terwijl in een welvarende samenleving de zorg voor de leefomgeving ook toeneemt.

Toelichting:
Welvaart is ook nodig om goed voor onze leefomgeving te kunnen zorgen. Slaat de brug naar veiligstellen van ‘onze kwaliteit van leven’ in de volgende regel.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep steunt de strekking van dit amendement. Dit komt naar mening van de kerngroep ook voldoende in het manifest aan bod, zoals in de paragraaf 'ons streven' bij dit hoofdstuk.

Amendement 109

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: André van Schie
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1663 - 1663

Originele tekst:
Als we meer verantwoordelijkheid kunnen dragen, zouden we die ook moeten nemen voor onze gemeenschap, toekomstige generaties en onze leefomgeving.

Amendement:
Welvaart in een vrije samenleving is breder dan economische groei alleen.
Duurzame welvaart ontstaat wanneer economische vrijheid, maatschappelijke verantwoordelijkheid en zorg voor onze planeet en leefomgeving met elkaar in balans zijn.
Een sterke economie vraagt ruimte voor ondernemerschap, innovatie en persoonlijke ontwikkeling, zodat mensen hun talenten kunnen inzetten en waarde kunnen toevoegen aan de samenleving.
Innovatie, verduurzaming en circulariteit versterken niet alleen onze economie, maar dragen ook bij aan brede welvaart en kwaliteit van leven voor toekomstige generaties.

Toelichting:
Dit amendement geeft een liberale invulling aan duurzaamheid: niet door economische ontwikkeling af te remmen, maar door ondernemerschap, technologische innovatie en verantwoordelijkheid voor mens, leefomgeving en planeet met elkaar te verbinden.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep steunt de gedachte achter dit amendement. Het vindt het echter te verstrekkend om het amendement integraal over te nemen. Het stelt daarom voor om de strekking over te nemen, door de volgende letterlijke zin uit het amendement na zin 1663 toe te voegen: "Duurzame welvaart ontstaat wanneer economische vrijheid, maatschappelijke verantwoordelijkheid en zorg voor onze planeet en leefomgeving met elkaar in balans zijn."

Amendement 110

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1674 - 1674

Originele tekst:
Denk aan uitbuiting van mens en natuur, vervuiling, onveilig voedsel en gevaarlijke producten.

Amendement:
Denk aan uitbuiting van mens en natuur.

Toelichting:
De voorbeelden van uitbuiting van mens en natuur die gegeven worden (vervuiling, onveilig voedsel en gevaarlijke producten) kunnen onterecht de indruk wekken dat dit de enige of voornaamste manieren van uitbuiting van mens en natuur zijn waar we in dit manifest zorg voor vragen.

Door die voorbeelden weg te halen haal je ook dat risico weg en geef je meer kracht aan het eerste deel van de zin. Dat de volledige vrije markt ook ongewenste effecten kan hebben. En dat heel veel van die ongewenste effecten neerkomen op allerlei vormen van uitbuiting van mens en natuur. En dat daar bijvoorbeeld ook privacyrechten onder vallen.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
De kerngroep neemt amendement 85 graag over. Daarin wordt voorgesteld zin 1674 te wijzigen in: "Denk aan uitbuiting van mens en natuur, zoals vervuiling, onveilig voedsel, gevaarlijke producten en inbreuken op privacy." Daarmee wordt dit amendement ontraden.

Amendement 111

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Nick Ottens, Riche Hiemcke, Hans Niemeyer
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1674 - 1676

Originele tekst:
Denk aan uitbuiting van mens en natuur, vervuiling, onveilig voedsel en gevaarlijke producten.Dat willen we tegengaan.Daarom staan we voor een goed vormgegeven vrije markt die de genoemde voordelen waarmaakt zonder de nadelen.

Amendement:
De overheid treedt op als marktmeester. Om uitbuiting van mensen, en uitputting van de aarde, tegen te gaan. En om toe te zien op een eerlijke concurrentie. We voorkomen dat bedrijven bijvoorbeeld onveilige producten op de markt brengen of hun afval of vervuiling afwentelen op anderen.

Toelichting:
‘Een goed vormgegeven markt’ is vaag. Liever ‘marktmeester’ en ‘eerlijke concurrentie’. Uitbuiting van mensen is duidelijk, maar ‘uitbuiting’ van natuur is maar net hoe je het ziet. ‘Uitputting van de aarde’ is minder discutabel en pleit voor een duurzame (circulaire) economie.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep kan de strekking van dit amendement omarmen. Voorgesteld wordt om zin 1675 aan te passen, naar: "Dat willen we tegengaan, door als overheid op te treden als marktmeester." Zin 1676 wordt dan: "We staan voor een goed vormgegeven vrije markt die de genoemde voordelen waarmaakt zonder de nadelen."

Amendement 112

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Bart Sipma Franca Kerstens Victor Cillekens
Netwerk: Liberaal Netwerk Senioren
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1679 - 1679

Originele tekst:
Door de vergrijzing wordt een groeiend deel van de bevolking afhankelijk van publieke voorzieningen, terwijl een relatief slinkend deel van de bevolking verantwoordelijk wordt voor het verstrekken van die voorzieningen.

Amendement:
Een groeiend deel van de bevolking is in toenemende mate
afhankelijk geworden van publieke voorzieningen, terwijl een
relatief slinkend deel van de bevolking verantwoordelijk wordt voor
het verstrekken van die voorzieningen

Toelichting:
De vergrijzing is niet alleen de oorzaak dat de bevolking in toenemende mate afhankelijk geworden is van publieke voorzieningen. Armoede, levensstijl, en mentale weerbaarheid zijn mede de oorzaak hiervan. Daarnaast is het stigmatiserend om de oorzaak hiervan alleen bij senioren te leggen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Het is niet de bedoeling om de oorzaak van de groeiende afhankelijkheid van publieke voorzieningen in zijn geheel bij de vergrijzing te leggen. Toch zien we wel dat de grootste toename van het aantal 'inactieven' met afstand komt door de toename van mensen een AOW-uitkering ontvangen. De voorgestelde formulering van indieners gaat hieraan voorbij. Advies is om de tekst aan te passen naar: "Mede door de vergrijzing wordt een groeiend deel van de bevolking afhankelijk van publieke voorzieningen, terwijl een relatief slinkend deel van de bevolking verantwoordelijk wordt voor het verstrekken van die voorzieningen."

Amendement 113

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Rink Slotema
Netwerk: Noord-Holland
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1680 - 1680

Originele tekst:
Dat vergt scherpe keuzes, een hogere arbeidsproductiviteit én een grotere welvaart.

Amendement:
Dat vergt scherpe keuzes, een hogere arbeidsproductiviteit én een grotere economische groei.

Toelichting:
Het lijkt erop dat hier de termen welvaart en economische groei zijn verwisseld. De hogere arbeidsproductiviteit en economische groei kunnen leiden tot hogere welvaart. Woord "welvaart" daarom vervangen door "economische groei".

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep neemt dit amendement graag over. Het past het woord voorafgaand hieraan, "grotere", dan ook graag aan naar "hogere", zodat er komt te staan: "hogere economische groei".

Amendement 114

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Roeland Donker, Basten Cobelens, Riche Hiemcke
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging

Regelnummers: 1694 - 1694

Originele tekst:
Wij kiezen nadrukkelijk voor economische groei.

Amendement:
Wij kiezen nadrukkelijk voor duurzame economische groei.

Toelichting:
Groei niet ten koste van alles. Duurzame groei met aandacht voor de mens en leefomgeving staaft onze verantwoordelijkheid over de generaties heen.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
De kerngroep is van mening dat het belang van duurzaamheid al voldoende wordt weerspiegeld in het kopje 'groene groei'. De kerngroep houdt in deze zin graag vast aan de bewoording 'economische groei', om het belang van groei in deze zin te benadrukken.

Amendement 115

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Roeland Donker, Daan Spaargaren, Tim Frikkee
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1696 - 1697

Originele tekst:
Meer vrijheid om te ondernemen en te innoveren leidt tot meer dynamiek en economische groei.Dat combineren we met meer stabiliteit in en beperkte omvang van de regelgeving, zodat het aantrekkelijk blijft te investeren.

Amendement:
Dat vereist, waar mogelijk, minder en vooral uitvoerbare en voorspelbare regels die de overheid consequent handhaaft. Zo bieden we meer vrijheid om te ondernemen, te innoveren en te investeren.

Toelichting:
Ondernemers hebben vooral last van een overheid die onwerkbare regels bedenkt en te vaak de spelregels verandert. Focus niet eenzijdig op minder regels, maar vooral ook op begrijpelijke regels die ondernemers niet al te veel tijd en extra werk opleveren en voorspelbaarheid van beleid. Er zit ook een dubbeling in de oorspronkelijke tekst (‘minder’ en ‘beperkte’ regelgeving) die met dit wijzigingsvoorstel wordt weggenomen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep neemt de suggestie voor "minder en voorspelbare regels die consequent worden gehandhaaft" graag over.

Amendement 116

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1697 - 1697

Originele tekst:
Dat combineren we met meer stabiliteit in en beperkte omvang van de regelgeving, zodat het aantrekkelijk blijft te investeren.

Amendement:
We zorgen dat we binnen de EU inzetten op een gelijk speelveld, maar zijn uitermate terughoudend met het eenzijdig toepassen van een strengere nationale norm, om onszelf niet in de voet te schieten.

Toelichting:
We hebben als Nederland vaak ingezet op strengere EU-regels, bijvoorbeeld qua begrotingsdiscipline, verduurzaming of beloningsbeleid.
Vaak leidde die Nederlandse inzet niet tot daadwerkelijke strengere EU-regels. Helaas hebben we een aantal keer als Nederland eenzijdig toch die strengere regels gekozen, en daarmee ons land op achterstand gezet met zeer schadelijke gevolgen voor ons vestigingsklimaat.
Het vertrek van ondernemers, werknemers en bedrijven uit Nederland is ongewenst en deze trend moet worden omgekeerd. Dit kan mede door een vestigingsklimaat waarin Nederland zo min mogelijk nationale koppen op Europese wetgeving zet en waar bij bestaande en nieuwe regelgeving ook wordt gekeken naar de effecten op het vestigingsklimaat.
Om te voorkomen dat we in de toekomst opnieuw vooruitlopen op mogelijk strengere EU-regels voegen we toe dat we daar uitermate terughoudend mee moeten zijn.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep heeft begrip voor dit amendement en neemt de strekking dan ook graag over, door een zin toe te voegen, namelijk: "Bij ratificatie en uitwerking van EU-wet- en -regelgeving wegen we de belangen van Nederland expliciet mee."

Amendement 117

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Pieter van der Heijde
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1697 - 1697

Originele tekst:
Dat combineren we met meer stabiliteit in en beperkte omvang van de regelgeving, zodat het aantrekkelijk blijft te investeren.

Amendement:
Om onze welvaart in het internationale geopolitieke krachtenveld te beschermen is het van belang om in Europees verband onze voedselproductie en kernindustrie binnen de eigen grenzen te vestigen en de beschikbaarheid van (bewerkte) grondstoffen te borgen.

Toelichting:
Voor het welzijn, de economie en veiligheid van Europa is het belangrijk dat we in staat zijn om voor ons zelf te kunnen zorgen en minder afhankelijk te zijn van andere landen in de wereld. Dit betekent allereerst dat we minimaal kunnen voorzien in onze eigen voedselproductie. Daarnaast is van belang om die delen van de industrie die noodzakelijk zijn om als Europa autonoom te kunnen functioneren binnen de Europese grenzen te vestigen. Tot slot dienen we de beschikbaarheid van (bewerkte) grondstoffen veilig te stellen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Goede inhoudelijke toevoeging. Wel hebben we een taalkundige aanpassing doorgevoerd. In plaats van "kernindustrie" kiezen we voor de term "basisindustrie". De tekst wordt als volgt: "Om onze welvaart in het internationale geopolitieke krachtenveld te beschermen is het van belang om in Europees verband onze voedselproductie en basisindustrie binnen de eigen grenzen te vestigen en de beschikbaarheid van (bewerkte) grondstoffen te borgen."

Amendement 118

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Robert Kat
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1699 - 1699

Originele tekst:

Amendement:
Bezit dient geëerbiedigd te worden. Een recht op eigendom is een fundamenteel recht en dat kan, mede in het kader van de rechtszekerheid, bescherming tegen de overheid noodzaken

Toelichting:
De Nederlandse Staat is in het box 3-dossier door de rechter gecorrigeerd omdat gedurende lange tijd belasting werd geheven op een wijze die in strijd werd geacht met eigendomsrechten en rechtszekerheid. Daarnaast zien we dat oude noodwetgeving, zoals de Wet verplaatsing bevolking uit 1952, opnieuw wordt besproken in het kader van het vorderen van woningen. De overheid creëert omstandigheden die ertoe leiden dat vergaande bevoegdheden worden gecreëerd ten aanzien van de eigen private leefomgeving van burgers.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
De gedachte achter dit amendement is op zichzelf liberaal en legitiem, maar past inhoudelijk slecht op deze plek. Deze alinea gaat over het vestigingsklimaat en economische groei, niet over eigendomsrecht. Bovendien staat de inhoud al in regel 1248: " Daarnaast zorgen rechtszekerheid, besscherming tegen willekeur, bescherming van eigendom en de nakoming van contracten voor een stabiele omgeving waarin economische welvaart kan bloeien" . De kern van wat dit amendement beoogt wordt dus al gedekt.

Amendement 119

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ibo Gülsen
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1701 - 1701

Originele tekst:
We buigen de uitdagingen van klimaatverandering en natuurbescherming om in kansen voor duurzame economische groei.

Amendement:

Wij steunen maatregelen voor klimaatverandering en natuurbescherming als die gepaard gaan met economische groei. Zero-Growth past niet in een liberaal mens- en wereldbeeld.

Toelichting:
De huidige tekst gaat wel heel erg uit van maakbaarheids denken. Alsof de overheid een knop heeft om aan te draaien om economische groei te realiseren. We moeten het daarnaast scherper formuleren om te voorkomen dat de overheid te veel ingrijpt in het economisch verkeer, door groei niet als een kans maar als een voorwaarde te stellen.
Zie tevens het amendement over schrappen van 1705-1709

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Terecht punt van de indieners. We nemen de strekking van het amendement graag over. Daarom wordt de huidige tekst aangepast naar "We buigen de uitdagingen van klimaatverandering en natuurbescherming om in kansen voor economische groei." Het woord "duurzame" wordt geschrapt.

Amendement 120

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Nick Ottens, Thom van Gerwe, Dop van Ulzen
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1702 - 1702

Originele tekst:
De overheid stimuleert innovatie en vernieuwende oplossingen voor een duurzame economie.

Amendement:
De overheid normeert en beprijst vervuiling, en stimuleert innovatie en vernieuwende oplossingen voor een schone economie.

Toelichting:
Om duurzame bedrijvigheid een gelijk speelveld te geven, is tijdelijk stimuleren niet genoeg. (Tijdelijk, want we zijn tegen permanente subsidie en de overheid kan bijvoorbeeld maar één keer als ‘launching customer’ optreden.) Vervuilen — het afwentelen van schade en dus kosten op anderen — zou, afhankelijk van onder meer locatie, soort vervuiling en de beschikbaarheid van alternatieven, óf gewoon niet mogen óf niet goedkoper moeten zijn dan je eigen rommel opruimen. Hier ‘schone’ economie voor de afwisseling; één regel eerder staat ook ‘duurzame’ economische groei.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Goed om de strekking over te nemen. Staat ook verwoord in regel 1709. Amendement 87 gaat over dezelfde tekstpassage, ook dit amendement wordt overgenomen. De volledige tekst zal er als volgt uit komen te zien "De overheid stimuleert innovatie en vernieuwende oplossingen voor een schone economie. Ook draagt de overheid bij aan voldoende leveringszekerheid en betaalbare energie voor bedrijven en consumenten. Kernenergie biedt daarbij een stabiele emissieloze energiebron. Ondernemers die investeren in verduurzaming en innovatie verdienen ruimte en stabiel beleid. We zetten in op een diervriendelijke agrarische sector."

Amendement 121

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Nick Ottens, Roeland Donker, Thom van Gerwe
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1709 - 1709

Originele tekst:
Wanneer er schade of vervuiling is, is de veroorzaker in beginsel de eerstverantwoordelijke voor herstel van de schade of het betalen van herstel.

Amendement:
Wie schade of vervuiling veroorzaakt, betaalt voor de kosten.

Toelichting:
De formulering dat de veroorzaker ‘in beginsel de eerstverantwoordelijke’ is, werpt de vraag op: wanneer niet? ‘Herstel’ van schade of vervuiling is niet altijd mogelijk. ‘De vervuiler betaalt’ gaat niet alleen over de kosten van vervuiling uit het verleden.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
De kerngroep hecht aan de terminologie "in beginsel".

Amendement 122

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1708 - 1709

Originele tekst:
Dit betekent bijvoorbeeld dat economische groei niet zomaar een excuus mag zijn om fundamentele vraagstukken op die themas voor ons uit te schuiven.Wanneer er schade of vervuiling is, is de veroorzaker in beginsel de eerstverantwoordelijke voor herstel va

Amendement:
Gehele tekst schrappen.

Toelichting:
Economische groei is niet een voorbeeld maar een harde noodzakelijkheid om een gebalanceerde groene groei mogelijke te maken. Het moet eerst verdiend worden waarbij de wet-en regelgeving meer dan voldoende toeziet op het handelen van ondernemers. Schade en vervuiling zijn uitputtend geregeld in wet en regelgeving.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep stelt, mede indachtig amendement 123, voor de volgende zin te schrappen: "Dit betekent bijvoorbeeld dat economische groei niet zomaar een excuus mag zijn om fundamentele vraagstukken op die thema's voor ons uit te schuiven". Dit kan, indachtig amendement 89, worden vervangen door: "Economische groei gaat niet voor alles."

Amendement 123

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ibo Gülsen
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1705 - 1709

Originele tekst:
Tegelijk doen we wat nodig is om mensen en de omgeving te beschermen.
Om de ongewenste gevolgen van een volledig vrije markt te verhelpen, zal de overheid moeten optreden als een bescheiden maar effectieve marktmeester.
Welvaart moet in een passende balan

Amendement:
--

Toelichting:
Met deze formulering wordt een schijnzekerheid geschetst dat mens en omgeving te allen tijde onbeperkt beschermd moeten worden, zonder dit in te kaderen door beschikbare middelen (zoals bij bijvoorbeeld zorg). Daarnaast veronderstellen deze passages een negatief mens- en wereldbeeld. Waarom zou de overheid de balans tussen mens en natuur etc. moeten bepalen, voor zover dit überhaupt mogelijk is. Laat dit juist aan de markt. Als mensen een bepaalde balans zoeken, kunnen zij dat vinden door de keuzes die zij zelf maken. De passage over economische groei ontkracht juist de eerdere passages over welvaart. Zo lang er geen heldere liberale visie op en definitie van natuur, milieu en klimaat bestaat, hebben opmerkingen over ‘de vervuiler betaalt’ weinig substantie, en maken juist de weg vrij voor verdere juridisering en beprijzen en normeren van klimaat en milieu maatregelen die ons land nog verder op slot zal zetten en bedrijvigheid over de grens jaagt.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep stelt voor de strekking van dit amendement over te nemen. Voorgesteld wordt om, indachtig andere ingediende amendementen, zinnen 1705 en 1707 te laten staan, en de zin 1706 te schrappen. Zin 1708 wordt, indachtig amendement 89, voorgesteld te wijzigen in: "Economische groei gaat niet voor alles."

Amendement 124

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1711 - 1716

Originele tekst:
KeuzesVrijheid is ook de verantwoordelijkheid nemen voor je eigen handelen.Landbouw is belangrijk voor onze voedselvoorziening.Tegelijk is meer ruimte nodig voor wonen, mobiliteit, industrie, water en natuur.We kiezen voor een ruimtelijke inrichting met e

Amendement:
1711 Ruimtelijke keuzes en een gezonde leefomgeving
1712 Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor je eigen handelen.
1713 De Nederlandse landbouw & Visserij levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselzekerheid, export en innovatie alsmede aan onze leefomgeving.

1714 Tegelijk is er ruimte nodig voor wonen, natuur, industrie, mobiliteit en de energie- en digitale infrastructuur die onze welvaart dragen.
1715 Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en concurrerende economie.
1716: Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers — ook in de landbouw

Toelichting:
Op deze manier plaatst de tekst de landbouw niet eenzijdig als ruimteclaimer en milieuvervuiler en geeft aan dat ook wonen, industrie en digitale infrastructuur aanspraak maken op schaarse ruimte. Het liberaal manifest kan meer vertrouwen uitspreken in ondernemerschap, marktwerking en innovatie als sleutel tot duurzame welvaart en niet één sector als het probleem aanwijzen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Terecht punt en daarmee een goede aanpassingssugestie. Omdat verschillende amendementen dezelfde strekking hebben, doen wij onderstaand tekstvoorstel waarin de inhoud van de verschillende amendementen samenkomt. Dit betreft amendementen 93, 124 125, 126, 128, 129, 130, 131 en 132. Het tekstvoorstel luidt: "Ruimtelijke keuzes en gezonde leefomgeving. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. De Nederlandse landbouw levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselvoorziening, economie en leefomgeving. Daarnaast neemt de Nederlandse landbouw internationaal een sterke positie in op gebieden als bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling. Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptiatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie. Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en concurrerende economie. Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem. Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw."

Amendement 125

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ibo Gülsen, Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1713 - 1716

Originele tekst:
Landbouw is belangrijk voor onze voedselvoorziening.Tegelijk is meer ruimte nodig voor wonen, mobiliteit, industrie, water en natuur.We kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een hoge toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame economie.Aangezi

Amendement:
Landbouw is belangrijk voor onze voedselvoorziening, leefomgeving, innovatie en export. Tegelijk is er ruimte nodig voor wonen, infrastructuur, industrie, water en natuur. Wij vertrouwen op goed openbaar bestuur dat haalbare en betaalbare doelen stelt en op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw - om deze ruimtelijke uitdagingen in te vullen.

Toelichting:
Op deze manier plaatst de tekst de landbouw niet eenzijdig als ruimte claimer en milieuvervuiler. Ook geeft de zin aan dat goed openbaar bestuur nodig is om die ruimtelijke puzzel in te vullen, en dat die daarbij haalbare en betaalbare doelen moet gebruiken. Het

liberaal manifest kan meer vertrouwen uitspreken in ondernemerschap, marktwerking en innovatie als sleutel tot duurzame welvaart en niet één sector als het probleem aan te wijzen.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De te aan te passen tekst is (deels) verdwenen a.g.v. amendement 124. Tekst is geworden: "Ruimtelijke keuzes en gezonde leefomgeving. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. De Nederlandse landbouw levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselvoorziening, economie en leefomgeving. Daarnaast neemt de Nederlandse landbouw internationaal een sterke positie in op gebieden als bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling. Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptiatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie. Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en concurrerende economie. Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem. Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw."

Amendement 126

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Hans Mojet
Netwerk: Internationaal
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1713 - 1713

Originele tekst:
Landbouw is belangrijk voor onze voedselvoorziening.

Amendement:
Voedsel is een strategisch goed, voedselzekerheid is essentieel.

Toelichting:
In een wereld met veranderende machtsverhoudingen is het waarborgen van voedselzekerheid essentieel. Het is immers nog maar twee tot drie generaties geleden dat er in Nederland honger werd geleden.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De te aan te passen tekst is (deels) verdwenen a.g.v. amendement 124. Tekst is geworden: "Ruimtelijke keuzes en gezonde leefomgeving. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. De Nederlandse landbouw levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselvoorziening, economie en leefomgeving. Daarnaast neemt de Nederlandse landbouw internationaal een sterke positie in op gebieden als bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling. Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptiatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie. Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en concurrerende economie. Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem. Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw."

Amendement 127

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Nick Ottens, Leo Jansen, Thom van Gerwe
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1713 - 1713

Originele tekst:
Landbouw is belangrijk voor onze voedselvoorziening.

Amendement:
De Nederlandse land- en tuinbouw is wereldwijd toonaangevend in sectoren zoals bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling.

Toelichting:
Nietszeggende zin. Laten we wat volgt positief insteken en van de nood een deugd maken: dat we landbouwgrond nodig gaan hebben voor andere doeleinden, noopt ook tot verdere innovatie en specialisatie in die voedselproducerende sectoren die de meeste waarde creëren met de kleinste milieu-impact (land, energie, water, emissies).

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Terecht aanpassingsvoorstel. Goed om te laten zien dat we toonaangevend zijn. Strekking kan worden overgenomen i.c.m. amendement 124. Tekstvoorstel: "Ruimtelijke keuzes en gezonde leefomgeving. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. De Nederlandse landbouw levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselvoorziening, economie en leefomgeving. Daarnaast neemt de Nederlandse landbouw internationaal een sterke positie in op gebieden als bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling. Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptiatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie. Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en concurrerende economie. Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem. Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw."

Amendement 128

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Jasper de Vries, Roeland Donker, Dop van Ulzen
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1715 - 1715

Originele tekst:
We kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een hoge toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame economie.

Amendement:
Bij het maken van keuzes zijn water en bodem sturend.

Toelichting:
Mark Harbers maakte deze keuze als minister terecht. Daar houden we aan vast, en logisch en van belang om te noemen in een manifest dat een kwart eeuw vooruit kijkt. ‘Sturend’ is

geen dictaat, maar dit zou wel de norm moeten zijn waar alleen bij uitzondering van wordt afgeweken.

Advies: Deels overnemen
Toelichting advies:
Kan deels worden overnemen, maar wel als richtinggevend principe. Voorstel is tekst als volgt toe te voegen: "Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem". Verwerkt i.c.m. amendement 124. Het tekstvoorstel voor de gehele passage luidt: "Ruimtelijke keuzes en gezonde leefomgeving. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. De Nederlandse landbouw levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselvoorziening, economie en leefomgeving. Daarnaast neemt de Nederlandse landbouw internationaal een sterke positie in op gebieden als bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling. Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptiatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie. Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en concurrerende economie. Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem. Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw."

Amendement 129

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ibo Gülsen
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1716 - 1716

Originele tekst:
Aangezien wij te maken hebben met schaarse grond en effecten die het milieu schade toebrengen, ontkomen we er niet aan dat de landbouw enige ruimte maakt.

Amendement:
--

Toelichting:
De inhoud staat haaks op ons meest recente VKP, waarbij landbouw nog als strategische sector benoemd wordt, en er niet gesproken wordt over krimp. Dat ruimte schaars is, is een economisch gegeven, en het is immers niet aan de overheid een economische sector groter of kleiner te maken, de vrije markt is het leidende principe bij de verdeling van schaarste.
Het argument van milieu-effecten is een gezocht argument. De landbouw voldoet aan reeds aan de meest strenge wet- en regelgeving.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De te aan te passen tekst is verdwenen a.g.v. amendement 124. Tekst is geworden: "Ruimtelijke keuzes en gezonde leefomgeving. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. De Nederlandse landbouw levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselvoorziening, economie en leefomgeving. Daarnaast neemt de Nederlandse landbouw internationaal een sterke positie in op gebieden als bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling. Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptiatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie. Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en

concurrerende economie. Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem. Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw."

Amendement 130

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Janneke Snijder-Hazelhoff
Netwerk: Groningen (Regio)
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1716 - 1716

Originele tekst:
Aangezien we te maken hebben met schaarse grond en effecten die het milieu schade toebrengen, ontkomen we er niet aan dat de landbouw enige ruimte maakt.

Amendement:
Deze regel schrappen.

Toelichting:
De inhoud staat haaks op ons meest recente VKP, waarbij landbouw nog als strategische asset benoemd wordt. Dat ruimte schaars is in een vol land als Nederland daar hebben we mee te dealen. Het is echter te gemakkelijk om dan maar direct een economische pijler van het landelijke gebied voor groot deel te willen offeren. Beter is het om kritisch naar alle opgaven te kijken i.p.v. de makkelijke weg te kiezen. Het is niet aan de overheid een economische sector kleiner te maken, voor de VVD als liberale partij dient de markt het leidende principe te zijn.
Het argument van milieueffecten is een gezocht argument. De landbouw voldoet aan wet- en regelgeving.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De te aan te passen tekst is verdwenen a.g.v. amendement 124. Tekst is geworden: "Ruimtelijke keuzes en gezonde leefomgeving. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. De Nederlandse landbouw levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselvoorziening, economie en leefomgeving. Daarnaast neemt de Nederlandse landbouw internationaal een sterke positie in op gebieden als bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling. Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptiatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie. Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en concurrerende economie. Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem. Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw."

Amendement 131

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Nick Ottens, Leo Jansen
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1716 – 1716

Originele tekst:
Aangezien we te maken hebben met schaarse grond en effecten die het milieu schade toebrengen, ontkomen we er niet aan dat de landbouw enige ruimte maakt.

Amendement:
Aangezien we te maken hebben met schaarse grond en effecten die het milieu schade toebrengen, ontkomen we er niet aan dat de landbouw enige ruimte maakt.

Toelichting:
Als het amendement van Liberaal Groen op regel 1714 (‘Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie.’) wordt overgenomen, wordt regel 1716 overbodig.
Daarnaast is het niet mogelijk in dit formulier om tekst door te strepen

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De te aan te passen tekst is verdwenen a.g.v. amendement 124. Tekst is geworden: "Ruimtelijke keuzes en gezonde leefomgeving. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. De Nederlandse landbouw levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselvoorziening, economie en leefomgeving. Daarnaast neemt de Nederlandse landbouw internationaal een sterke positie in op gebieden als bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling. Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptiatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie. Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en concurrerende economie. Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem. Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw."

Amendement 132

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Michael van Os de Man, Hans Niemeyer
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1716 - 1716

Originele tekst:
Aangezien we te maken hebben met schaarse grond en effecten die het milieu schade toebrengen, ontkomen we er niet aan dat de landbouw enige ruimte maakt.

Amendement:
We hebben de ambitie om internationaal koploper te zijn in innovatieve voedselproductie met hoge standaarden voor dierenwelzijn, duurzaamheid en voedselveiligheid.

Toelichting:
Zoals recent nog onder woorden gebracht door staatssecretaris Silvio Erkens in een debat in de Tweede Kamer over dieren in de veehouderij. Door hoog in te zetten, blijven we concurrerend. In Nederland, maar ook in onze belangrijkste afzetmarkten in Noordwest-Europa, neemt de vraag naar dierwaardig en duurzaam geproduceerd voedsel toe.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De te aan te passen tekst is verdwenen a.g.v. amendement 124. Tekst is geworden: "Ruimtelijke keuzes en gezonde leefomgeving. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. De Nederlandse landbouw levert een belangrijke bijdrage aan onze voedselvoorziening, economie en leefomgeving. Daarnaast neemt de Nederlandse landbouw internationaal een sterke positie in op gebieden als bio- en gentechnologie, glastuinbouw en veredeling. Door met nieuwe technieken meer voedsel te produceren met minder grondstoffen en op minder land, komt grond vrij voor extensivering, klimaatadaptiatie en natuur, maar ook voor woningbouw en nieuwe industrie. Wij kiezen voor een ruimtelijke inrichting met een brede toegevoegde waarde, die bijdraagt aan een duurzame en concurrerende economie. Bij het maken van keuzes houden we rekening met water en bodem. Wij vertrouwen daarbij op de innovatiekracht van onze ondernemers - ook in de landbouw."

Amendement 133

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1719 - 1719

Originele tekst:
Tot slot zorgen we dat zo veel mogelijk mensen passend werk kunnen vinden.

Amendement:
Tot slot zorgen we dat zoveel mogelijk mensen zingevend werk kunnen vinden.

Toelichting:
Passend werk klinkt in de context van de waarschijnlijke gevolgen van verregaande robotisering en AI op bestaande banen nogal mechanisch en weinig gericht op zingeving. Wat zingevend werk is moet dynamisch worden afgewogen in deze context. Wellicht dat arbeidstijdverkorting, herscholing en/of participatie-inkomen oplossingen kunnen bieden.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
De VVD vindt dat werk belangrijk en zingevend is voor de mens. Niettemin moeten we als liberalen kritisch bezien of het 'zorgen' voor zingevend werk een overheidstaak is. In het licht van het pleidooi in dit manifest voor een kleine overheid die zich richt op kerntaken moeten we dit amendement daarom ontraden.

Amendement 134

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Maria Eldering
Netwerk: Liberaal Vrouwennetwerk
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1720 - 1720

Originele tekst:
Werken geeft inkomen, structuur en voldoening.

Amendement:
Werken geeft inkomen, structuur en voldoening.

Gelijke beloning voor gelijk werk is het uitgangspunt, met transparantie over benoemingen en beloning.

Toelichting:
Deze paragraaf heeft als titel ‘Werken moet lonen’.
Veel mensen werken in deeltijd. Maar dat heeft gevolgen voor inkomen, economische zelfstandigheid, loopbaanontwikkeling
en pensioenopbouw. Wie hier bewust voor kiest, moet ook weten wat die keuze betekent, want vrijheid begint bij inzicht.
Daarom is transparantie over lonen en benoemingen van groot belang. Zodat betere informatie over financiële gevolgen van
keuzes rond werk en zorg leidt tot economische
gelijkwaardigheid tussen degenen die hetzelfde werk verrichten.
Zie ook de beschrijving van de liberale kernwaarde gelijkwaardigdheid op vvd.nl. Daar wordt “Hetzelfde salaris voor mannen en vrouwen” als dagelijks voorbeeld genoemd.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We delen dit standpunt en dit verdient een plaats in het liberaal manifest. Transparantie over benoemingen en beloning heeft gevolgen voor de vrijheid en administratieve lastendruk voor werkgevers. Daarom doen we de volgende tekstsuggestie: "Werken geeft inkomen, structuur en voldoening. Gelijke beloning voor gelijk werk is daarbij het uitgangspunt."

Amendement 135

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Alberta Schuurs
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1722 - 1722

Originele tekst:
Dit uitgangspunt heeft verschillende consequenties: Allereerst worden toeslagen en belastingen vereenvoudigd, zodat ze begrijpelijk zijn en geen perverse prikkels veroorzaken.

Amendement:
Dit als complete stelselwijziging aan te pakken maar te beginnen met het afschaffen van de meest eenvoudige toeslag, de zorgtoeslag, en vanaf daar verder.

Toelichting:
Al jaren is bekend dat de toeslagen een pervers effect hebben op de arbeidsduur van een grote groep mensen, parttime werken is voor rust in de portemonnee gunstiger dan fulltime werken. Een complete stelselwijziging duurt vele jaren. Maar om alvast te beginnen kan er stap voor stap naar toe worden gewerkt met snellere resultaten en minder risico’s.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
De kerngroep snapt de gedachte achter dit amendement, maar vindt het concreet benoemen van het voorstel tot het afschaffen van de zorgtoeslag passend voor een verkiezingsprogramma en niet voor dit liberaal manifest. Daarom ontraadt de kerngroep dit amendement.

Amendement 136

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Albertine Nube Franca Kerstens Victor Cillekens
Netwerk: Liberaal Netwerk Senioren
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1736 - 1736

Originele tekst:

Amendement:
Gezondheid en gezondheidszorg zijn niet hetzelfde. Gezondheid heeft ook te maken met welzijn (bijv. bestrijding van eenzaamheid, schuldhulpverlening etc.). Soms is de gezondheid beter gediend met goede maatschappelijke dienstverlening dan met een medische behandeling.

Toelichting:
Amendement spreekt voor zich.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We nemen de strekking van het amendement over. Wat in het amendement staat klopt. Gezondheid is breder dan alleen zorg. Juist daarom willen we het niet teveel afkaderen. Tekstsuggestie: "Gezondheid en gezondheidszorg zijn niet hezelfde. Gezondheid heeft ook te maken met welzijn. Soms is de gezondheid beter gediend met goede maatschappelijke dienstverlening dan met een medische behandeling."

Amendement 137

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Nick Ottens, Riche Hiemcke, Obbe van der Meer
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1738 - 1738

Originele tekst:
De natuurlijke omgeving waarin we leven draagt bij aan onze fysieke en mentale gezondheid, en verdient daarom bescherming en zorg.

Amendement:
De natuurlijke omgeving waarin we leven draagt bij aan onze fysieke en mentale gezondheid, en verdient bescherming en zorg.

Toelichting:
Schrapt ‘daarom’. De natuurlijke omgeving is er niet alleen voor ons.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Door amendement 96 en 97 wordt amendement overbodig. De tekst luidt nu als volgt: "Wij willen een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen. Een ecologisiche robuuste natuurlijke omgeving is voor mens en dier van waarde en vraagt om verantwoord gebruik. Keuzes en regelgeving worden gebaseerd op een zorgvuldige afweging van maatschappelijke belangen. Veranderende omstandigheden vragen om aanpassingen in de manier waarop we wonen, werken en produceren. De overheid heeft daarbij een rol in het scheppen van duidelijke kaders en het ondersteunen van burgers en bedrijven waar dat

nodig is. Beleid wordt zo ingericht dat ruimte ontstaat voor eigen initiatief en verantwoordelijkheid, met ook voor een duurzame en toekomstbestendige samenleving."

Amendement 138

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Nick Ottens, Roeland Donker
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1739 - 1739

Originele tekst:
Natuur en dieren zijn van waarde, wat vraagt om verantwoord gebruik van onze leefomgeving en om het voorkomen van onomkeerbare schade voor huidige en toekomstige generaties.

Amendement:
Natuur en dieren hebben een eigen waarde, wat vraagt om een verantwoorde omgang door de mens. We maken Nederland schoner en groener voor toekomstige generaties.

Toelichting:
Alleen ‘waarde’ gevolgd door ‘gebruik’ wekt de indruk dat we natuur en dieren toch vooral zien als nuttig voor onszelf. ‘Onomkeerbare schade’ voorkomen is wel erg zuinig. Onder 2 – Liberale beginselen staat immers, ‘Onze ambitie is dit prachtige land in nog betere staat door te geven.’

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Door amendement 96 en 97 wordt amendement overbodig. De tekst luidt nu als volgt: "Wij willen een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen. Een ecologisiche robuuste natuurlijke omgeving is voor mens en dier van waarde en vraagt om verantwoord gebruik. Keuzes en regelgeving worden gebaseerd op een zorgvuldige afweging van maatschappelijke belangen. Veranderende omstandigheden vragen om aanpassingen in de manier waarop we wonen, werken en produceren. De overheid heeft daarbij een rol in het scheppen van duidelijke kaders en het ondersteunen van burgers en bedrijven waar dat nodig is. Beleid wordt zo ingericht dat ruimte ontstaat voor eigen initiatief en verantwoordelijkheid, met ook voor een duurzame en toekomstbestendige samenleving."

Amendement 139

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ab van der Torre
Netwerk: Gezondheid en Zorg
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1802 - 1802

Originele tekst:
Zelfbeschikkingsrecht

Amendement:
Abortus raakt aan één van de meest fundamentele liberale waarden: het recht van ieder mens om eigen keuzes te maken over het eigen leven en lichaam. Voor de VVD staat daarom de autonomie van de vrouw centraal. Het is niet aan de overheid, de politiek of anderen om die persoonlijke afweging over te nemen. Iedere vrouw moet, binnen zorgvuldige medische begeleiding en goede informatievoorziening, zelf kunnen beslissen

over een zwangerschap. Vrijheid betekent ook de ruimte om moeilijke keuzes te maken, zonder veroordeling of onnodige belemmeringen. De VVD blijft daarom pal staan voor veilige, toegankelijke en wettelijk verankerde abortuszorg in Nederland.

Toelichting:
Zowel in Nederland als elders in de wereld morrelen rechts conservatieve en populistische stromingen steeds meer aan reeds verworven abortusrechten. In dat kader is het belangrijk dat de VVD duidelijk haar liberale standpunt weergeeft ook al gaat het in Nederland om reeds verworven rechten. Helaas is dat nodig.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We nemen de strekking van het amendement over. Voor liberalen is abortus een belangrijk zelfbeschikkingsrecht, waar niet aan getornd mag worden. Om de tekst enigszins beknopt te houden een tekstsuggestie: "Abortus is een uiting van het recht van de vrouw om een keuze te maken over haar eigen lichaam. Voor liberalen staat daarin de autonomie van de vrouw centraal. Het is niet aan de overheid, politiek of anderen om die persoonlijke afweging over te nemen."

Amendement 140

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ibo Gülsen
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1804 - 1804

Originele tekst:
Wij willen daarom meer ruimte voor euthanasie

Amendement:
--

Toelichting:
De introductie van dit onderwerp en gekozen formulering in deze context, is uiterst ongelukkig en mensonwaardig. Een paragraaf hiervoor wordt nog beargumenteerd dat niet alle zorg meer mogelijk of betaalbaar is. Het leest al snel als: Leuker kunnen we het einde van je leven niet maken, wel makkelijker....
Het thema van zowel zorg als euthanasie (zelfbeschikkingsrecht) behoeft zeker aandacht en een liberale visie, maar niet op zo'n uiterst summiere en ongevoelige wijze. Het is aan de opstellers om een betere formulering en positionering van deze onderwerpen te vinden.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Euthanasie is voor liberalen een belangrijke vorm van zelfbeschikking, met als doel om iedereen in de laatste levensfase de eigen regie te laten bewaren. Tegelijkertijd begrijpen we dat hier zo respectvol mogelijk over gepraat dient te worden. Daarom een tekstvoorstel, in samenhang met amendement nr. 141: "Wij willen daarom meer ruimte voor zelfgekozen levensbeëindiging, zodat mensen ook in de laatste levensfase maximale zelfbeschikking kunnen genieten. Goede voorlichting is onontbeerlijk."

Amendement 141

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Willem van Katwijk
Netwerk: Gezondheid en Zorg
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1804 - 1804

Originele tekst:
Wij willen daarom meer ruimte voor euthanasie.

Amendement:
Wij willen daarom meer ruimte voor diverse vormen van zelfgekozen levensbeëindiging. Goede voorlichting is onontbeerlijk.

Toelichting:
In de huidige euthanasie wet staat al “euthanasie of hulp bij zelfdoding”. Goede voorlichting door o.a. levenseinde gesprekken is momenteel onvoldoende.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Dit amendement is een goede aanvulling. Voor de VVD is van belang dat mensen de eigen regie behouden over het levenseinde. Daarom nemen we dit amendement graag over. In samenhang met amendement 140 dit tekstvoorstel: "Wij willen daarom meer ruimte voor diverse vormen van zelfgekozen levensbeëindiging, zodat mensen ook in de laatste levensfase maximale zelfbeschikking kunnen genieten. Goede voorlichting is onontbeerlijk."

Amendement 142

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ibo Gülsen
Netwerk: Impact van Verandering
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1809 - 1809

Originele tekst:
Wie door bewuste keuzes aantoonbaar hogere zorgkosten veroorzaakt, mag daar meer verantwoordelijkheid voor dragen.

Amendement:
--

Toelichting:
Hoe logisch en liberaal dit ook klinkt, dit is volstrekt niet te bepalen dan wel te handhaven. Mensen nemen risico’s met hun leven en gezondheid op vele verschillende manieren. Dat maakt ons juist wie we zijn. Geen normaal mens kiest er echter bewust voor zijn gezondheid of die van anderen aantoonbaar te beschadigen. Deze zin impliceert een negatief mensbeeld dat niet thuis hoort in een liberaal manifest.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Indiener heeft gelijk dat mensen hun eigen keuzes moeten kunnen maken en de vrijheid hiertoe gegund moeten worden. Over het algemeen leven mensen gezond en zorgen zij goed voor zichzelf. Tegelijkertijd is de eigen verantwoordelijkheid een belangrijk liberaal beginsel. Naar dat beginsel wordt in deze zin gerefereerd. De schrijvers bedoelen niet te

suggereren dat mensen zich moedwillig schade toedoen. We delen daarom de strekking van het amendement.

Amendement 143

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ibo Gülsen
Netwerk: 's-Gravenhage
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1809 - 1809

Originele tekst:
Wie door bewuste keuzes aantoonbaar hogere zorgkosten veroorzaakt, mag daar zelf meer verantwoordelijkheid voor dragen.

Amendement:
schrappen

Toelichting:
Hoe logisch en liberaal dit ook klinkt, dit is volstrekt niet te bepalen dan wel te handhaven. Mensen nemen risico's met hun leven en gezondheid op vele verschillende manieren Dat maakt ons juist wie we zijn. Geen normaal mens kiest er echter bewust voor zijn gezondheid of die van anderen aantoonbaar te beschadigen. Deze zin impliceert een negatief mensbeeld dat niet thuishoort in een liberaal manifest.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Indiener heeft gelijk dat mensen hun eigen keuzes moeten kunnen maken en de vrijheid hiertoe gegund moeten worden. Over het algemeen leven mensen gezond en zorgen zij goed voor zichzelf. Tegelijkertijd is de eigen verantwoordelijkheid een belangrijk liberaal beginsel. Naar dat beginsel wordt in deze zin gerefereerd. De schrijvers bedoelen niet te suggereren dat mensen zich moedwillig schade toedoen. We delen daarom de strekking van het amendement.

Amendement 144

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Monique Boskma, Robert Jan Bannink
Netwerk: Landbouw, Natuur en Visserij
Wijzigingstype: Schrappen
Regelnummers: 1809 - 1810

Originele tekst:
Wie door bewuste keuzes aantoonbaar hogere zorgkosten veroorzaakt, mag daar zelf meer verantwoordelijkheid voor dragen.Dit principe heeft ook betrekking op handelingen van (rechts)personen die de natuur en het klimaat aantoonbaar schade toebrengen.

Amendement:
Tekst schrappen.

Toelichting:
Met deze twee stellingen komt men in een juridisch moeras terecht
Het begrip bewust is al dubieus evenals de causaliteit tussen de keuze en de gezondheidsimpact. Bijvoorbeeld; Is iemand die op wintersport gaat onverantwoord of juist goed bezig?

Schade aan HET klimaat aanbrengen kan niet en verder is de natuur bij wet meer dan voldoende beschermd met opzet vereisten, soortbescherming etc.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We snappen de zorgen van indieners. Tegelijkertijd denken we dat dit een belangrijke weerspiegeling is van het liberale kernbegrip eigen verantwoordelijkheid. Een tekstsuggestie (ook in combinatie met amendement 145): 1809 "De overheid voorziet in goede voorlichting zodat het individu vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid bewust gezonde keuzes kan maken. Mensen dragen zelf de verantwoordelijkheid, als zij door bewuste keuzes aantoonbaar hogere zorgkosten veroorzaken." 1810 Dit principe heeft ook betrekking op handelingen van (rechts)personen die de natuur aantoonbaar schade toebrengen.

Amendement 145

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Albertine Nube Franca Kerstens Victor Cillekens
Netwerk: Liberaal Netwerk Senioren
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1809 - 1810

Originele tekst:
Wie door bewuste keuzes aantoonbaar hogere zorgkosten veroorzaakt, mag daar zelf meer verantwoordelijkheid voor dragen.Dit principe heeft ook betrekking op handelingen van (rechts)personen die de natuur en het klimaat aantoonbaar schade toebrengen.

Amendement:
1809 De overheid voorziet in goede voorlichting zodat het individu vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid bewust gezonde keuzes kan maken.
1810 Dit principe heeft ook betrekking op handelingen van (rechts)personen die de natuur en het klimaat aantoonbaar schade toebrengen

Toelichting:
Eigen verantwoordelijkheid van het individu voor hogere zorgkosten door bewust verkeerde keuzes gaat te ver en zal veel vragen en doemscenario’s oproepen.
Wat zijn dan die verkeerde keuzes, roken en drinken of gevaarlijke sporten? En wat moeten dan de gevolgen zijn van die verkeerde keuzes?

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Ook verwerkt samen met amendement 144. We delen de strekking van het amendement dat voorlichting over preventie belangrijk is. Tegelijkertijd zien we dit ook als uiting van de eigen verantwoordelijkheid. Daarom een voorstel om dit samen te trekken: 1809 "De overheid voorziet in goede voorlichting zodat het individu vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid bewust gezonde keuzes kan maken. Mensen dragen zelf de verantwoordelijkheid, als zij door bewuste keuzes aantoonbaar hogere zorgkosten veroorzaken."

Amendement 146

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Roeland Donker, Hans Niemeyer, Tim Frikkee
Netwerk: Liberaal Groen
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1816 - 1816

Originele tekst:
Daarnaast willen wij dat de overheid burgers en bedrijven ondersteunt bij deze transitie, onder meer door het subsidiëren en faciliteren van de overstap naar duurzame energie en een toekomstbestendige handelswijze.

Amendement:
We richten beleid zo in dat verduurzaming loont. Door bijvoorbeeld groene energie en hergebruik tijdelijk te subsidiëren en op langere termijn te normeren. Zo kunnen burgers en bedrijven hun eigen verantwoordelijkheid nemen in de transitie naar een schone economie.

Toelichting:
Te eenzijdige focus op energie en subsidie in de oorspronkelijke tekst.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
Goed om aan de huidige tekst meer focus op normering toe te voegen. Om te voorkomen dat er verwarring ontstaat over dat er per definitie op de langere termijn wordt genormeerd, is het voorstel om de tekst iets aangepast over te nemen. Het alternatieve tekstvoorstel luidt: "We richten beleid zo in dat verduurzaming loont. Door bijvoorbeeld groene energie en hergebruik tijdelijk te subsidiëren of te normeren. Zo kunnen burgers en bedrijven hun eigen verantwoordelijkheid nemen in de transitie naar een schone economie."
Dit amendement gaat in op dezelfde tekstpassage als nr. 97. Het bovenstaande tekstvoorstel zou aan de tekst uit nr. 97 kunnen worden toegevoegd. Zie toelichting nr. 97 voor hoe de volledige tekst er dan uit zal komen te zien.

Amendement 147

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ibo Gülsen
Netwerk: 's-Gravenhage
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1823 - 1824

Originele tekst:
De vrijheid van het individu staat bij ons hoog in het vaandel.Wij durven vooruit te kijken, kansen te pakken en wij zijn niet bang om verantwoordelijkheid te nemen voor moeilijke keuzes.

Amendement:
De vrijheid van het individu is leidend in de keuzes die wij als liberalen maken, met daarin het vertrouwen in mensen en bedrijven dat zij met die vrijheid ook hun verantwoordelijkheid nemen om zelf keuzes, ook de lastige, te maken.

Toelichting:
Vrijheid van het individu is de kern van het liberalisme. De term ‘hoog in het vaandel’, impliceert nogal wat vrijblijvendheid, waar makkelijk vanaf geweken kan worden. Individuele vrijheid impliceert ook dat wij mensen en bedrijven moeten vertrouwen dat zij verantwoordelijkheid nemen om zelf (moeilijke) keuzes te maken. Als het maken van (moeilijke) keuzes wordt overgelaten aan, of afgewenteld op de politiek of overheid, is dat een uitholling van onze vrijheid, en wordt wantrouwen geïnstitutionaliseerd in de rechtsorde. Als liberalen zijn wij niet bang om mensen dat vertrouwen wèl te geven.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De kerngroep is het eens met de indiener dat een meer stevige bewoording gekozen kan worden. We willen de strekking van dit amendement overnemen door te kiezen voor de bewoording "De vrijheid van het individu staat voor de liberalen voorop."

Amendement 148

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Ronnie Hossain
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1825 - 1825

Originele tekst:
Wij zijn onverschrokken, ontvankelijk en innovatief.

Amendement:
Wij zijn onverschrokken, niet populistisch, onafhankelijk en innovatief.

Toelichting:
Dat wij liberalen nuchter en niet populistisch zijn verdient extra onderstreping, we moeten de partij blijven die ‘zegt waarop het staat’ en wegblijft van populisme of wensdenken

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
Dat we niet populistisch zijn ligt al besloten in de direct hieraan voorafgaande zin: … wij zijn niet bang om verantwoordelijkheid te nemen voor moeilijke keuzes. Daarbij: we denken dat dit hoofdstuk krachtiger is als we het zo veel mogelijk positief formuleren, dus verantwoordelijkheid nemen voor moeilijke keuzes i.p.v. niet populistisch.

Amendement 149

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1854 - 1854

Originele tekst:
Wij kiezen voor een ambitieus Nederland met een ijzersterke concurrerende economie die tot de top van de wereld behoort.

Amendement:
Wij kiezen voor een ambitieus Nederland met een ijzersterke concurrerende economie die tot de top van de wereld behoort met daarin Nederlandse bedrijven en instellingen die over unieke capaciteiten beschikken.

Toelichting:
Een ijzersterke economie met focus op specifieke sectoren is ook een goede manier om de strategische relevantie van Nederland te borgen – sterke bedrijven & instellingen die Nederlandse afhankelijkheid van het buitenland wederkerig kunnen maken.

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
De kerngroep is het eens met de inhoud van dit amendement, maar vind het niet passend om dit op te nemen in een kort slotwoord. Het ontraadt daarom dit amendement.

Amendement 150

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: André van Schie
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1855 - 1855

Originele tekst:
Onze vrije en sterke economie heeft ruimte nodig om te groeien.

Amendement:
Gezondheid gaat niet alleen over zorg, maar ook over hoe we leven, wonen, werken en met elkaar omgaan.
Mensen moeten vrij zijn om hun eigen keuzes te maken, maar gezondheid vraagt ook verantwoordelijkheid voor jezelf, voor anderen en voor de wereld die we doorgeven aan volgende generaties.
Een gezonde leefomgeving, voldoende beweging, ontmoeting, mentale weerbaarheid en sterke sociale verbanden dragen bij aan het welzijn van mensen en daarmee aan een sterke samenleving.
Daarom investeren we niet alleen in goede zorg, maar ook in preventie en in een samenleving waarin gezonde keuzes makkelijker worden.

Toelichting:
Een vrije samenleving vraagt ruimte voor eigen keuzes, maar ook verantwoordelijkheid voor jezelf, voor anderen en voor de leefomgeving die we doorgeven aan volgende generaties. Daarom zijn preventie, mentale gezondheid, een gezonde leefomgeving en sterke sociale verbanden van groot belang.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
De strekking van de eerste zin wordt overgenomen in reactie op amendement 136. Ingevoegd na regel 1736 wordt de zin: "Gezondheid en gezondheidszorg zijn niet hetzelfde. Gezondheid heeft ook te maken met welzijn. Soms is de gezondheid beter gediend met goede maatschappelijke dienstverlening dan met een medische behandeling." De strekking van de tweede zin wordt overgenomen in reactie op amendement 145.. Regel 1809 wordt vervangen door: "De overheid voorziet in goede voorlichting zodat het individu vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid bewust gezonde keuzes kan maken. Mensen dragen zelf de verantwoordelijkheid, als zij door bewuste keuzes aantoonbaar hogere zorgkosten veroorzaken." De derde zin willen we graag overnemen na regel 1738. De vierde zin willen we graag overnemen na zin 1735.

Amendement 151

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Frank Magielse
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Wijziging
Regelnummers: 1859 - 1859

Originele tekst:
Wij kiezen voor een kleine, effectieve overheid die doet wat nodig is en niet meer dan dat.

Amendement:
Wij kiezen voor een efficiënte en effectieve overheid die doet wat nodig is en niet meer dan dat.

Toelichting:
Een kleinere overheid kan nog steeds inefficiënt zijn. De focus op ‘een kleine overheid’ kan ondoordacht overkomen, adresseert niet het belangrijkste probleem en wordt vooral als een bezuinigingsmaatregel gezien. Het probleem bij de overheid (en niet alleen in Nederland) is vooral de matige kwaliteit van de uitvoering van de overheidstaken. Hierdoor wordt ook het vertrouwen in de overheid aangetast (voedingsbodem voor populisme). Een efficiënte en effectieve overheid ‘die doet wat nodig is en niet meer dan dat’, zal ook kleiner kunnen zijn maar dit is dan meer een afgeleid effect.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We onderschrijven deze nuance. Een afgeslankte overheid is een belangrijk VVD-standpunt. Maar klein betekent niet beter. Daarom stellen we in lijn met de toelichting de volgende tekstsuggestie voor: "Wij kiezen voor een kleine, efficiënte en effectieve overheid die doet wat nodig is en niet meer dan dat."

Amendement 152

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Robert Kat
Netwerk: Utrecht (Regio)
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1859 - 1859

Originele tekst:
Wij kiezen voor een kleine, effectieve overheid die doet wat nodig is en niet meer dan dat.

Amendement:
Wij kiezen voor een kleine, effectieve overheid die doet wat nodig is en niet meer dan dat. Dit als middel om vrijheid, ondernemerschap en efficiëntie te beschermen.

Toelichting:
Een kleine overheid is geen doel op zich, maar een middel om vrijheid, ondernemerschap en economische dynamiek te beschermen. Economische theorieën, zoals de Rahn-curve, gaan ervan uit dat er een optimaal niveau van overheidsuitgaven bestaat: voldoende om kerntaken zoals veiligheid, rechtsstaat, infrastructuur en onderwijs te waarborgen, maar niet zo hoog dat economische groei, efficiëntie en ondernemerschap worden afgeremd.
In verschillende studies wordt dit optimum vaak geschat op circa 15% tot 25% van het BBP, terwijl de collectieve uitgaven in Nederland inmiddels ruim boven de 40% van het BBP liggen. Dat betekent niet dat elke overheidsuitgave verkeerd is, maar wel dat liberalen kritisch moeten blijven op de omvang, effectiviteit en noodzaak van overheidsingrijpen.
Een te grote overheid kan leiden tot hogere lasten, meer regels, lagere efficiëntie, minder ondernemerschap en uiteindelijk minder individuele vrijheid. Daarom hoort een kleine, effectieve overheid niet alleen een bestuurlijke voorkeur te zijn, maar een fundamenteel liberaal uitgangspunt.

Advies: Strekking overnemen
Toelichting advies:
We delen de strekking van de toelichting. Een efficiënte overheid is een middel tot individuele vrijheid. Om niet te verzanden in ontelbaar veel voorbeelden van doelen die een kleine overheid als middel bereikt stellen we voor om het te houden bij individuele vrijheid. Tekstsuggestie: "Dit als middel om de vrijheid van het individu te beschermen."

Amendement 153

Deelsessie: Sessie 2

Indiener: Obbe van der Meer, Paul de Bruijn, Tomas Friedhoff
Netwerk: Economische Zaken en Innovatie
Wijzigingstype: Toevoegen
Regelnummers: 1881 - 1881

Originele tekst:
Zo werken we, samen, aan een vrij en verantwoordelijk Nederland.

Amendement:
Vrijheid, echt voor iedereen

Toelichting:
Vrijheid is de belangrijkste liberale waarde en het liberaal manifest heeft een fundament gelegd hoe we deze vrijheid en andere liberale principes handvatten geven en Nederland in die richting sturen. Door deze zin maken we expliciet dat iedereen die in Nederland is van dezelfde individuele vrijheden gebruik mag maken .

Advies: Ontraden
Toelichting advies:
De afsluitende zin moet duidelijk zijn (voor iedereen begrijpelijk) en liefst een samenvatting van al het voorgaande. De rode lijn van het manifest gaat over de samenhang tussen vrijheid en verantwoordelijkheid. De huidige zin verwoordt dat, de voorgestelde zin niet. Daarbij staat de voorgestelde zin los van de rest van de alinea en is de voorgestelde zin verwarrend door het gebruik van "echt" - het gebruik van dat woord suggereert een tegenstelling die niet wordt toegelicht. Tenslotte is het ongelukkig om een laatste zin te hebben zonder werkwoord.

Amendement 154

Deelsessie: Sessie 1

Indiener: André Bosman
Netwerk: Zeeland (regio)
Wijzigingstype:
Regelnummers: 1000-1881

Originele tekst:
-

Amendement:
Verdiepingsslag van het Liberaal Manifest en het verwijderen van tegenstrijdigheden.

Toelichting:
De ALV van regio Zeeland is van mening dat er nog een verdiepingsslag gedaan moet worden op het LM. In de aangehechte brief geven we aan waarom wij dat vinden. Daarom geen aanpassingen per regel omdat teksten op elkaar ingrijpen.

Advies:
Toelichting advies:
Dit amendement doet geen tekstvoorstel. Het manifest is bewust bedoeld als richtinggevend document tussen Beginselverklaring en verkiezingsprogramma. Het is dus geen dichtgetimmerd beleidsprogramma, maar een kompas voor de komende jaren en decennia. De opbouw van het Liberaal Manifest is voortgekomen uit sessies met leden, met thematische netwerken en alle andere gremia binnen onze partij. Het Liberaal Manifest is een levend document. Met elkaar het gesprek blijven voeren en verdiepen geeft waarde aan onze vereniging en dit document. Met deze gremia zullen wij dan ook aan de slag gaan om de gevraagde verdiepingsslag te realiseren.

9. Actuele moties

Er zijn 12 moties ingediend bij het hoofdbestuur. Deze zijn, inclusief advies, opgenomen in deze Leeswijzer en beschikbaar op MijnVVD. Voor de behandeling van actuele moties gelden de spelregels zoals deze in de praktische informatie zijn opgenomen.

Motie 1 t/m 4 worden behandeld onder agendapunt '8. Liberaal Manifest.' Onder agendapunt '9. Actuele moties' worden moties 5 t/m 12 behandeld.

Motie 5: Onmiddellijke aanscherping van de paspoorteisen

Ingediend door:	11 leden
Toelichting ter vergadering door:	Maurits Richert
Gericht aan:	Tweede Kamerfractie

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat:
- Vluchtelingen na 5 jaar met taaleis A2 een paspoort kunnen krijgen.
- Op deze lage taaleis nog uitzonderingen bestaan.
- Regeerakkoorden beloofden de eisen te verhogen, o.a. de taaleis naar B1.
- Er tot nu toe niets is gebeurd.

Overwegende dat:
- Nederland de asielinstroom niet onder controle heeft.
- Het paspoort de ultieme voorziening is voor een vluchteling.
- Strengere eisen de aantrekkingskracht van Nederland direct verminderen.
- • Er een brede politieke meerderheid is voor deze verhoging.

Roept op/ spreekt uit:
- Maak hoogste prioriteit van het verhogen van de paspoorteisen.
- Verplicht het kabinet om vóór het kerstreces met een wetsvoorstel te komen.
- Bereid een initiatiefwetsvoorstel voor voor als het kabinet hierin faalt.

Advies: Strekking overnemen.

Toelichting advies: We delen met de indieners dat er snel werk gemaakt moet worden van de harde afspraak uit het coalitieakkoord dat de voorwaarden voor naturalisatie moeten worden aangescherpt. Het gaat hier niet alleen om het ophogen van de taaleis naar B1, maar ook over het verlengen van de naturalisatietermijn voor asielzoekers van 5 naar 6 jaar. Wat ons betreft moet dit nog ruim voor het kerstreces gebeuren. De fractie zal het kabinet hier stevig op controleren.

Motie 6: Asielinstroom reductie – uitstappen

Ingediend door: 14 leden
Toelichting ter vergadering door: Eduard Mantz
Gericht aan: Tweede Kamerfractie

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat:
- De Nederlandse asielinstroom onverminderd hoog blijft en de druk op overheidsfinanciën, woningmarkt, en veiligheid verder toeneemt.
- De VVD bij herhaling heeft beloofd de instroom fors te beperken.

Overwegende dat:
- Vertrouwen van kiezers afhankelijk is van zichtbare resultaten in plaats van voornemens en compromissen.
- Verdere deelname aan een kabinet zonder migratiecontrole de geloofwaardigheid van de VVD ernstig schaadt.

Roept op/ spreekt uit:
- Dat de VVD vanaf januari 2027 uit het kabinet stapt zodra de asielinstroom niet structureel onder de 250 personen per week ligt.
- Dit wekelijks te testen op basis van het voortschrijdend gemiddelde van de asielinstroom per week vanaf begin januari 2027.

Advies: Ontraden.

Toelichting advies: Net als indiener zijn wij het er mee eens dat de asielinstroom op dit moment veels te hoog is. Nederland kan dit niet langer aan. We moeten dan ook alles op alles zetten om de instroom omlaag te brengen. Op 12 juni treedt het Asiel- en Migratiepact in werking. In het begin zullen hier kinderziektes optreden, maar hier moeten we snel de resultaten van zien. Daarnaast is ook het tweestatusstelsel in werking getreden. Tot slot kunnen we, mede dankzij de inzet van Malik Azmani, binnenkort snel uitgeprocedeerde asielzoekers uitzetten naar Terugkeerhubs. Wat betreft al deze ambities hebben wij wel tijd nodig. De fractie wil daarom om het vertrouwen van de indiener vragen. Op dit moment is deze motie daarom ontijdig.

Motie 7: Asielinstroom reductie - spreidingswet

Ingediend door: 14 leden
Toelichting ter vergadering door: Eduard Mantz
Gericht aan: Tweede Kamerfractie

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat:
- De Nederlandse asielinstroom onverminderd hoog blijft en de druk op overheidsfinanciën, woningmarkt, en veiligheid verder toeneemt.
- De VVD bij herhaling heeft beloofd de instroom fors te beperken.

Overwegende dat:
- Vertrouwen van kiezers afhankelijk is van zichtbare resultaten in plaats van voornemens en compromissen.
- Verdere deelname aan een kabinet zonder migratiecontrole de geloofwaardigheid van de VVD ernstig schaadt.

Roept op/ spreekt uit:
- Dat de VVD vanaf januari 2027 uit het kabinet stapt zodra de asielinstroom niet structureel onder de 250 personen per week ligt, tenzij gemeenten op dat moment niet langer wettelijk verplicht zijn om asielopvang te realiseren.
- Dit wekelijks te testen op basis van het voortschrijdend gemiddelde van de asielinstroom per week vanaf begin januari 2027.

Advies: Ontraden.

Toelichting advies: Asiel- en Migratiepact in werking. In het begin zullen hier kinderziektes optreden, maar hier moeten we snel de resultaten van zien. Daarnaast is ook het tweestatusstelsel in werking getreden. Tot slot kunnen we, mede dankzij de inzet van Malik Azmani, binnenkort snel uitgeprocedeerde asielzoekers uitzetten naar Terugkeerhubs. Wat betreft al deze ambities hebben wij wel tijd nodig. De fractie wil daarom om het vertrouwen van de indiener vragen. Op dit moment is deze motie daarom ontijdig.

Motie 8: Tegen de doodstraf, ook voor Palestijnen

Ingediend door:	38 leden
Toelichting ter vergadering door:	Maarten Dirkse
Gericht aan:	Tweede Kamerfractie

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat:
- Het Israëlische parlement op 30 maart 2026 een wet heeft aangenomen die de doodstraf invoert en soms zelfs verplicht.
- Deze wet zo geformuleerd is dat ze in de praktijk alleen van toepassing is op Palestijnen.
- Palestijnen in Israël en de bezette Westelijke Jordaanoever hierdoor middels een (militair) schijnproces ter dood veroordeeld en geëxecuteerd kunnen worden, terwijl bijvoorbeeld illegale joodse kolonisten op de Westelijke Jordaanoever niet onder deze wet vallen.
- Israël een goed gedocumenteerde geschiedenis heeft van het ongefundeerd vervolgen en veroordelen van Palestijnen.

Overwegende dat:

- Deze wet haaks staat op de liberale principes waarop onze partij is gebaseerd.
- De VVD Tweede Kamerfractie desgevraagd het aannemen van deze wet (en haar discriminatoire karakter) niet veroordeelde.
- De fractie in het verleden meermaals het aannemen van andere doodstrafwetten in landen zoals Iran wel veroordeelde.
- Hierdoor het beeld is ontstaan dat de VVD haar liberale en morele principes selectief toepast.

Roept op/ spreekt uit:

- Om pal voor de liberale principes en morele integriteit van de VVD te staan en de Israëlische wet in kwestie alsnog ondubbelzinnig te veroordelen

Advies: Strekking overnemen.

Toelichting advies: De fundamentele afwijzing van de doodstraf delen wij. Wij zijn hier principieel tegen, overal ter wereld en onder alle omstandigheden. Wij willen de strekking dan ook overnemen. We willen wel meegeven dat de fractie wel heeft gereageerd; wij hebben ons principieel uitgesproken tegen dit wetsvoorstel en de invoering van de doodstraf. Zowel proactief tijdens plenaire en commissiedebatten als bij interrupties vanuit de Kamer. Tegelijkertijd hebben wij uitgesproken dat de Israëlische rechtsstaat haar werk moet doen.

Motie 9: Digitale soevereiniteit van Nederland en Europa.

Ingediend door: 10 leden
Toelichting ter vergadering door: Jan-Kees Koning
Gericht aan: Eerste- en Tweede Kamerfractie

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat:

- De VVD leden roepen de VVD Eerste- en Tweede Kamerfractie op om Nederland en Europa 'zo spoedig mogelijk' digitaal soeverein te maken van de Verenigde Staten en andere landen waar Nederland en Europa digitaal afhankelijk van zijn.

Advies: Strekking overnemen.

Toelichting advies: We delen met indieners dat het voor onze weerbaarheid en veiligheid belangrijk is dat Nederland en Europa zoveel mogelijk digitaal soeverein zijn. Daarom hebben we in het coalitieakkoord afgesproken dat digitale autonomie het uitgangspunt moet zijn van de overheid. We kiezen voor een Europese digitale infrastructuur en bouwen strategische afhankelijkheden in de cloud, data en cruciale systemen doelgericht af.

Motie 10: Stikstof

Ingediend door: TN Landbouw, Natuur, Visserij en Voedsel
Toelichting ter vergadering door: Monique Boskma
Gericht aan: Tweede Kamerfractie

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat:

- Er einde juni een belangrijk brief uit de boezem van het kabinet komt inzake het stikstofdossier.
- Voor het lostrekken van dit complexe dossier de oplossing uitsluitend ontwikkeld kan worden als er realistische natuurdoelen worden gesteld.
- De agrarische ondernemers de kans krijgen deze duurzaam in te voegen in hun bedrijfsvoering

Overwegende dat:

- Het recente WUR-rapport De Nederlandse stikstofcrisis – van verwarring naar verbinding van Ros, De Vries, Backes c.s. - op degelijke wijze integraal de juridische en ecologische kanten heeft belicht en met werkzame oplossingen is gekomen.
- Nederland nu door moet met dit dossier omdat zowel de PAS melders als andere ruimtelijke ontwikkelingen te lang hebben stilgestaan.
- De vergunningverlening los moet komen en er tegelijkertijd actiever gewerkt moet worden aan natuurherstel(beheer) zodat er een gezonde(re) gebiedsgerichte ecologische balans ontstaat.

Roept op/ spreekt uit:

- de VVD-bewindslieden en de Kamerfracties op alleen akkoord te gaan met een kamerbrief waarin oplossingen tot vergunningverlening en gebiedsgericht natuurherstel hand in hand gaan.

Advies: Strekking overnemen.

Toelichting advies: De VVD-fractie wil dat Nederland van het stikstofslot afgaat, zodat vergunningverlening weer op gang komt en er ruimte is voor ondernemers. De motie sluit aan bij de hoofdlijn van het coalitieakkoord en het kabinetsbeleid om Nederland van het stikstofslot te halen via een combinatie van vergunningverlening, juridisch houdbare maatregelen en gebiedsgericht natuurherstel. De fractie zal het kabinet controleren op het uitvoeren van het coalitieakkoord. Bewindspersonen gaan echter zelf over hun Kamerbrieven, vervolgens is het aan de Kamerfractie om zich daar politiek toe te verhouden en daar een eigen oordeel over te vormen.

Motie 11: Red de sloot, eet hem leeg!

Ingediend door: 10 leden
Toelichting ter vergadering door: Floris-Jan Blok
Gericht aan: Tweede Kamerfractie

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat:

- De Amerikaanse rivierkreeft een invasieve exoot is die zich razendsnel vermenigvuldigt, inheemse diersoorten verdringt en sloten kaalvreet.
- Momenteel alleen beroepsvissers en de overheid hen mogen vangen.
- In 2023 een motie van Thom van Campen is aangenomen die pleit voor verruiming, maar dat besloten is die motie niet uit te voeren.
- Waterschappen hierdoor met hoge kosten worden geconfronteerd.

Overwegende dat:

- Effectieve bestrijding vraagt om grootschalige vermindering van de populatie, en dus om meer capaciteit.
- Rivierkreeften echt heel lekker zijn.
- Het programma “ontwikkeling beheersingsaanpak uitheemse rivierkreeften" nog onvoldoende resultaat heeft opgeleverd.
- Verruiming van de vangstregels een kosteneffectieve en liberale oplossing is, als dit gebeurt binnen duidelijke kaders, met registratie en handhaving, om bijvangst, stroperij en ongecontroleerde plaatsing van fuiken te voorkomen.

Roept op/ spreekt uit:

- Roept de Tweede Kamerfractie te pleiten voor verruiming van de regelgeving zodat meer partijen kunnen bijdragen aan de vangst en benutting van rivierkreeften;
- Roept het Hoofdbestuur op om op het volgende VVD-congres bitterballen van rivierkreeft te serveren bij de borrel.

Advies: Strekking overnemen.

Toelichting advies: De indieners en de Tweede Kamerfractie zitten volledig op een lijn. Het is onze inzet om intensief en effectief exotische diersoorten te bestrijden. Dit staat ook zo in ons verkiezingsprogramma. Deze lijn zetten wij de komende tijd dan ook voort en zullen we uitdragen in relevante debatten.
Wat betreft het serveren van rivierkreeftbitterballen op het volgende partijcongres, kan alleen worden gedeeld dat de catering van partijcongressen buiten het mandaat van de Tweede Kamerfractie valt.

Motie 12: Tegenkandidatuur

Ingediend door: TN Migratie & Integratie
Toelichting ter vergadering door: Peter Lamberts
Gericht aan: Hoofdbestuur

Tekst Motie:
De AV, bijeen op 13 juni 2026 te Den Haag,

Constaterende dat:
- Voor de 163e ALV een groot aantal nieuwe HB-leden worden voorgesteld.
- Er ook sprake is van gewijzigde profielschetsen.
- De leden niet vooraf door het HB zijn geïnformeerd.

Overwegende dat:
- Er bottom-up geen aanmelding heeft kunnen plaatsvinden.
- Een afwijzing van deze voordracht zonder tegenkandidaten praktisch gezien zou leiden tot een zeer ongewenste situatie.
- Deze afwijzing of een uitstel de kandidaat-HB-leden zou beschadigen.

Roept op/ spreekt uit:
- Om als HB te erkennen dat de ontstane situatie ongewenst is en waarborgen in te stellen dat dit niet meer zo kan voorkomen.

Advies: Overnemen.

Toelichting advies: Het Hoofdbestuur erkent dat een deel van dit proces richting de vereniging anders had gekund. Het hoofdbestuur begrijpt dat leden vragen hebben bij de gevolgde procedure. Vooraf is niet kenbaar gemaakt dat er naast de vrijgekomen functies ook werd gekeken naar kandidaten voor andere bestuursfuncties. Dat had transparanter gekund. De statuten en het huishoudelijk reglement zijn expliciet wel gevolgd: de kennisgeving naar de besturen van regio's en lokale netwerken met het rooster van aftreden is vorig jaar verzonden. Daarna zijn in het Landelijk Bestuursoverleg de specifieke profielen besproken, waarbij de regiovoorzitters hebben aangegeven het wenselijk te vinden meer aandacht te besteden aan leden- en fondsenwerving.
Het Hoofdbestuur is ook zeker niet over één nacht ijs gegaan. Omdat de bestuurstermijnen van vijf van de zeven hoofdbestuursleden afliepen is een commissie van wijzen gevraagd te adviseren over wat het Hoofdbestuur in deze fase nodig heeft, en met een voordracht te komen. Daarbij zijn onder andere de regio's en de thematische netwerken geconsulteerd. Het is onhandig dat zoveel bestuurstermijnen in één keer afliepen. We zullen om dit in de toekomst te voorkomen een getrapt rooster van aftreden voor deze hoofdbestuursleden introduceren en daarover communiceren.
Het Hoofdbestuur is op grond van statuten en huishoudelijk reglement niet verplicht om portefeuilles vooraf openbaar te maken. Wel ziet het Hoofdbestuur dat dit het vertrouwen in de procedure en het benutten van talent, kennis en kunde kan verbeteren. Daarom zal het Hoofdbestuur zich inzetten om vacatures voor hoofdbestuursfuncties voortaan vooraf publiek te openen.

163e Algemene Vergadering Leeswijzer-1

10. (Her)Benoeming leden van het VVD-hoofdbestuur

De VVD wordt bestuurd door het hoofdbestuur, dat bestaat uit een voorzitter, tenminste één vicevoorzitter, een algemeen secretaris, een landelijk penningmeester en de bestuursleden waarvan eenieder verantwoordelijk is voor een specifiek deelterrein.

De hoofdbestuursleden worden conform art. 17.6 en art. 17.26 van de Statuten door de Algemene Vergadering voor een periode van drie jaar gekozen en zijn éénmaal herbenoembaar.

Vicevoorzitter

Het hoofdbestuur stelt voor Annemarie Jorritsma te benoemen tot Vicevoorzitter.

"Ik heb als raadslid, kamerlid, minister en senator eerst de gemeente en daarna het land namens de VVD mogen dienen. Ik vind het spannend om nu de partij te mogen vertegenwoordigen en mee te werken aan zowel de organisatie als de inhoud. Ik kijk ernaar uit."

- **Annemarie Jorritsma**

Penningmeester

Het hoofdbestuur stelt voor Lucas Vos te benoemen tot Penningmeester.

"Als partij van werkende Nederlanders weet de VVD dat geld eerst verdiend moet worden voordat het kan worden uitgegeven. Die financiële degelijkheid moeten we ook intern waarmaken. Voor onze ambities is een gebalanceerd budget nodig, met hogere inkomsten als belangrijke voorwaarde. Daar zet ik mij graag voor in, vanuit mijn jarenlange VVD-betrokkenheid en brede ervaring in het bedrijfsleven, recent als voorzitter van de ANWB."

- **Lucas Vos**

Hoofdbestuurslid Opleidingen en Talentmanagement

Het hoofdbestuur stelt voor Nick Derks te benoemen tot lid van het hoofdbestuur, met de portefeuilles Opleidingen en Talentmanagement.

"Als actieve vrijwilliger en wethouder ervaar ik dagelijks hoe belangrijk goed opgeleide en betrokken bestuurders, volksvertegenwoordigers en vrijwilligers zijn voor het succes van onze partij. Een vereniging is immers zo sterk als de mensen die haar dragen; daarom zet ik mij graag in voor opleidingen en talentmanagement. De komende jaren bouwen we samen aan een sterke partij, nu en in de toekomst."

- **Nick Derks**

163e Algemene Vergadering Leeswijzer-1

Hoofdbestuurslid Communicatie en Campagne

Het hoofdbestuur stelt voor om Mauk Bresser als lid van het hoofdbestuur, met als portefeuilles Communicatie en Campagne te benoemen.

"Het is onrustig in de wereld en dat raakt ook Nederland. Daarom is het belangrijk dat ons land weerbaar en goed voorbereid is. Ondertussen raakt de politiek steeds verder versplinterd en staat het liberalisme onder druk. Om die reden wil ik een stap naar voren zetten en me met overtuiging inzetten voor de VVD. Ik kijk ernaar uit om binnen het hoofdbestuur de portefeuille Communicatie en Campagne op mij te nemen en samen te werken aan een krachtige profilering van onze partij en het liberale gedachtengoed. Juist nu kunnen we het verschil maken door duidelijk te zijn over waar we voor staan en door perspectief te bieden."

- **Mauk Bresser**

Hoofdbestuurslid Internationaal

Het hoofdbestuur stelt voor Rein Jansons te herbenoemen tot lid van het hoofdbestuur, met de portefeuille Internationaal.

"In een veranderende wereld is een helder liberaal geluid noodzakelijk. Sinds 2023 heb ik met onze leden en politici mogen werken aan een VVD die sterk vertegenwoordigd is in het buitenland. We trainen talenten, ondersteunen partners en besturen waar het telt. Leden in het buitenland kunnen terecht bij actieve netwerken. Daar zou ik graag aan doorbouwen.
Voordat ik in 2023 in het hoofdbestuur aan de slag mocht als Internationaal Secretaris, was ik actief als lokaal vrijwilliger, trainer en achtereenvolgens secretaris en voorzitter van het Thematisch Netwerk Internationaal."

- **Rein Jansons**

Hoofdbestuurslid Leden en liberale beweging

Het hoofdbestuur stelt voor Robin van Lieshout te benoemen tot lid van het hoofdbestuur, met de portefeuille Ledenwerving en liberale beweging.

"VVD-lid sinds 2006 en al meer dan twintig jaar actief als startup founder en investeerder in AI en digitale infrastructuur — thema's die de komende jaren ook voor de VVD steeds belangrijker worden. Als ondernemer weet ik hoe je mensen verbindt rondom een gemeenschappelijk doel. Die ervaring zet ik in voor de portefeuille Leden & Community: VVD-leden actiever betrekken, netwerken versterken en de vereniging laten groeien — ook digitaal.."

- **Robin van Lieshout**

Hoofdbestuurslid Relaties en partnerschappen

Het hoofdbestuur stelt voor Caroline Nagtegaal–Van Doorn te benoemen tot lid van het hoofdbestuur, met de portefeuille Relaties en partnerschappen.

"Ik heb veel te danken aan de VVD en geweldig om mij nu vanuit het hoofdbestuur in te zetten voor de verdere versterking van onze partij, die aansluit bij de uitdagingen van vandaag en morgen.
Met mijn EP ervaring in Brussel heb ik het politieke spel van dichtbij leren kennen en vanuit het bedrijfsleven breng ik een resultaatgerichte en strategische blik mee.
Met deze club ga ik met veel energie aan de slag voor onze partij en voor alle liberalen in het land."

- **Caroline Nagtegaal–Van Doorn**

11. Rondvraag en sluiting